

ศาลจังหวัดน่าน

ที่ระลึกเนื่องในโอกาสสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร
เสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์และเปิดอาคารที่ทำการศาลจังหวัดน่าน

ศาลจังหวัดนางรอง

หอสมุดอิเล็กทรอนิกส์
(www.library.coi.go.th)

ที่ระลึกเนื่องในโอกาสสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ อยามมกุฎราชกุมาร
เสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์และเปิดอาคารที่ทำการศาลจังหวัดน่าน

พระราชดำรัส^(๑)

ในโอกาสที่ประธานศาลฎีกา^(๒) นำผู้พิพากษาประจำศาลยุติธรรม

เฝ้าฯ เพื่อถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่

ณ ท้องพระโรงศาลาเริง วังไกลกังวล

วันศุกร์ ที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๔๕

คำกล่าวปฏิญาณของท่าน เป็นคำที่สำคัญมากสำหรับผู้พิพากษา เพราะว่าผู้พิพากษานั้นจะต้องประกอบด้วยคุณสมบัติสูงจรด ด้วยความเข้มแข็ง และด้วยความแน่วแน่ที่จะทำให้มีความยุติธรรมเกิดขึ้นในบ้านเมือง. ฉะนั้น ถ้าท่านไม่ทำตามคำปฏิญาณนั้น ก็ไม่สมควรที่จะได้ทำหน้าที่ผู้พิพากษา. แต่เชื่อว่า ท่านทุกคนตั้งใจจะทำ และการที่เปล่งวาจาขึ้น ท่านได้ทำด้วยความเข้มแข็ง และทำให้ท่านมีกำลังใจที่จะปฏิบัติตาม.

การเป็นผู้พิพากษานั้น ไม่ใช่เป็นหน้าที่ง่าย เพราะว่าจะต้องมีความรู้และมีความแน่วแน่. ความรู้นั้นท่านได้เรียนมาแล้วในชั้นต่างๆ และทุกอย่างที่ท่านได้เรียน จะต้องเก็บเอาไว้มาปฏิบัติ. เมื่อมีความรู้แล้วจะต้องรู้จักปฏิบัติ ซึ่งอาจจะไม่ได้เรียนในตำรา แต่ว่าเป็นสิ่งที่สำคัญจะต้องมาประกอบในงานการ.

ความจริง ผู้พิพากษานั้นโดยมากบอกว่า ทุกสิ่งทุกอย่างที่ได้ฟังในโรงศาล เป็นสิ่งที่จะต้องรับมาพิจารณา ถ้าไม่ใช่เรื่องที่อยู่ในโรงศาล ไม่ให้พิจารณา. ตามหลักเขาวางอย่างนั้น แต่ความจริงที่จะรับพิจารณา ต้องรู้ว่าข้างนอกโรงศาลทำอะไร หมายถึงว่าประชาชนอยู่เป็นอย่างไร หรือผู้ที่เข้ามาเป็นคู่คดีในศาล เขาเป็นใคร เขาทำอะไร. ฉะนั้น ท่านจะไม่เข้าใจ ท่านจะไม่รู้จะทำอย่างไร ท่านจะไม่สามารถพิจารณาว่า อะไรถูก อะไรไม่ถูก. ฉะนั้น ท่านจะต้องเปิดหูเปิดตา. เวลาที่อยู่ในโรงศาล เปรียบเทียบกับเวลาที่อยู่นอกโรงศาล ความจริงเป็นเวลาสั้นๆ แต่ว่าเวลาที่อยู่นอกโรงศาลนั้น ท่านมีหน้าที่เป็นผู้พิพากษาเหมือนกัน. ไม่ใช่จะไปตัดสินใจอะไรกลางถนน. แต่กลางถนนหรือที่บ้าน อยู่ในนาหรือในไร่ ที่ไหนก็ตาม ต้องเปิดหูเปิดตา และพิจารณาว่าโลกนี้เป็นอย่างไร ชีวิตของประชาชนเป็นอย่างไร. ที่ใช้คำว่า

“ประชาชน” หมายถึงทั้งผู้ที่เป็นชาวต่างชาติ ผู้ที่เป็นคนขับรถบรรทุก หรือจะเป็นใครก็ตาม เป็นประชาชนทั้งนั้น ว่าเขามีชีวิตอย่างไร และมีเหตุผลใดที่จะเกิดคดีกันในโรงศาล.

ถ้าทุกคนมีความตั้งใจที่เที่ยงตรงที่ดี ท่านจะไม่มัวงานทำ เพราะว่าจะไม่มิดคดี จะไม่มีเรื่อง. แต่ว่าเพราะมิดคดีนั้นเอง ไม่ใช่ท่านมิดคดี แต่ว่าคนทั่วไปอาจจะมิดคดี ทำอะไรที่ไม่ถูกต้อง แล้วเป็นหน้าที่ของท่านที่จะดูว่า ที่คนทำสิ่งที่ไม่ถูกต้องมาจากคดีข้อใด และจะได้รู้ว่า เขามิดหรือไม่มิด. สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ท่านจะต้องเรียนรู้ หรือจะต้องทบทวน และถ้าทบทวนได้ด้วยดีจะทำหน้าที่ได้. ท่านจะได้ชื่อว่าเป็นผู้พิพากษาที่มีความเที่ยงตรงปราศจากอคติ และท่านจะมีประโยชน์มากมาย ทำให้คนที่ทำผิดได้รับการตักเตือน ตักเตือนว่า ทำผิดนั้นไม่ถูกต้อง. ในประเทศทุกประเทศที่มีชื่อมีแป๊ะ ต้องถูกลงโทษ. แต่ผู้ที่ถูกลงโทษนั้นจะเข้าใจ และเมื่อพ้นโทษแล้ว จะเป็นพลเมืองดีต่อไป. ฉะนั้น หน้าที่ของท่านเป็นหน้าที่ที่สำคัญมาก.

ที่ได้พูดถึงว่าท่านจะต้องมีคุณสมบัติอะไรบ้าง ท่านได้ทราบดีแล้ว ตอนนี้จะต้องปฏิบัติ ให้การปฏิบัติงานของท่านในโรงศาลเป็นผลสำเร็จ ให้คนทั่วไปเป็นคนดีด้วย. อันนี้ถือว่า ท่านทุกคนเป็นคนดี เป็นคนที่มีความยุติธรรมในใจ ต้องนำความยุติธรรมนี้ไปสู่คนทั่วไป ทั้งผู้ใหญ่ผู้โตทั้งผู้น้อยทั้งหมด ให้เข้าใจว่า ความซื่อสัตย์สุจริต ความตรงไปตรงมา ความดี ความมีความรู้ เป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับทุกคน และทุกคนจะมีความสุขจะมีชีวิตที่เจริญได้.

ฉะนั้น ขอให้ท่านไปพิจารณาข้อเหล่านี้ และท่านจะได้ปฏิบัติหน้าที่โดยครบถ้วน สมบูรณ์. ขอให้ท่านสามารถที่จะพิจารณาปฏิบัติงานโดยดี และขอให้ท่านมีกำลังใจ. อันนี้ต้องมีกำลังใจทั้งใจ ทั้งกาย เพื่อปฏิบัติงาน เพราะเป็นงานที่เหนื่อย และจะทำให้ท่านมีประโยชน์ อย่างยิ่งสำหรับส่วนรวม โดยเฉพาะสำหรับประเทศชาติ ซึ่งเรามีความภูมิใจว่า ประเทศเรา เป็นประเทศที่มีชื่อมีแป๊ะ ประเทศเรามีความก้าวหน้า มีความดี. ในโลกนี้เราพิจารณาได้ว่า มีความไม่ดีย่อมมาก ขออย่าให้มีอยู่ในเมืองไทย ให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความดีมากที่สุด จะทำให้ทั่วโลกชื่นชม. ถ้าทั่วโลกชื่นชม, ประเทศเราจะปลอดภัย. ถ้าประเทศเราปลอดภัย ทุกคนก็ปลอดภัย และมีความสุขได้.

ขอให้ท่านประกอบด้วยกำลังใจกำลังใจกายที่สมบูรณ์เพื่อปฏิบัติหน้าที่สำคัญของท่าน ขอให้ท่านมีร่างกายแข็งแรง มีปัญญาเฉียบแหลม เพื่อที่ปฏิบัติได้และปฏิบัติด้วยความสำเร็จ ทุกประการ.

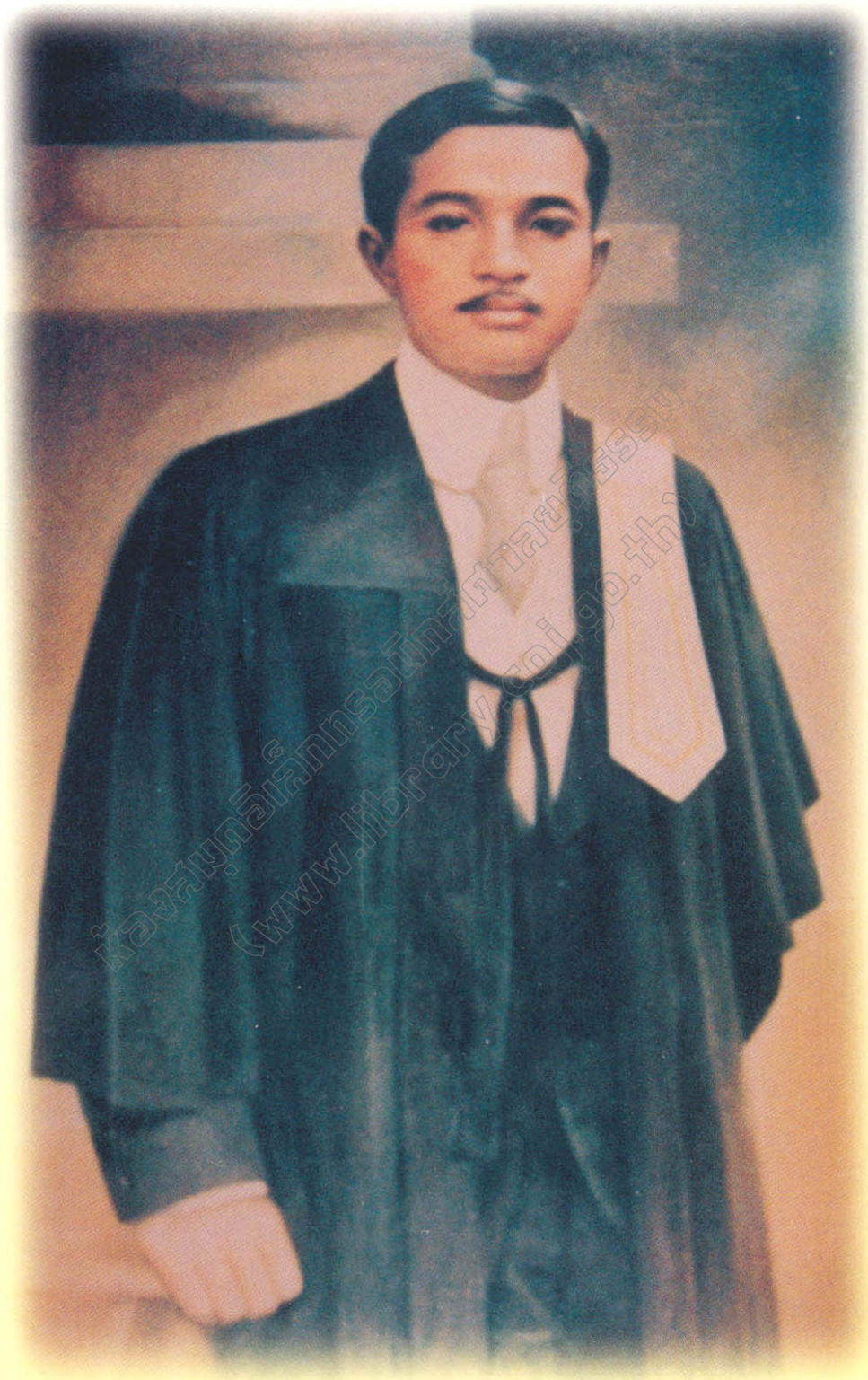

หอสมุดเจ้าฟ้าสิริมหาบุญพิทักษ์
(www.library.siriraj.go.th)

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
(www.library.su.ac.th)

ที่ ศย ๐๐๕/๘๕๖๓

สำนักงานศาลยุติธรรม
ถนนรัชดาภิเษก เขตจตุจักร
กรุงเทพฯ ๑๐๘๐๐

๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐

เรื่อง ขอพระราชทานกราบบังคมทูลเชิญสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร
เสด็จฯ ทรงประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์และเปิดอาคารที่ทำการศาลจังหวัดนางรอง

เรียน ราชเลขานุการในพระองค์สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร

- สิ่งที่ส่งมาด้วย
๑. ประวัติศาสตร์ ลักษณะอาคารที่ตั้ง
 ๒. ภาพถ่ายอาคารศาล และบริเวณโดยรอบ
 ๓. แผนผังอาคารศาล และบริเวณโดยรอบอาคาร
 ๔. แผนที่ตั้งอาคารศาล
 ๕. ร่างกำหนดการฯ

ด้วยสำนักงานศาลยุติธรรมได้ดำเนินการก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลจังหวัดนางรองหลังใหม่
เพื่อใช้เป็นสถานที่พิจารณาพิพากษาอรรถคดีในการประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรมให้แก่ปวงชน
ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ ซึ่งการก่อสร้างได้ดำเนินการจนเสร็จสมบูรณ์เรียบร้อยแล้ว สำนักงาน
ศาลยุติธรรมได้พิจารณาเห็นสมควรกราบบังคมทูลเชิญสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร
เสด็จฯ ทรงประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์และเปิดอาคารที่ทำการศาลจังหวัดนางรองหลังใหม่ เพื่อเป็นสิริมงคลแก่
อาคารที่ทำการศาลดังกล่าว

สำนักงานศาลยุติธรรมใคร่ขอพระราชทานกราบบังคมทูลเชิญสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ
สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จฯ ทรงประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์และเปิดอาคารที่ทำการศาลจังหวัดนางรอง
ทรงพระสุหร่าย ทรงเจิมแผ่นอิฐ ทอง นาก เงิน และแผ่นศิลาฤกษ์พร้อมทั้งทรงลงพระนามาภิไธยในสมุดเยี่ยม
ในโอกาสเดียวกัน สำหรับ วัน เวลา ที่จะประกอบพิธีนั้น สุดแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

/ฉะนั้น...

ฉะนั้น จึงเรียนมาเพื่อขอท่านได้โปรดนำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่าละอองพระบาท
ขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสเสด็จ ทรงประกอบพิธีดังกล่าวต่อไปด้วย ทั้งนี้ การจะควรมิควร
ประการใดสุดแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ และหากทรงมีพระราชวินิจฉัยประการใดแล้ว ขอท่านได้
โปรดแจ้งให้สำนักงานศาลยุติธรรมทราบด้วย จักเป็นที่ขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นายปัญญา ถนอมรอด)

ประธานศาลฎีกา

กองกลาง

ฝ่ายประสานราชการและบริหารงานทั่วไป

โทร. ๐ ๒๕๔๑ ๒๒๕๖, ๐ ๒๕๔๑ ๒๒๕๘

โทรสาร ๐ ๒๕๔๑ ๒๒๕๖, ๐ ๒๕๔๑ ๒๒๕๘

ที่ พว ๐๐๐๕.๑/๑๐๖๔

สำนักงานราชเลขาธิการในพระองค์
กองกิจการในพระองค์สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ
สยามมกุฎราชกุมาร
วังศุโขทัย

๖๔ มีนาคม ๒๕๕๐

เรื่อง ขอพระราชทานกราบบังคมทูลเชิญเสด็จฯ ไปทรงประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์และเปิดอาคารที่ทำการ
ศาลจังหวัดนางรอง

เรียน ประธานศาลฎีกา

อ้างถึง หนังสือ ที่ ศย ๐๐๕/๘๕๖๓ ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐

ตามหนังสือที่อ้างถึง ขอให้นำความกราบบังคมทูลสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เรื่อง ขอพระราชทานกราบบังคมทูลเชิญเสด็จฯ ไปทรงประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์และเปิดอาคารที่ทำการศาลจังหวัดนางรอง ทรงพระสุหร่าย ทรงเจิมแผ่นอิฐ ทอง นาก เงิน และแผ่นศิลาฤกษ์ พร้อมทั้งทรงลงพระนามาภิไธยในสมุดเยี่ยม ในวันเวลาสุดท้ายจะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ความแจ้งแล้วนั้น

สำนักงานราชเลขาธิการในพระองค์ฯ ได้นำความกราบบังคมทูลทราบบฝ่าละอองพระบาทแล้ว ทรงรับเชิญเสด็จฯ ไปในกรณี ในวันอาทิตย์ที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๕๐ เวลา ๑๗.๓๐ น.

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

พลอากาศเอก

(สถิตย์พงษ์ สุขวิมล)

ราชเลขาธิการในพระองค์ฯ ปฏิบัติหน้าที่

ผู้อำนวยการกองกิจการในพระองค์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร

กำหนดการ

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร
เสด็จพระราชดำเนิน พร้อมด้วย พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศรีรัศมิ์ พระวรชายา
ในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร
ไปทรงประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์ และเปิดอาคารที่ทำการศาลจังหวัดนางรอง
ณ ที่ทำการศาลจังหวัดนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์
วันอาทิตย์ที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๕๐

- เวลา ๑๕.๒๕ น. - สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนิน
พร้อมด้วย พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศรีรัศมิ์ พระวรชายา
และพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าทีปังกรรัศมีโชติ โดยรถยนต์พระที่นั่ง
จากวังสุโขทัย ไปยังท่าอากาศยานทหาร ดอนเมือง
- เวลา ๑๕.๔๕ น. - เสด็จฯ ถึง ท่าอากาศยานทหารฯ
- เสด็จฯ ขึ้นแท่นทรงรับการถวายความเคารพจากกองทหารเกียรติยศ
- เวลา ๑๖.๐๕ น. - เสด็จฯ ประทับเครื่องบินพระที่นั่ง จากท่าอากาศยานทหาร ดอนเมือง
ไปยังสนามบินจังหวัดบุรีรัมย์ อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์
(ระยะทาง ๑๗๙ NM./ ใช้เวลาประมาณ ๓๕ นาที)
- เวลา ๑๖.๔๐ น. - เสด็จฯ ถึงสนามบินจังหวัดบุรีรัมย์ อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์
(นายวิเชียร ขวาลิต รองผู้ว่าราชการจังหวัดบุรีรัมย์
นายวิเทพ อริยะสัจจากร ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดบุรีรัมย์
พลตำรวจโท วราสิทธิ์ พรเลิศ ผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค ๓
และข้าราชการ เฝ้าฯ รับเสด็จ)

/...พลโทสุจิต...

- พลโท สุจิต สิริประภา แม่ทัพภาคที่ ๒ กราบบังคมทูลเชิญเสด็จขึ้นแท่นรับการถวายความเคารพจากกองทหารเกียรติยศ
- เสด็จ ขึ้นแท่นทรงรับการถวายความเคารพจากกองทหารเกียรติยศ (เมื่อทรงตรวจแถวกองทหารเกียรติยศแล้ว)
- พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าทีปังกรรัศมีโชติ ประทับรอง ณ ห้องทรงงาน สนามบินจังหวัดบุรีรัมย์

เวลา ๑๖.๕๐ น.

- เสด็จ ประทับเฮลิคอปเตอร์พระราชพาหนะ ไปยังสนามเฮลิคอปเตอร์ โรงเรียนนางรองพิทยาคม อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ (ระยะทาง ๔๕ NM./ ใช้เวลาประมาณ ๓๐ นาที)

เวลา ๑๗.๒๐ น.

- เสด็จ ถึงสนามเฮลิคอปเตอร์โรงเรียนนางรองพิทยาคม อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ (นายสันหัต จิตชัย ผู้ว่าราชการจังหวัดบุรีรัมย์ พลตรี กนก เนตรระเวสณะ ผู้บังคับการจังหวัดทหารบกบุรีรัมย์ พลตำรวจตรี ชินหัต มีสุข ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดบุรีรัมย์ และข้าราชการ เฝ้าฯ รับเสด็จ)

เวลา ๑๗.๒๕ น.

- เสด็จประทับรถยนต์ที่นั่ง ไปยังที่ทำการศาลจังหวัดนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์

เวลา ๑๗.๓๐ น.

- เสด็จ ถึงที่ทำการศาลจังหวัดนางรองฯ
- นายบัญญัติ ถนอมรอด ประธานศาลฎีกา นายพินิจ สุเสาร์จ เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม นายอนันต์ ยมจินดา อธิบดีผู้พิพากษาภาค ๓ นายสุนัย จันทรตรี ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดนางรอง และข้าราชการศาลยุติธรรมชั้นผู้ใหญ่ เฝ้าฯ รับเสด็จ
- เสด็จ เข้าสู่พลับพลาพิธี
- ทรงจุดธูปเทียนเครื่องนมัสการบูชาพระพุทธนวราชบพิตร
- ทรงกราบ
- ประทับพระราชอาสน์
- ทรงศีล
- นายสุนัย จันทรตรี ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดนางรอง ทูลเกล้าฯ ถวายหนังสือที่ระลึกแด่ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร

/...นายวิรัตน์...

- นายวิรัตน์ ชำนาญการ ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดนางรอง
ทูลถวายหนังสือที่ระลึกแด่ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศรีรัศมิ์ พระวรชายาฯ
- ประธานศาลฎีกา กราบบังคมทูลรายงาน พร้อมทั้งขอพระราชทานกราบบังคมทูล
เชิญเสด็จฯ ทรงประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์ และทรงประกอบพิธีเปิดอาคารที่ทำการ
ศาลจังหวัดนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์
- เสด็จฯ ไปยังมณฑลพิธีวางศิลาฤกษ์
- ทรงพระสุหร่าย ทรงเจิมแผ่นอิฐ ทอง นาก เงิน และแผ่นศิลาฤกษ์
แล้วทรงวางแผ่นอิฐ ทอง นาก เงิน และแผ่นศิลาฤกษ์ลงในหลุม
- เสด็จฯ ไปยังแท่นพิธีทรงกดปุ่มไฟฟ้าเปิดแพรคลุมป้ายอาคารที่ทำการ
ศาลจังหวัดนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์
- เสด็จฯ เข้าสู่พลับพลาพิธี
- ทรงประเคนจตุปัจจัยไทยธรรมถวายพระสงฆ์
- ประทับพระราชอาสน์
- ทรงหลังทักษิณทก
- เลขานุการสำนักงานศาลยุติธรรม กราบบังคมทูลเบิกผู้มีอุปการะคุณแก่
ศาลจังหวัดนางรอง เข้าเฝ้าฯ รับพระราชทานของที่ระลึก
- พระราชทานของที่ระลึกตามลำดับ
- อธิบดีผู้พิพากษาศาล ๓ ทูลเกล้าฯ ถวายเงินโดยเสด็จพระราชกุศล
ตามพระราชอัธยาศัย
- เสด็จฯ ไปทรงกราบที่หน้าเครื่องนมัสการ
- เสด็จฯ ขึ้นสู่ห้องฉายพระรูป
- ทรงลงพระนามาภิไธยในแผ่นศิลา และสมุดเยี่ยม
- ทรงฉายพระรูปร่วมกับข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ของศาลยุติธรรม
- เสด็จฯ เข้าสู่ห้องรับรองที่ประทับ

เวลา ๑๘.๓๐ น.

- เสด็จฯ ออกจากที่ทำการศาลจังหวัดนางรอง
- เสด็จฯ ประทับรถยนต์พระที่นั่ง ไปยังสนามเฮลิคอปเตอร์
โรงเรียนนางรองพิทยาคมฯ

เวลา ๑๘.๔๐ น.

- เสด็จฯ ประทับเฮลิคอปเตอร์พระราชพาหนะ ไปยังสนามบินจังหวัดบุรีรัมย์

เวลา ๑๘.๑๐ น.

- เสด็จฯ ถึงสนามบินจังหวัดบุรีรัมย์
- เสด็จฯ ขึ้นแท่นทรงรับการถวายความเคารพจากกองทหารเกียรติยศ

/...เวลา ๑๘.๓๐ น. ...

เวลา ๑๙.๓๐ น.

- เสด็จฯ ประทับเครื่องบินพระที่นั่ง ไปยังสนามบินกองทัพบก
ค่ายกฤษณ์สีวะรา จังหวัดสกลนคร
(ระยะทาง ๑๓๘ NM./ ใช้เวลาประมาณ ๓๐ นาที)

เวลา ๒๐.๐๐ น.

- เสด็จฯ ถึงสนามบินกองทัพบก ค่ายกฤษณ์สีวะรา จังหวัดสกลนคร
(นายปรีชา กมลบุตร ผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร
นายอนันต์ ธรรมราช ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดสกลนคร
พลตำรวจโท บุญชอบ คงน้อย ผู้บังคับบัญชาตำรวจภูธรภาค ๔
และข้าราชการ เฝ้าฯ รับเสด็จ)
- พลตรี ชูรัช เสน่ห์เมือง ผู้บังคับการจังหวัดทหารบกสกลนคร กราบบังคมทูล
เชิญเสด็จฯ ขึ้นแท่นรับการถวายความเคารพจากกองทหารเกียรติยศ
- เสด็จฯ ขึ้นแท่นทรงรับการถวายความเคารพจากกองทหารเกียรติยศ

เวลา ๒๐.๒๐ น.

- เสด็จฯ ประทับรถยนต์พระที่นั่ง จากสนามบินกองทัพบก ค่ายกฤษณ์สีวะรา
ไปยังพระตำหนักภูพานราชนิเวศน์

เวลา ๒๐.๓๕ น.

- เสด็จฯ ถึงพระตำหนักภูพานราชนิเวศน์

การแต่งกาย

- ราชองค์รักษ์ เครื่องแบบชุดคอแบะ
- ข้าราชการในพระองค์ เครื่องแบบชุดปกติขาวก็คอตั้ง
- ข้าราชการในพื้นที่ เครื่องแบบปกติขาว

สำนักงานราชเลขาการในพระองค์

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ

๒๗ เมษายน ๒๕๕๐

คำกราบบังคมทูล
สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร
โดย
ฯพณฯ นายปัญญา ถนอมรอด ประธานศาลฎีกา
ในพิธีวางศิลาฤกษ์และพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลจังหวัดนางรอง
วันอาทิตย์ที่ ๑๓ เดือนพฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๕๐

ขอพระราชทานกราบบังคมทูลทูลทวงทราบฝ่าละอองพระบาท

ข้าพระพุทธเจ้า นายปัญญา ถนอมรอด ประธานศาลฎีกา พร้อมด้วยข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ตลอดจนบรรดาข้าราชการและเหล่าพลสกนิกรที่ได้เฝ้าทูลละอองพระบาทถวายความจงรักภักดีอยู่ ณ มณฑลพิธีนี้ ขอพระราชทานวโรกาสกราบบังคมทูลพระกรุณา ทูลทวงทราบฝ่าละอองพระบาท ด้วยความปีติปราโมทย์อย่างหาที่สุดมิได้ เนื่องในมหามงคลสมัยที่ได้ฝ่าละอองพระบาทได้เสด็จพระราชดำเนินมาทรงประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์และพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลจังหวัดนางรอง ในวันที่

ศาลจังหวัดนางรอง จัดตั้งโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลจังหวัดที่อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ปีพุทธศักราช ๒๕๓๗ เดิมศาลจังหวัดนางรองเปิดทำการโดยใช้สถานที่ว่าการอำเภอนางรองหลังเก่าเป็นที่ทำการศาลชั่วคราว ทำให้สภาพที่ทำการอยู่ในสภาพคับแคบมากไม่สามารถสนองตอบในการให้บริการแก่ประชาชนได้เพียงพอกับปริมาณงานที่เพิ่มขึ้นตลอดเวลา ไม่สะดวกในการมาติดต่อราชการศาล จึงได้ดำเนินการก่อสร้างอาคารศาลจังหวัดนางรองหลังใหม่ เป็นอาคารทรงไทยประยุกต์ คอนกรีตเสริมเหล็กสูง ๔ ชั้น ขนาดอาคารกว้าง ๓๒.๕๐ เมตร ยาว ๘๘.๕๐ เมตร เนื้อที่อาคารศาลรวมพื้นที่โดยรอบ ๓๗ ไร่ ๑ งาน ๗๓ ตารางวา เริ่มเปิดทำการเมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๔๕ มีเครื่องมืออุปกรณ์ทันสมัย เหมาะสมที่จะใช้เป็นสถานที่ประสิทธิประสาทความยุติธรรม ให้แก่ประชาชนได้เป็นอย่างดี ศาลจังหวัดนางรองมีเขตอำนาจในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีในท้องที่ ๑๐ อำเภอ ได้แก่ อำเภอนางรอง อำเภอบ้านกรวด อำเภอหนองกี่ อำเภอประคำ อำเภอละหานทราย อำเภอหนองหงส์ อำเภอชำนิ อำเภอโนนสุวรรณ อำเภอโนนดินแดง และอำเภอละหานทราย

ปัจจุบันการก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลจังหวัดนางรองหลังใหม่ได้สำเร็จสมบูรณ์แล้ว เป็นอาคารกว้างขวางทันสมัย สมแก่เกียรติศักดิ์แห่งสถาบัน ซึ่งใช้อำนาจตุลาการภายใต้ พระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ทุกประการ การที่ได้ฝ่าละอองพระบาท เสด็จพระราชดำเนิน มาทรงประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์และเปิดอาคารที่ทำการศาลจังหวัดนางรองวันนี้ ย่อมนำมา ซึ่งความเป็นสิริมงคลอันสูงสุด นับเป็นพระมหากุณานิคุณล้นเกล้าล้นกระหม่อมหาที่สุดมิได้

บัดนี้ได้เวลาอันเป็นมงคลฤกษ์แล้ว ข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทานพระราชมโหสถ กราบบังคมทูลพระกรุณาทรงพระสุหร่าย ทรงเจิมแผ่นศิลาฤกษ์ และทรงประกอบพิธีเปิด อาคารที่ทำการเพื่อเป็นสิริมงคล แก่อาคารที่ทำการศาลจังหวัดนางรอง แห่งนี้สืบไป

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลจังหวัดนางรอง
(www.library.co.th/100-111)

ตราสัญลักษณ์ศาลยุติธรรม

คำอธิบายความหมายตราสัญลักษณ์

๑. ลักษณะของตราสัญลักษณ์ เป็นตรารูปทรงกลม(ไม่จำกัดขนาด)
๒. องค์ประกอบของตราสัญลักษณ์ ดวงตราประกอบด้วยพระมหาพิชัยมงกุฎครอบอยู่เหนืออุณาโลมและตราพระตุลพาทตั้งอยู่บนพานสองชั้นมีพระแท่นรองรับพาน โดยมีครุฑจับนาคหนุนไว้เหนือศีระล้อมรอบด้วยดอกบัวเก้าดอกเป็นดอกบัวตูมแปดดอก ดอกบัวบานหนึ่งดอก

๓. ความหมาย

- ๓.๑ พระมหาพิชัยมงกุฎครอบอยู่เหนืออุณาโลม หมายถึง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
- ๓.๒ ดอกบัว หมายถึง ความบริสุทธิ์ผุดผ่อง และทั้งหมดมี ๙ ดอก หมายถึง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙
- ๓.๓ ตราตุลพาทตั้งอยู่บนพานและมีพระแท่นรองรับพานอีกทอดหนึ่ง หมายถึง ความยุติธรรมตั้งอยู่บนรากฐานอันมั่นคง
- ๓.๔ ครุฑจับนาค หมายถึง แผ่นดิน

ความหมายรวม คือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ ผู้พระราชทานความบริสุทธิ์ยุติธรรมทั่วทั้งแผ่นดิน

สาร

ประธานศาลฎีกา

ศาลจังหวัดนางรอง

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสภาพเศรษฐกิจและสังคม ประกอบกับการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรในประเทศ นับเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในสังคม และยังผลให้ปริมาณคดีที่เข้าสู่การพิจารณาและพิพากษาของศาลยุติธรรมเพิ่มมากขึ้น การสร้างที่ทำการศาล จึงเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการงานของศาลยุติธรรม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชนผู้มีอรรถคดี ให้ได้รับประโยชน์จากความสะดวก รวดเร็ว และเป็นธรรม อันจะยังผลให้ศาลยุติธรรมเป็นที่พึ่งของประชาชนได้อย่างแท้จริง

ในโอกาสอันเป็นมงคลในพิธีวางศิลาฤกษ์และเปิดอาคารที่ทำการศาลจังหวัดนางรอง ผมขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย ได้โปรดดลบันดาลให้ศาลจังหวัดนางรองสามารถอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนผู้มีอรรถคดีได้บรรลุผลสมความมุ่งหมาย และขออำนวยพรให้คณะผู้พิพากษา ข้าราชการและลูกจ้างศาลจังหวัดนางรองทุกท่าน ประสบความสุข ความเจริญ มีสุขภาพพลานามัยสมบูรณ์แข็งแรง เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่ อันจะนำมาซึ่งประโยชน์สุขของประชาชนและประเทศชาติสืบไป

(นายปัญญา ถนอมรอด)

ประธานศาลฎีกา

สาร

เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม

ความยุติธรรม หมายถึง ความเที่ยงธรรม ความชอบธรรม ความชอบด้วยเหตุผล และสามารถแยกแยะได้ว่าอะไรคือผิด ชอบชั่ว ดี ซึ่งในความหมายเชิงลึกนั้นคงต้องแบ่งเป็นเรื่องๆ ไป ความยุติธรรม

ในกระบวนการทางกฎหมายก็เรื่องหนึ่ง ความยุติธรรมทางสังคมก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง ความยุติธรรมนั้นจึงต้องอาศัยองค์ประกอบหลายอย่าง ประชาชนผู้มีบรรพคดียกเกิดจากกฎรัตนอนสิทธิหรือจากผู้ที่ถูกละเมิดตามข้อบังคับของกฎหมาย ฉะนั้นศาลสถิตยุติธรรม ซึ่งเป็นองค์กรหลักในการอำนวยความยุติธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม เป็นผู้ที่ใช้กฎหมายเพื่อผดุงความยุติธรรม จึงต้องตระหนักอยู่เสมอว่ากฎหมายนั้นบัญญัติขึ้นเพื่อใช้เป็นปัจจัยสำหรับรักษาความยุติธรรม ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากเนติบัณฑิตยสภา ความว่า “โดยที่กฎหมายเป็นแค่เครื่องมือในการรักษาความยุติธรรม ดังกล่าว จึงไม่ควรที่จะถือว่ามีความสำคัญ ยิ่งไปกว่าความยุติธรรม หากควรจะต้องถือว่าความยุติธรรมมาก่อนกฎหมาย และอยู่เหนือกฎหมาย การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีใดๆ โดยคำนึงแต่ความถูกผิดตามกฎหมายเท่านั้น จะไม่เป็นการเพียงพอ จำต้องคำนึงถึงความยุติธรรม ซึ่งเป็นจุดประสงค์ด้วยเสมอ...” จึงสรุปได้ว่าความยุติธรรมมาก่อนกฎหมายและอยู่เหนือกฎหมาย

เนื่องในโอกาสอันดีที่ศาลจังหวัดนางรองจะทำพิธีวางศิลาฤกษ์และเปิดอาคารที่ทำการศาลตรงกับปีมหามงคลที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา จึงนับเป็นนิมิตรหมายอันดี และขอให้ทุกท่านสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ และดำเนินตามรอยพระยุคลบาท ขอพระบารมีแห่งองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ โปรดคุ้มครองและดลบันดาลให้ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล ผู้พิพากษา ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ทุกท่าน จงประสบแต่ความสุข ความเจริญ มีสุขภาพพลานามัยสมบูรณ์ ทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ประพฤติปฏิบัติตนให้ดีงาม ร่วมกันอำนวยความยุติธรรมให้ศาลสถิตยุติธรรมสถิตสถาพรตลอดไป

(นายพินิจ สุเสาร์จ)

เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม

สาร

อธิบดีผู้พิพากษามาตร 3

ศาลจังหวัดนางรอง

ศาลยุติธรรมเป็นสถานที่ประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรมแก่ประชาชน และเป็น
ที่พึ่งสุดท้ายที่ปวงชนผู้มีอรรถคดี ผู้แสวงหาความเป็นธรรมทั้งมวลได้ให้ความเชื่อถือศรัทธา
อย่างต่อเนื่องเสมอมาว่า การปฏิบัติงานของศาลซึ่งได้กระทำภายใต้พระปรมาภิไธยแห่งองค์
พระมหากษัตริย์นี้เป็นไปเพื่อการบรรลุถึงเจตนารมณ์ในการยังความสงบสุข และความร่มเย็น
แก่แผ่นดิน

ในโอกาสพิธีวางศิลาฤกษ์ และเปิดทำการศาลจังหวัดนางรอง ผมจึงขอแสดง
ความยินดีต่อประชาชนที่อยู่ในเขตอำนาจศาลนี้ที่จะได้รับความสะดวก รวดเร็ว และประหยัด
ค่าใช้จ่ายจากการพิจารณาตัดสินของศาล อันจะทำให้นโยบายการกระจายความยุติธรรมไปสู่
ประชาชนของสำนักงานศาลยุติธรรมสัมฤทธิ์ผล

ผมใคร่ขอถือโอกาสอันเป็นมงคลนี้ อารธนาคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์
ทั้งหลาย จงปกป้องและอภิบาลให้ศาลจังหวัดนางรองสถิตสถาพร เป็นสถาบันที่จะประสิทธิ์
ประสาทความยุติธรรมแก่ประชาชนสืบไปชั่วกาลนาน และขออำนาจพรให้คณะผู้พิพากษา
ข้าราชการศาลยุติธรรม และลูกจ้างทุกท่าน ประสบความสุขความเจริญ มีสุขภาพอนามัย
ที่แข็งแรง สามารถช่วยพัฒนาระบบศาลยุติธรรมให้เป็นที่ยึดมั่นประชาชนได้อย่างแท้จริง

(นายอนันต์ ยมจินดา)

อธิบดีผู้พิพากษามาตร ๓

ถ้อยแถลง

ของผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดนางรอง ศาลจังหวัดนางรอง

ศาลจังหวัดนางรองแยกตัวออกมาจากศาลจังหวัดบุรีรัมย์ ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลจังหวัดที่อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. ๒๕๓๗ เปิดทำการเป็นศาลเคลื่อนที่ตั้งแต่ปี ๒๕๔๑ และเปิดทำการจริงเมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๔๕ ตามพระราชกฤษฎีกากำหนดวันเปิดทำการศาลจังหวัดนางรอง พ.ศ. ๒๕๔๕ ปัจจุบันมีเขตอำนาจศาลครอบคลุมเขตพื้นที่ทางตอนใต้ของจังหวัดบุรีรัมย์ รวม ๑๐ อำเภอ คือ อำเภอนางรอง อำเภอหนองกี่ อำเภอบ้านกรวด อำเภอปะคำ อำเภอละหานทราย อำเภอหนองหงส์ อำเภอชำนิ อำเภอโนนสุวรรณ อำเภอโนนดินแดง และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ แต่เดิมใช้สถานที่ที่ว่าการอำเภอนางรองหลังเก่าเป็นที่ทำการศาลชั่วคราว ทั้งนี้ เพื่อเป็นการกระจายความยุติธรรมและความสะดวกให้แก่ประชาชนผู้อยู่ในพื้นที่ห่างไกล และต้องเดินทางมาใช้สิทธิทางศาล

ปัจจุบันศาลจังหวัดนางรองเปิดทำการมาเป็นระยะเวลารวม ๕ ปีแล้ว และได้อำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนด้วยดีตลอดมา ขอขอบพระคุณท่านประธานศาลฎีกา ท่านเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม ท่านอธิบดีผู้พิพากษามาตร ๓ ที่ให้การสนับสนุนดูแลมาโดยตลอด รวมทั้งอดีตท่านผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดนางรอง คือ ท่านณรงค์ศักดิ์ อัจฉรานูวัฒน์ ท่านสกล สมสุข และท่านชูเกียรติ ดังคโนภาส ที่ได้สรรค์สร้างและวางรากฐานการปฏิบัติงาน ตลอดจนดูแลอาคารสถานที่และปรับปรุงภูมิทัศน์โดยรอบให้ร่มรื่นและสง่างาม สมกับเป็นสถานที่และสถาบันสำคัญที่จะประสิทธิประสาทความยุติธรรมแก่ประชาชน ขอให้คณะผู้พิพากษา ข้าราชการ ตลอดจนลูกจ้างศาลจังหวัดนางรองจงมีพลังใจและพลังกายที่เข้มแข็ง พร้อมที่จะต่อสู้เพื่อประสิทธิประสาทความยุติธรรมแก่ประชาชนอันเป็นเป้าหมายสูงสุดต่อไป

(นายสุนัย จันทรตรี)

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดนางรอง

สารบัญ

■ ■ ■ ■

ผู้พิพากษา ข้าราชการ และลูกจ้างศาลจังหวัดนางรอง	๒๗
ประวัติศาลจังหวัดนางรอง	๓๓
ทำเนียบผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดนางรอง	๓๗
พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษา	๔๑
บทความเรื่อง บุริรัมย์	๘๖
พระราชบัญญัติ จัดตั้งศาลจังหวัดที่อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์	๙๖
พระราชกฤษฎีกา กำหนดวันเปิดทำการศาลจังหวัดนางรอง พ.ศ. ๒๕๔๕	๙๘
คำสั่งสำนักงานศาลยุติธรรม เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการเตรียมพิธีวางศิลาฤกษ์ และเปิดอาคารที่ทำการศาลจังหวัดนางรอง	๙๙
รายนามผู้เข้ารับพระราชทานเข็มที่ระลึก	๑๐๑

ที่ระอิกนึ่งในเวเภาดอิมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร
เสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์และเปิดอาคารที่ทำการศาลจังหวัดนางรอง

นายอนันต์ ยมจินดา
อธิบดีผู้พิพากษาศาล 3

นายสนัย จันทรตรี
ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดนางรอง

ผู้พิพากษาศาลจังหวัดนางรอง

นายวิรัตน์ ชำนาญการ

นายณัฐ เสถียร

นายวิโรจน์ บำมี

นายกษิต สุพรรณเภสัช

นายณัฐพงศ์ พรหมมินทร์

นายสามารถ บุตรศรี

นางสาวภัสราพร เจริญสวามิภักดิ์

ข้าราชการสำนักงานประจำศาลจังหวัดนางรอง

นางนันทิพา เพ็ชรธรรมชาติ
ผู้อำนวยการสำนักงานประจำศาลจังหวัดนางรอง

ฝ่ายบริหารทั่วไป

(จากซ้ายไปขวา) นายไพรัตน์ ดีพันธ์ นางวรนุช ประดิษฐ์ผล นางสาวปรียากร จอมเกาะ
นายสุรชาติ เพชรวิเศษ

ฝ่ายการเงินและบัญชี

(จากซ้ายไปขวา) นางสาวสุภาวดี สุขสมาน นางกานดา เจริญวัชรวิริ์ นางสาวดวงภรณ์ ปานข่อยงาม

กลุ่มงานประชาสัมพันธ์และบริการประชาชน

(จากซ้ายไปขวา) นายปรีวี บุญข้าเหลือ นายธนิกิตี ดวงสำราญ นายสยาม ขำเอนก

กลุ่มงานคดี

แถวหน้า (จากซ้ายไปขวา) นางสาวอารีย์ พลโตด์ นางสาวศรียา ฤทธิธนาสาร นางสาวอุรารัตน์ วายโสกา
นางสาวรัชณี แก้วกล้า

แถวหลัง (จากซ้ายไปขวา) นายสมบูรณ์ จอยเอ็กกา นายประจวบ สกลกุล นายสุริยนต์ เต่าโคกสูง นายจรินทร์ แซ่ตัน
นายอภิชาติ คัมภีรานนท์ นายกนกพล ศรีพล นายอารีย์ นาราช

กลุ่มงานช่วยพิจารณาคดี

แถวหน้า (จากซ้ายไปขวา) นางประทุมรัตน์ วงศ์สุริยา นางสาวอดิวิญ ขันทอง นางสาวพิมพ์ใจ เอี้ยงกุล

แถวหลัง (จากซ้ายไปขวา) นางวรรณ ขีเยพันธ์ นางสาวสุพารัตน์ ฤทธิพันธ์ม่วง

เจ้าหน้าที่ตำรวจประจำศาลจังหวัดนางรอง

แถวหน้า (จากซ้ายไปขวา) ดาบตำรวจฉกรรจ์ นธะสนธิ์ ดาบตำรวจสมศักดิ์ วิวัฒนาการ ดาบตำรวจอนุวัฒน์ สุ่มหิรัญย์
แถวหลัง (จากซ้ายไปขวา) ดาบตำรวจอำนาจ ยิบประโคน ดาบตำรวจวิชัย น้อยจันทิก ดาบตำรวจเชษฐา ชันธุระ
สิบตำรวจไธญพงศ์ ศรีสุข

เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยประจำศาล

(จากซ้ายไปขวา) พลฯ หนูแดง จิตต์ลัม พลฯ สมร เสยกระโทก สิบตรีคงสิทธิ์ สันทาลุนัย
พลฯ พวง ม่วงชาติ

U ประวัติการจัดตั้งศาลจังหวัดนางรอง

ก่อนจะมาเป็นศาลจังหวัดนางรอง ก่อนหน้านั้นแต่เดิมจังหวัดบุรีรัมย์ มีศาลยุติธรรมเพียงแห่งเดียว คือ ศาลจังหวัดบุรีรัมย์ มีเขตอำนาจครอบคลุมทั้งจังหวัดบุรีรัมย์ แต่ภายหลังจำนวนประชากรจังหวัดบุรีรัมย์มีปริมาณเพิ่มขึ้น ควบคู่กับความเจริญของบ้านเมือง อีกทั้งจังหวัดบุรีรัมย์เป็นจังหวัดที่มีพื้นที่กว้างใหญ่ ทำให้ประชาชนผู้คิดประสบความยากลำบาก ไม่สะดวกในการเดินทาง มาติดต่อราชการศาล

ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๗ รัฐบาลในขณะนั้นได้ผลักดันให้มีการจัดตั้งศาลจังหวัดนางรอง มีเขตอำนาจศาลครอบคลุมพื้นที่ทางตอนใต้ของจังหวัดบุรีรัมย์ โดยได้เสนอกฎหมายเข้าสู่รัฐสภาเรียกว่า “ร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลจังหวัดที่อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์” ซึ่งต่อมาในปีเดียวกันร่างกฎหมายฉบับดังกล่าวก็ได้ตราออกมาเป็นกฎหมายได้สำเร็จโดยศาลจังหวัดนางรอง มีเขตอำนาจศาลครอบคลุม ๑๐ อำเภอทางตอนใต้ของจังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่

๑. อำเภอนางรอง
๒. อำเภอบ้านกรวด
๓. อำเภอหนองกี่
๔. อำเภอปะคำ
๕. อำเภอละหานทราย
๖. อำเภอหนองหงส์
๗. อำเภอชำนิ
๘. อำเภอโนนสุวรรณ
๙. อำเภอโนนดินแดง
๑๐. อำเภอเฉลิมพระเกียรติ

ในระหว่างการตรากฎหมายจัดตั้งศาลจังหวัดนางรอง รัฐบาลได้อนุมัติงบประมาณการก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลจังหวัดนางรองพร้อมบ้านพักข้าราชการตุลาการและข้าราชการศาลยุติธรรม โดยจะทำการก่อสร้าง ณ บริเวณทุ่งดอนแก้ว ซึ่งเป็นที่สาธารณประโยชน์ มีเป้าหมายให้พื้นที่บริเวณนี้เป็นศูนย์รวมราชการอำเภอนางรองในอนาคต แต่เนื่องจากเกิดปัญหาราษฎรบุกรุกเข้าทำประโยชน์ในที่ดินดังกล่าว จึงยังไม่อาจสร้างศาลจังหวัดนางรองแล้วเสร็จจนกระทั่งชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านอำเภอนางรองและอำเภอต่าง ๆ ในเขตอำนาจศาลจังหวัดนางรองมีหนังสือฉบับลงวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๔๐ ขอให้เปิดดำเนินการศาลจังหวัดนางรองโดยใช้ที่ว่าการอำเภอนางรอง (หลังเก่า) เป็นที่ทำการศาลชั่วคราวจนกว่าอาคารศาลจังหวัดนางรองจะก่อสร้างแล้วเสร็จ จึงได้มีการปรับปรุงที่ว่าการอำเภอนางรองให้เป็นที่ทำการศาลจังหวัดนางรองชั่วคราว เพื่อรอให้มีการเสนอพระราชกฤษฎีกาเปิดทำการศาลจังหวัดนางรอง แต่เนื่องจากเกิดปัญหาและอุปสรรค ทำให้ไม่อาจเปิดที่ทำการศาลจังหวัดนางรองได้ตามกำหนดศาลยุติธรรม (ขณะนั้นยังไม่แยกจากกระทรวงยุติธรรม) มีนโยบายกระจายความยุติธรรมให้แก่ประชาชนผู้อยู่ในพื้นที่ห่างไกลและต้องเดินทางมาใช้สิทธิทางศาล โดยให้ผู้พิพากษาศาลจังหวัดบุรีรัมย์ออกไปนั่งพิจารณาคดี ณ ที่ทำการศาลจังหวัดบุรีรัมย์ (นางรอง) ซึ่งตั้งอยู่ที่อาคารที่ว่าการอำเภอนางรอง (หลังเก่า) เมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๔๑

ศาลจังหวัดบุรีรัมย์ได้ใช้อำนาจตุลาการออกคำสั่งโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๕ แห่งประมวลวิธีพิจารณาความแพ่ง ประกอบมาตรา ๑๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กำหนดให้มีการนั่งพิจารณา ณ ที่ทำการศาลจังหวัดบุรีรัมย์ (นางรอง) ตั้งแต่วันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๔๑ เป็นต้นไป โดยมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งและคดีอาญาทั้งปวง

ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้มีพระราชกฤษฎีกา กำหนดวันเปิดทำการศาลจังหวัดนางรองโดยให้มีผลตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน ๒๕๔๕ เป็นต้นไป มีศาลยุติธรรมเปิดทำการเพิ่มอีกหนึ่งแห่ง เพื่ออำนวยความสะดวกและยุติธรรมให้แก่ประชาชน

ขนาดและที่ตั้งศาลจังหวัดนางรอง

ศาลจังหวัดนางรอง มีเนื้อที่ ๓๗ ไร่ ๑ งาน ๗๓ ตารางวา ตั้งอยู่เลขที่ ๙๕๐ ถนนโชคชัย-เดชอุดม ตำบลนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์

มีบ้านพักผู้พิพากษาหัวหน้าศาล จำนวน ๑ หลัง บ้านพักผู้พิพากษาอาวุโส จำนวน ๑ หลัง บ้านพักผู้พิพากษา จำนวน ๑๐ หลัง บ้านพักข้าราชการธุรการระดับ ๗-๘ (ผู้อำนวยการฯ) จำนวน ๑ หลัง ระดับ ๕-๖ จำนวน ๔ หลัง เรือนแถวระดับ ๓-๔ จำนวน ๒๐ หน่วย

การก่อสร้างศาลจังหวัดนางรอง ใช้งบประมาณการก่อสร้าง จำนวน ๑๕๒,๔๘๔,๐๐๐ บาท ทำสัญญาการก่อสร้างเมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๓ และส่งมอบงานการก่อสร้างเมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๔๕ และเปิดใช้อาคารเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กสูง ๓ ชั้น มีห้องพิจารณาคดีทั้งหมด ๑๒ ห้อง พื้นที่ใช้งานประมาณ ๑๐,๐๐๐ ตารางเมตร มีขนาดกว้าง ๓๒.๕๐ เมตร ยาว ๘๘.๕๐ เมตร

อัตรากำลังข้าราชการตุลาการ ประจำศาลจังหวัดนางรอง

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หมายเหตุ
๑	นายสุนัย จันทรตรี	ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล	
๒	นายวิรัตน์ ชำนาญการ	ผู้พิพากษาศาลจังหวัดนางรอง	
๓	นายณัฐ เสถียร	ผู้พิพากษาศาลจังหวัดนางรอง	
๔	นายวิโรจน์ บัวมี	ผู้พิพากษาศาลจังหวัดนางรอง	
๕	นายภิตติศ สุพรรณเภสัช	ผู้พิพากษาศาลจังหวัดนางรอง	
๖	นายณัฐพงศ์ พรหมมินทร์	ผู้พิพากษาศาลจังหวัดนางรอง	
๗	นายสามารถ บุตรศรี	ผู้พิพากษาประจำศาลช่วยทำงานชั่วคราว	
๘	นางสาวภัศราพร เจริญสวามิภักดิ์	ผู้พิพากษาประจำศาลช่วยทำงานชั่วคราว	

รายนามผู้ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดนางรอง

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ดำรงตำแหน่งเมื่อ	หมายเหตุ
๑.	นายณรงค์ศักดิ์ อัจฉรานูวัฒน์	๑ เม.ย. ๕๕ - ๓๑ มี.ค. ๕๗	
๒.	นายสากล สมสุข	๑ เม.ย. ๕๗ - ๓๑ มี.ค. ๕๘	
๓.	นายชูเกียรติ ตั้งคณาภาส	๑ เม.ย. ๕๘ - ๓๑ มี.ค. ๕๙	
๔.	นายสุนัย จันทรตรี	๑ เม.ย. ๕๙ - ปัจจุบัน	

ทำเนียบผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดนางรอง

นายณรงค์ศักดิ์ อัจฉรานูวัฒน์

๑ เม.ย. ๔๕ - ๓๑ มี.ค. ๔๗

นายสากล สมสุข

๑ เม.ย. ๔๗ - ๓๑ มี.ค. ๔๙

นายชูเกียรติ ตั้งคโนภาส

๑ เม.ย. ๔๙ - ๓๑ มี.ค. ๕๐

นายสุนัย จันทรตรี

๑ เม.ย. ๕๐ - ปัจจุบัน

บทความ

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์สำหรับ
(www.library.coi.go.th)

พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษา*

นายชูเกียรติ ตังคโนภาส**

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรงเป็นพระมหากษัตริย์ในระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ได้รับรองพระราชสถานะและพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ที่มีมาตามโบราณราชนิติประเพณีว่า พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของประเทศ ทรงใช้อำนาจอธิปไตยทั้งสาม คือ อำนาจอธิปไตยทางรัฐสภา อำนาจบริหารทางคณะรัฐมนตรี และอำนาจตุลาการทางศาล ในส่วนของอำนาจตุลาการ กำหนดให้การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีของศาลต้องดำเนินการในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นที่มาแห่งความยุติธรรม ทรงพระราชอำนาจในการพระราชทานอภัยโทษ ทรงแต่งตั้งผู้พิพากษาและตุลาการและทรงให้พ้นจากตำแหน่ง และก่อนเข้ารับหน้าที่ผู้พิพากษาและตุลาการต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ ซึ่งเริ่มมีขึ้นในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗ หลังจากนั้นรัฐธรรมนูญทุกฉบับได้บัญญัติให้ผู้พิพากษาต้องเข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ก่อนเข้ารับหน้าที่ตลอดมา

การที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้ผู้พิพากษาต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ก่อนเข้ารับหน้าที่สืบเนื่องมาจากฐานคติที่ว่า เดิมอำนาจในการตัดสินชี้ระบอบความเป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ที่ทรงพระราชทานความเป็นธรรมแก่ราษฎร เมื่อบ้านเมืองมีความเจริญและพระราชกรณียกิจของพระมหากษัตริย์มีมากขึ้น จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระราชอำนาจนี้แก่ศาลเพื่อเป็นการแบ่งเบาพระราชภาระศาลจึงเป็นผู้พิจารณาพิพากษาอรรถคดีในพระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์ อันเป็นที่มาของการที่กำหนดให้ผู้พิพากษาต้องเข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ก่อนเข้ารับหน้าที่ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความผูกพันและพระมหากรุณาธิคุณของสถาบันพระมหากษัตริย์ที่ทรงมีแก่ศาลยุติธรรม ทำให้ศาลยุติธรรมมีความเป็นปึกแผ่นมั่นคง และได้รับความเชื่อถือศรัทธาจากประชาชน ก็ด้วยพระบารมีที่ได้พระราชทานพระราชอำนาจตุลาการแก่ศาลให้ปฏิบัติหน้าที่ภายใต้พระปรมาภิไธยของพระองค์

ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้พิพากษาได้จะต้องผ่านการฝึกอบรมตามหลักสูตรผู้ช่วยผู้พิพากษาของสำนักงานศาลยุติธรรมว่าเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรู้ความสามารถ ความรับผิดชอบ และความประพฤติเหมาะสม

* คัดย่อจากการศึกษาตามกำหนด พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษา นายชูเกียรติ ตังคโนภาส ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

** ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดฉะเชิงเทราแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว

ที่จะเป็นผู้พิพากษา เมื่อคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาประจำศาล และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งแล้ว รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๕๒ บัญญัติให้ผู้พิพากษาต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ก่อนเข้ารับหน้าที่ด้วยถ้อยคำดังต่อไปนี้ “ข้าพระพุทธเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอถวายสัตย์ปฏิญาณว่า ข้าพระพุทธเจ้าจะจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ และจะปฏิบัติหน้าที่ในพระปรมาภิไธยด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โดยปราศจากอคติทั้งปวง เพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ประชาชนและความสงบสุขแห่งราชอาณาจักร ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและกฎหมายทุกประการ” การถวายสัตย์ปฏิญาณจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญของการที่จะได้เริ่มต้นทำหน้าที่ผู้พิพากษาโดยสมบูรณ์

ในโอกาสนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงพระราชทานพระบรมราโชวาทหรือพระราชดำรัส ซึ่งเป็นการพระราชทาน “สด” จากความในพระราชหฤทัย โดยมีการบันทึกพระสุรเสียงไว้แล้วถอดข้อความเผยแพร่ เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาทั้งในศาลและนอกศาล การใช้กฎหมาย การใช้ดุลพินิจ และตีความกฎหมายเพื่อให้เกิดความถูกต้องและยุติธรรม การมีคุณลักษณะสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้ผล เช่น มีความรู้กฎหมาย ความรู้รอบตัว มีสติสัมปชัญญะและความคิดอย่างรอบคอบ มีความมุ่งมั่นตั้งใจจริง มีความกล้าหาญและมีความบริสุทธิ์ใจ ทรงสั่งสอนให้ผู้พิพากษามีหลักการดำรงตนในขณะปฏิบัติหน้าที่และในชีวิตประจำวันที่ดี และทรงกำชับให้ผู้พิพากษาปฏิบัติตามคำถวายสัตย์ปฏิญาณ ทบทวนคำถวายสัตย์ปฏิญาณอยู่เสมอ และรักษาคำถวายสัตย์ปฏิญาณไว้ด้วยชีวิต ทั้งนี้ ด้วยพระราชประสงค์ให้ผู้พิพากษาพิจารณาพิพากษาคดีได้ถูกต้อง มีความเที่ยงธรรม ปราศจากอคติและสามารถให้ความยุติธรรมแก่พลชนิกรอันเป็นที่รักของพระองค์ ให้อยู่ร่วมกันอย่างร่มเย็นเป็นสุข แนวพระราชดำรินี้พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสทุกองค์ที่ทรงพระราชทานแก่ผู้พิพากษา จึงเป็นปรัชญาทางนิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ และรัฐประศาสนศาสตร์ที่ทรงคุณค่าอย่างยิ่งต่อการศึกษา ซึ่งผู้พิพากษาทุกคนจะต้องยึดถือเป็นหัวใจสำคัญของการปฏิบัติหน้าที่ และน้อมนำใส่เกล้าใส่กระหม่อมไปปฏิบัติดำเนินตามแนวพระยุคลบาท เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของตนเกิดความยุติธรรมแก่ประชาชนและความสงบสุขแห่งราชอาณาจักร

ในฐานะที่ผู้ศึกษาเป็นผู้หนึ่งที่ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาประจำกระทรวง และได้รับพระมหากรุณาธิคุณให้เข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่ เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๓๗ ภาพเหตุการณ์ที่ได้เปลี่ยนจากถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระพักตร์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และทรงมีพระราชดำรินั้น ยังติดตาอยู่ในความทรงจำของผู้ศึกษาได้มิรู้ลืม และด้วยความสำนึกว่าชีวิตนี้เกิดมาเป็นบุญที่ได้รับใช้ได้เบื้องพระยุคลบาท ให้ทำหน้าที่ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งและถือเป็นสิ่งมงคลสูงสุดแก่ตัวอย่างหาที่สุดมิได้ จึงมีปณิธานที่จะอัญเชิญพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสมาเผยแพร่ให้ผู้พิพากษาน้อมนำใส่เกล้าใส่กระหม่อมไปปฏิบัติ และจะได้ทบทวนตัวเองว่า ที่ผ่านมาได้ปฏิบัติหน้าที่และดำรงตนตามแนวพระราชดำริเพียงใด มีข้อใดที่ควรปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของตนเกิดความยุติธรรมแก่ประชาชนและความสงบสุขของบ้านเมือง บรรลุเป้าหมายตามพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสที่ทรงพระราชทาน สามารถแบ่งเบาพระราชภาระของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้อย่างแท้จริง

“พระบรมราโชวาท หมายถึง คำพูดในเชิงสอน (โอวาท) ส่วนใหญ่จะทรงแสดงในงานพิธี เช่น พระราชทานปริญญาบัตรหรือประกาศนียบัตร พระบรมราโชวาทหลายองค์มักจะทรงอ่านจากเอกสารที่ทรงเตรียมมาก่อน ปรกติแล้วจะทรงมีพระบรมราโชวาทตามที่มีผู้กราบบังคมทูลขอพระราชทาน ส่วนพระราชดำรัส หมายถึง สุนทรพจน์หรือคำพูดทั่ว ๆ ไป เช่น ทรงขอบใจ ทรงอำนวยการ ทรงเล่าเรื่องพระราชทาน โดยมากแล้วจะมีพระราชดำรัส “พระโอษฐ์เปล่า” คือ สด ๆ ร้อน ๆ โดยมิได้ทรงอ่านจากต้นฉบับเอกสาร เจ้าหน้าที่จะบันทึกพระสุรเสียงไว้และถอดข้อความเผยแพร่ในภายหลัง” *

จากการศึกษาพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงพระราชทานแก่ผู้พิพากษาในโอกาสเข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๘ ถึง พ.ศ. ๒๕๕๖ พบว่าพระองค์ทรงมีแนวพระราชดำริเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาอย่างน้อย ๖ ประการ คือ

๑. การถวายสัตย์ปฏิญาณของผู้พิพากษา

ก่อนเข้ารับหน้าที่ผู้พิพากษาต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการที่จะได้ทำหน้าที่ผู้พิพากษาโดยสมบูรณ์ และการถวายสัตย์ปฏิญาณมีความสำคัญแก่ตัวผู้พิพากษาอย่างน้อย ๔ ประการ คือ

๑.๑ การถวายสัตย์ปฏิญาณเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้พิพากษาได้จะต้องผ่านการฝึกอบรมตามหลักสูตรผู้ช่วยผู้พิพากษาของสำนักงานศาลยุติธรรม และผลของการฝึกอบรมเป็นไปตามมาตรฐานของคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรู้ความสามารถ ความรับผิดชอบ และความประพฤติเหมาะสมที่จะเป็นผู้พิพากษา เมื่อคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาประจำศาล และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งแล้ว ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๒ และพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๑๖ บัญญัติให้ผู้พิพากษาต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ก่อนเข้ารับหน้าที่ ซึ่งมีขึ้นตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗ โดยมาตรา ๒๐๘ วรรคสองบัญญัติว่า ก่อนเข้ารับหน้าที่ครั้งแรก ผู้พิพากษาต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ ด้วยถ้อยคำที่คณะกรรมการตุลาการเป็นผู้กำหนด และตามมาตรา ๑๙ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. ๒๕๒๑ คณะกรรมการตุลาการกำหนดถ้อยคำถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ไว้ว่า “ข้าพระพุทธเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอถวายสัตย์ปฏิญาณว่า ข้าพระพุทธเจ้าจะเทิดทูนและจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โดยปราศจากอคติทั้งมวล เพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ประชาชนและความสงบสุขแห่งราชอาณาจักร ทั้งจะสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญด้วยความบริสุทธิ์ใจ”

* วิษณุ เครืองาม, “รายงานการวิจัยเรื่องแนวพระราชดำริทางกฎหมายในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว,” บทบัณฑิตย ๕๒, ๒ (มิถุนายน ๒๕๓๙) : ๑๕๓.

คำถวายสัตย์ปฏิญาณที่คณะกรรมการตุลาการเป็นผู้กำหนดดังกล่าวได้ใช้มาจนกระทั่งมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ โดยได้บัญญัติถ้อยคำถวายสัตย์ปฏิญาณของผู้พิพากษาขึ้นใหม่ไว้ในมาตรา ๒๕๒ อันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศแสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญของการถวายสัตย์ปฏิญาณของผู้พิพากษา ซึ่งมีค่าสำคัญอยู่ในหลักการเดียวกันกับคำถวายสัตย์ปฏิญาณเดิมด้วยถ้อยคำดังต่อไปนี้

“ข้าพระพุทธเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอถวายสัตย์ปฏิญาณว่า ข้าพระพุทธเจ้าจะจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ และจะปฏิบัติหน้าที่ในพระปรมาภิไธยด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โดยปราศจากอคติทั้งปวง เพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ประชาชน และความสงบสุขแห่งราชอาณาจักร ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และกฎหมายทุกประการ”^๒

สำหรับผู้พิพากษาของประเทศอังกฤษซึ่งมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมีรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยเหมือนกับประเทศไทย พระมหากษัตริย์ของประเทศอังกฤษทรงแต่งตั้งผู้พิพากษาโดยคำแนะนำของประมุขตุลาการ คือ ลอร์ดชานเซเลอร์ (Lord Chancellor) ซึ่งเมื่อครั้งที่ ลอร์ดเดนนิ่ง (Lord Denning) นักกฎหมายผู้มีชื่อเสียงของอังกฤษเข้ารับตำแหน่งผู้พิพากษานั้น ต้องสาบานต่อพระผู้เป็นเจ้าทางคริสต์ศาสนาและกระทำต่อหน้าลอร์ดชานเซเลอร์ คำสาบานมีว่า “I do swear by Almighty God that I will do right to all manner of people after the law and usages of this Realm without fear or favour, affection or ill-will” คำแปลมีว่า

“ข้าพระองค์ขอถวายสัตย์สาบานต่อพระผู้เป็นเจ้าผู้ทรงศักดิ์านุภาพใหญ่ว่า ข้าพระองค์จักให้ความชอบธรรมแก่ผู้คนทุกหมู่เหล่าตามกฎหมายและประเพณีแห่งราชอาณาจักรนี้ โดยปราศจากความกลัวหรือความลำเอียง ความรักหรือความมุ่งร้าย”^๓

คำถวายสัตย์สาบานของผู้พิพากษาอังกฤษที่ว่า โดยปราศจากความกลัว ความลำเอียง ความรักหรือความมุ่งร้าย คล้ายกับหลักอินทภาษของไทยซึ่งบัญญัติไว้ในกฎหมายตราสามดวงที่ให้ผู้พิพากษาละเว้นอคติสี่ประการ คือ ฉันทาคติ ลำเอียงเพราะรัก โทสาคติ ลำเอียงเพราะโกรธ ภัยาคติ ลำเอียงเพราะกลัวหรือความขาดและโมหาคติ ลำเอียงเพราะเขลาหรือความไม่รู้ อันเป็นความลำเอียงหรือการประพฤติกเลาะธรรมทั้งสี่ประการซึ่งผู้พิพากษาที่ดีจะต้องละวาง หลักอินทภาษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายตราสามดวงไทยเรารับมาจากคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ของอินเดีย ซึ่งเป็นที่มาของคำว่า “โดยปราศจากอคติ” ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

ส่วนผู้พิพากษาของประเทศสหรัฐอเมริกาที่จะเข้ารับหน้าที่ก็ต้องถวายสัตย์ปฏิญาณเช่นเดียวกัน ผู้พิพากษาโอลิเวอร์ เวนเดลล์ โฮล์มส์ (Oliver Wendell Holmes) ศาลสูงสุดแห่งสหรัฐอเมริกา ได้ถวายสัตย์

^๒ ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ ๑๑๔ ตอนที่ ๕๕ ก วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐.

^๓ ธาณินทร์ กรัยวิเชียร, นักกฎหมายในอุดมคติ, (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดโรงพิมพ์ชวนพิมพ์, ๒๕๔๕), หน้า ๕๓.

สาบานต่อพระเจ้าเป็นเจ้าโดยสัมผัสพระคัมภีร์ไบเบิลต่อหน้าประธานศาลสูงสุดว่า “I, Oliver Wendell Holmes, do solemnly swear that I will administer justice without respect to persons, and do equal right to the poor and to the rich, and that I will faithfully and impartially discharge and perform all the duties incumbent on me as Associate Justice of the Supreme Court of the United States according to the best of my abilities and understanding, agreeably to the Constitution and laws of the United States, So help me God” คำแปลมีว่า

“ข้าพระองค์โอลิเวอร์ เวนเดลล์ โฮล์มส์ ขอถวายสัตย์สาบานว่า ในการพิจารณาพิพากษารรคดีนั้น ข้าพระองค์จักให้ความยุติธรรมโดยไม่คำนึงถึงตัวบุคคลว่าเป็นผู้ใด จักปฏิบัติต่อผู้ยากไร้และต่อผู้มั่งมีอย่างเท่าเทียมกัน ข้าพระองค์จักปฏิบัติหน้าที่ของข้าพ ในฐานะที่เป็นผู้พิพากษาของศาลสูงสุดแห่งสหรัฐด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เทียงธรรมอย่างสุดความสามารถและตามความรู้ความเข้าใจของข้าพระองค์ ทั้งนี้ตามนัยแห่งรัฐธรรมนูญและบรรดากฎหมายทั้งหลายของสหรัฐอเมริกา ขอพระเจ้าเป็นเจ้าทรงได้โปรดช่วยข้าพระองค์ด้วย”^๔

การที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ตั้งแต่พุทธศักราช ๒๕๑๗ เป็นต้นมา ได้บัญญัติให้ผู้พิพากษาต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ก่อนเข้ารับหน้าที่นั้น ก็เพื่อให้สอดคล้องโบราณราชพิธีประเพณีที่มีมาว่า พระมหากษัตริย์ทรงพระราชอำนาจสูงสุดของประเทศและเป็นที่มาแห่งความยุติธรรมทั้งปวง ทรงใช้อำนาจตุลาการทางศาล โดยมีผู้พิพากษาเป็นผู้พิจารณาพิพากษารรคดีในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ ทรงแต่งตั้งผู้พิพากษาและตุลาการและทรงให้พ้นจากตำแหน่ง และทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการพระราชทานอภัยโทษ การถวายสัตย์ปฏิญาณจึงมีความหมายและความสำคัญอย่างยิ่งแก่ตัวผู้พิพากษาที่เข้าเฝ้าฯ ได้ใกล้ชิดเบื้องพระยุคลบาท ถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระพักตร์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และรับพระราชทานคำสั่งสอนเป็นแนวทางการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้เกิดความยุติธรรมและความผาสุกของประชาชน

๑.๒ เป็นองค์ประกอบของการที่จะได้ปฏิบัติหน้าที่ผู้พิพากษาโดยสมบูรณ์

รัฐธรรมนูญได้กำหนดเงื่อนไขสำคัญของการทำหน้าที่ของผู้พิพากษาว่า ก่อนเข้ารับหน้าที่ผู้พิพากษาต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ ดังนั้น หากผู้พิพากษายังมิได้ถวายสัตย์ปฏิญาณอยู่ตรงใด ก็ยังไม่สามารถที่จะปฏิบัติหน้าที่ผู้พิพากษาได้ การถวายสัตย์ปฏิญาณจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญและเป็นจุดเริ่มต้นของการที่จะได้ปฏิบัติหน้าที่ผู้พิพากษาโดยสมบูรณ์ ดังความในพระราชดำรัสว่า “ผู้พิพากษาเมื่อเปล่งวาจาว่านี้ ก็ถือว่าเป็นผู้ที่ได้รับหน้าที่โดยสมบูรณ์...”^๕

^๔ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๙๑.

^๕ พระราชดำรัสในโอกาสที่ประธานศาลฎีกานำผู้พิพากษาประจำกระทรวงเผ่าย ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันอังคารที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๓๗.

๑.๓ เป็นวิธีที่จะเตือนใจของตัวเองให้มีความสำนึกถึงความสำคัญของหน้าที่

ผู้พิพากษามีหน้าที่สำคัญคือ การให้ความยุติธรรมแก่ประชาชนและรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีรับสั่งว่า ผู้พิพากษาเป็นตำแหน่งที่มีเกียรติ มีความสำคัญต่อความสงบสุขของประเทศไทย และความผาสุกของประชาชน การที่ผู้พิพากษาจะต้องถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่ เป็นการเตือนจิตใจของตัวเองให้สำนึกถึงหน้าที่ทั้งหลายของตน และคำปฏิญาณที่เปล่ง ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ทางด้านการอำนวยความสะดวก ยุติธรรมแก่ประชาชน ดังพระราชดำรัสที่ทรงพระราชทานว่า

“ตามที่คุณพิพากษาประจำกระทรวงซึ่งออกทำหน้าที่เป็นครั้งแรก จะต้องเปล่งคำปฏิญาณเช่นนั้น ก็นับว่าเป็นสิ่งสำคัญ เพราะว่าเป็นการเตือนจิตใจของตัวเองว่า บัดนี้จะปฏิบัติงานเป็นผู้พิพากษา ซึ่งเป็นตำแหน่งอันทรงเกียรติ เป็นตำแหน่งที่สำคัญสำหรับความสงบของประเทศชาติ และความอยู่ดีกินดีของประชาชน”^๖

๑.๔ ทำให้ผู้พิพากษามีกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่

การถวายสัตย์ปฏิญาณมีประโยชน์ที่เกิดแก่ตัวผู้พิพากษา คือทำให้มีกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ ดังความในพระราชดำรัสตอนหนึ่งว่า

“ผู้พิพากษาที่จะออกไปรับตำแหน่งหน้าที่เป็นครั้งแรกนั้น มีการปฏิญาณตนเช่นนั้นเป็นประเพณีขึ้นมา ก็มีประโยชน์ เพราะว่าเป็นการแสดงเปล่งวาจาออกมาด้วยตัวเอง ในสิ่งที่ควรจะคิดอยู่ในใจ และโดยเฉพาะมาเปล่งวาจาด้วยกันพร้อมเพรียงกันทุกคน ก็เป็นกำลังใจที่สุดและเป็นประโยชน์แก่หน้าที่การงานที่จะทำ และเป็นประโยชน์แก่ตนเองคือทำให้มีกำลังใจที่สามารถปฏิบัติหน้าที่การงาน”^๗

๒. ความสำคัญของคำถวายสัตย์ปฏิญาณ

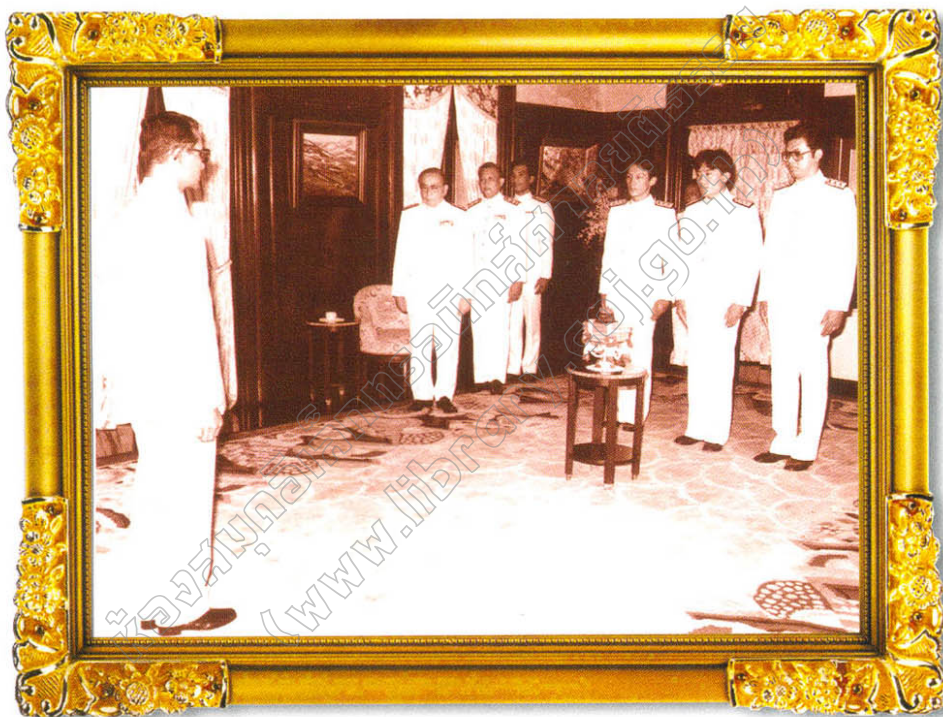
คำถวายสัตย์ปฏิญาณของผู้พิพากษาก่อนเข้ารับหน้าที่ ทุกถ้อยคำมีความหมายเป็นพิเศษกว่าที่เข้าใจกันโดยธรรมดา และมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาในทางอรรถคดี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสถึงความสำคัญของคำถวายสัตย์มากที่สุด ที่รวบรวมได้มีอย่างน้อย ๘ ประการ คือ

๒.๑ คำถวายสัตย์ปฏิญาณของผู้พิพากษา คือ สัจวาจาซึ่งต้องเปล่งออกมาจากใจของผู้พิพากษาแต่ละคน

คำปฏิญาณของผู้พิพากษาได้ถวายสัตย์ต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยการเปล่งสัจวาจา กล่าวคำสัตย์คำจริงด้วยจิตอธิฐานว่า จะตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ให้ดีเพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามคำถวายสัตย์ปฏิญาณ คือเพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ประชาชนและความสงบสุขของบ้านเมือง คำปฏิญาณจึงต้องเปล่งออกมาจากใจจริง และผู้พิพากษาจะต้องปฏิบัติหน้าที่ให้สมกับที่ได้ถวายสัตย์ปฏิญาณ ดังพระราชดำรัสที่ทรงพระราชทานว่า

^๖ พระราชดำรัสในโอกาสที่ประธานศาลฎีกานำผู้พิพากษาเข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่ครั้งแรก ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันอังคารที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๓๔.

^๗ พระราชดำรัสในโอกาสที่ประธานศาลฎีกานำผู้พิพากษาเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับตำแหน่งหน้าที่ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันศุกร์ที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๒๑.

“การที่ผู้พิพากษาได้กล่าวคำปฏิญาณก่อนที่จะเข้ารับหน้าที่ครั้งแรกนั้น มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้พิพากษาทุกคน แม้จะไม่ใช่ผู้พิพากษา คำปฏิญาณใดๆ ก็มีความสำคัญมาก เพราะเป็นการกล่าวสัจวาจา ซึ่งสัจวาจาเป็นแก่นหรือเป็นรากฐานของการทำงาน หรือการดำรงชีวิตที่ดีที่งาม ที่มีความก้าวหน้า มีความสำเร็จ

สัจวาจานั้นจะต้องตั้งตั้งแต่เด็กตลอดมา สัจวาจาคือการตั้งใจ ตั้งจิตตั้งใจ วาจานั้นก็เป็นคำพูดออกมา แสดงถึงคำพูดนั้นก็จะต้องออกมาจากใจ คือเป็นการตั้งใจที่จะทำอะไรเพื่อความสำเร็จในงานนั้น อย่างเมื่อนักเรียนในโรงเรียน อยากที่จะผ่านพ้นการศึกษานั้นไปได้ให้เป็นประโยชน์ ก็จะต้องตั้งใจที่จะเรียนที่จะรู้จะทำอะไรต้องตั้งใจ การตั้งใจนั้นมีสิ่งที่สำคัญที่จะต้องมาประกอบ คือความตั้งใจในทางที่จะให้ถูกต้องตามหลักหรือตามธรรม ถ้าตั้งใจให้อยู่ในระเบียบหรือในหลักย่อมมีความสำเร็จทุกอย่าง มิใช่เฉพาะสำหรับงานความยุติธรรมอย่างที่ท่านทั้งหลายจะต้องรับ แต่ทุกด้านถ้ามีความตั้งใจทำงานหรือทำการใด ให้ถูกต้องตามหลักวิชา ที่ถูกต้องตามคลองธรรม ก็จะทำให้สิ่งนั้นสำเร็จ ความสำเร็จคืออะไร มิใช่สำเร็จเพื่อแสดงว่าเป็นคนมีศีลมีธรรมเท่านั้น สำเร็จเพื่อความสำเร็จของตัวเอง เพื่อจะทำให้มีความสุข มีความพอใจ ฉะนั้นตลอดมาจนถึงบัดนี้ทุกคนก็จะต้องได้ตั้งสัจวาจา หรือตั้งใจมาหลายแล้วถึงได้มีความสำเร็จมาถึงวันนี้ มาถึงขั้นที่เป็นผู้พิพากษาก็ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้พิพากษาประจำกระทรวงและต่อไปก็คงได้ไปทำหน้าที่ต่าง ๆ งานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความยุติธรรม...” “

“จะเป็นใครก็ตามมีอาชีพใดก็ตามก่อนที่จะทำงานจะต้องตั้งใจทำ เรียกว่าจะต้องตั้งสัจจะ หรือจะต้องตั้งอธิษฐานว่าทำงานนั้นให้สำเร็จ เพื่อให้งานนั้นสำเร็จก็ต้องมีความตั้งใจดี มีความมุ่งมั่น มุ่งที่จะใช้ความรู้หรือความสามารถนั้น ๆ ให้งานที่ตนทำเป็นผลสำเร็จ งานนั้นก็จะมีความเจริญและความก้าวหน้า

สำหรับผู้พิพากษานั้น การที่จะเริ่มชีวิตการทำงานในการเป็นผู้พิพากษาก็จะต้องตั้งใจเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะสำหรับผู้พิพากษานั้นมีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญว่าต้องมีภาคีสัตย์ปฏิญาณ อันนี้เป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพราะว่าหน้าที่ของผู้พิพากษาก็มีการพาดพิงถึงความเป็นอยู่และความมั่นคงของประเทศอย่างสำคัญที่สุด ในการทำงานหรือในความเป็นอยู่ของประชาชนทุกคน เพราะว่าเป็นผู้ชี้ขาดว่าการกระทำของประชาชนเป็นสิ่งที่ถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง โดยที่มีโรดศาล ถ้าเกิดมีคดีหรือมีสิ่งที่พิพาทกันก็จะเป็นผู้ตัดสิน ทำให้ประชาชนจะต้องอยู่ในขอบบังคับของกฎหมาย หมายความว่าให้ประชาชนปฏิบัติตามไม่ให้เบียดเบียนซึ่งกันและกัน ฉะนั้นเป็นหน้าที่ที่สำคัญมากและเป็นงานที่หนัก ฉะนั้นก่อนที่จะปฏิบัติหน้าที่ก็ต้องตั้งสัตย์ปฏิญาณ หรือจะเรียกว่าสัตย์อธิษฐานก็ได้ ว่าจะปฏิบัติอย่างดี” “

“ พระราชดำรัสในโอกาสที่ผู้พิพากษาประจำกระทรวงเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันพฤหัสบดีที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๒๕.

“ พระราชดำรัสในโอกาสที่ประธานศาลฎีกานำผู้พิพากษาเข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่ ครั้งแรก ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันจันทร์ที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๓๓.

๒.๒ คำถวายสัตย์ปฏิญาณของผู้พิพากษาเป็นคำปฏิญาณชั้นสูง

การปฏิญาณตนของคนได้ทำมาเป็นลำดับตั้งแต่อยู่ที่โรงเรียนนักเรียนก็ปฏิญาณตนว่าจะตั้งใจศึกษาเล่าเรียน เป็นเด็กดีของบิดามารดาและบำเพ็ญตนเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น และเมื่อจบการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย บัณฑิตก็ต้องปฏิญาณตนว่าจะใช้วิชาความรู้ที่ศึกษาเล่าเรียนมาประกอบเลี้ยงชีพโดยชอบ หรือแม้แต่ต้องคณบดีและคณະรัฐมนตรี ก่อนเข้ารับหน้าที่ก็ต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ว่า จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชน แต่สำหรับผู้พิพากษาต้องถวายสัตย์ปฏิญาณสูงกว่นั้น คือ จะต้องปราศจากอคติ ดังเนื้อความในพระราชดำรัสว่า

“การปฏิญาณตนนั้นก็ทำมาเป็นระยะ ๆ ท่านทั้งหลายตั้งแต่เด็ก ตั้งแต่อายุโรงเรียนและที่ตั้งแต่ว่าเข้าเรียนชั้นอุดมศึกษา แล้วก็ชั้นสูงกว่าอุดมศึกษา ท่านก็ต้องได้มีการปฏิญาณเป็นระยะ ๆ และการปฏิญาณเป็นระยะ ๆ นี้ถ้าสังเกตดู ทุกครั้งที่ปฏิญาณก็มีความเปลี่ยนแปลง คือแตกต่างกัน อย่างผู้ที่เคยเป็นลูกเสือสำหรับชายหญิงก็เป็นเนตรนารีหรือเป็นยุวกาชาด ก็คงเป็นมาหลายคน เวลาเป็นอย่างนั้นเป็นลูกเสือก็ต้องมีการปฏิญาณตนปฏิญาณตนในขั้นนั้น ข้อสำคัญก็คือให้ทำประโยชน์แก่ผู้อื่นทุกวัน อันนี้เป็นการปฏิญาณตั้งใจที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ไม่ใช่เป็นประโยชน์กับตัวเองเท่านั้นเอง แต่ถ้าทำประโยชน์กับผู้อื่นก็เท่ากับทำประโยชน์กับตัวเอง ต่อมาชั้นมหาวิทยาลัย ชั้นอุดมศึกษา เวลาเรียนเสร็จแล้วก็มีการปฏิญาณตนเหมือนกัน ซึ่งไม่ทราบว่าจะทำไปอย่างเป็นที่เขาทำกัน คนอื่นเขาทำ เราก็คงจะทำ หรือเพราะว่าเขาทำ ถ้าเราไม่ทำ ถ้าเราไม่ปฏิญาณ เขาก็จะต้องดำเนินคดีเลย จะเป็นอย่างไรก็ตาม การปฏิญาณชั้นจบจากอุดมศึกษานั้น ก็มีใจความสำคัญในความที่จะต้องรักษาเกียรติของปริญญา คือได้ชื่อว่าได้เรียนมาชั้นสูงแล้ว มีความรู้ หมายความว่าปฏิญาณว่าจะใช้หลักวิชาในทางที่ถูกที่ชอบ ไม่ให้เป็นที่น่าขายหน้ากับสถาบันการศึกษาหรือครูบาอาจารย์ อันนั้นก็ขั้นที่สอง ขั้นที่จะต้องมีความตั้งใจจะใช้หลักวิชาให้ถูกต้อง ต่อจากนั้นก็อาจได้ปฏิญาณอย่างอื่นอีก แต่มาถึงวันนี้ ท่านได้ปฏิญาณถึงขั้นสูง คือว่าจะปราศจากอคติ จะซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ของบ้านเมือง เพื่อรักษาความดีของประเทศ และความสงบสุขของประชาชน ถึงมีความสำคัญยิ่งที่จะทำกัน เพราะเหตุว่าเราเป็นผู้ใหญ่”^{๖๖}

๒.๓ ความซื่อสัตย์สุจริต ปราศจากอคติ และความยุติธรรมเป็นคำสำคัญของคำถวายสัตย์ปฏิญาณ

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงพระราชทานได้ย้ำเตือนให้ผู้พิพากษาลำนึกและตระหนักถึงความสำคัญของการปฏิบัติหน้าที่อยู่เสมอ คือ ความซื่อสัตย์สุจริต ปราศจากอคติและความยุติธรรม อันเป็นคุณธรรมของผู้พิพากษาซึ่งตามประมวลจริยธรรม ข้าราชการตุลาการ ก็ได้บัญญัติให้ถือเป็นอุดมการณ์และจริยธรรมของผู้พิพากษาเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ในทางอรรถคดี ซึ่งผู้พิพากษาที่ดีจะต้องมีความเที่ยงธรรม และยึดถือความซื่อสัตย์สุจริตเป็นหลักประจำใจ ทั้งจะต้องมีความเป็นกลาง ละวางอคติทั้งปวง ด้วยการฝึกอบรมจิตใจของตัวเองให้ตั้งมั่นอยู่ในความยุติธรรมและรักษาสติให้มั่นคงดังพระราชดำรัสที่ทรงพระราชทานว่า

^{๖๖} พระราชดำรัสในโอกาสที่ประธานศาลฎีกานำผู้พิพากษาประจำกระทรวงเข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่ครั้งแรก ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันอังคารที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๓๕.

“ในคำปฏิญาณนั้นมีส่วนสำคัญอยู่ว่า จะพยายามปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต หมายความว่า ไม่ทำอะไรที่ผิดที่ทำให้เสียหายต่อส่วนรวม จะทำด้วยความปราศจากอคติหมายความว่าไม่ทำอะไรที่ไม่ควรทำ อคติแปลว่าไม่ไป ที่ไม่ควรไป หรือคิดสิ่งที่ไม่ควรทำ อคตินี้เป็นไปได้ ด้วยอำนาจของความชอบ คือ ความพอใจ ด้วยอำนาจของความไม่พอใจ คือความเคือง ด้วยอำนาจของความไม่รู้ คือ ไม่รู้เรื่อง หรือไม่รู้วิชาการ หรือไม่รู้ว่าจะไรถูกต้อง และด้วยอำนาจของความกลัว สืบอย่างนี้เป็นอคติสี่ ซึ่งผู้พิพากษาจะต้องระมัดระวังที่สุด ต้องเว้นอคติสี่โดยเด็ดขาด เพราะว่าผู้พิพากษานั้นเป็นผู้ทรงความยุติธรรม ความยุติธรรมนั้นต้องปราศจากอคติ เพราะว่าถ้าเราไปเบียดเบียนความจริง หรือหลบความจริง ด้วยความที่เราชอบ หรือเราเกลียด หรือเรากลัว หรือ เราไม่รู้มัน จะทำให้การตัดสินใจหรือการตัดสินใจนั้นเสียไป ไม่เป็นสิ่งที่เป็ญยุติธรรม ยุติธรรมก็หมายความว่า สิ่งที่ทำในความดี ความชอบธรรม และความถูกต้อง...”^{๙๙}

“คำกล่าวปฏิญาณของท่าน เป็นคำที่สำคัญมากสำหรับผู้พิพากษา เพราะว่าผู้พิพากษานั้น จะต้องประกอบด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ด้วยความเข้มแข็ง และด้วยความแน่วแน่ ที่จะทำให้มีความยุติธรรม เกิดขึ้นในบ้านเมือง...”^{๑๐๐}

“คำปฏิญาณที่ท่านได้เปล่งมานี้มีความสำคัญอย่างมากและถ้าจะขยายความจะต้องใช้เวลานาน แต่ข้อสำคัญอยู่ที่ความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่เพื่อความยุติธรรมและความสงบสุขของชาติบ้านเมือง ต้องใช้ ความรู้ที่มีอยู่ในตัวปฏิบัติประสาทความยุติธรรมแก่มวลประชาชนอันเป็นข้อแรกและเพื่อการนี้จะต้องใช้ปฏิญาณนี้ คือปฏิญาณว่าจะซื่อสัตย์สุจริต ไม่ทำตามใจของตัว โดยไปอยู่ในอคติ ที่บอกว่าไป เพราะว่าคำว่าอคติแปลว่า ไม่ไป คติ แปลว่า ไป อะ แปลว่า ไม่ที่ที่ไม่ควรจะไป ที่ไม่ควรจะทำ ไปในทางกายและไปในทางใจ ถ้าไม่ไป ในที่ที่ไม่ควรไป ก็เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งแล้ว ที่ท่านจะปฏิบัติหน้าที่ได้ดี ต้องพิจารณาว่า ทำไมต้องไม่ไปใน ที่ไม่ควรไป... จึงต้องใช้ข้อนี้ เพื่อที่จะให้สามารถได้รับความนับถือจากประชาชน และปฏิบัติงานนั้นจะเป็นผล สำเร็จ”^{๑๐๑}

๒.๔ คำถวายสัตย์ปฏิญาณ คือหน้าที่อันสำคัญของผู้พิพากษา

คำถวายสัตย์ปฏิญาณของผู้พิพากษาที่ว่า “จะปฏิบัติหน้าที่ในพระปรมาภิไธย ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต โดยปราศจากอคติทั้งปวง เพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ประชาชน และความสงบสุขแห่งราชอาณาจักร” บอกถึงหน้าที่สำคัญของผู้พิพากษา คือการประสาทความยุติธรรมแก่ผู้มีอรรถคดี ซึ่งจะต้องปฏิบัติด้วยความ ซื่อสัตย์สุจริต เทียงธรรม ถูกต้องตามกฎหมายและปราศจากอคติทั้งปวง อันเป็นหัวใจสำคัญของงานของ

^{๙๙} พระราชดำรัสในโอกาสที่ประธานศาลฎีกานำผู้พิพากษาประจำกระทรวงเผ่าย ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อน เข้ารับหน้าที่ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันอังคารที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๓๗.

^{๑๐๐} พระราชดำรัสในโอกาสที่ประธานศาลฎีกานำผู้พิพากษาประจำศาลยุติธรรมเผ่าย เพื่อถวายสัตย์ปฏิญาณ ก่อนเข้ารับหน้าที่ ณ ท้องพระโรงศาลาเรึง วังไกลกังวล วันศุกร์ที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๔๔.

^{๑๐๑} พระราชดำรัสในโอกาสที่ประธานศาลฎีกานำผู้พิพากษาประจำสำนักงานศาลยุติธรรมเผ่าย เพื่อถวายสัตย์ ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่ ณ ศาลาเรึง วังไกลกังวล วันศุกร์ที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๔.

ผู้พิพากษาที่จะทำให้เกิดผล คือความยุติธรรม ความสงบเรียบร้อยของประชาชน และความสงบสุขของประเทศชาติ
ดังพระราชดำรัสที่ทรงพระราชทานว่า

“ท่านที่เป็นผู้พิพากษาก่อนที่จะได้ปฏิบัติหน้าที่ครั้งแรกก็ได้มากล่าวคำปฏิญาณนี้ก็มี ความหมาย
ที่สำคัญอยู่อย่างหนึ่ง คือ หน้าที่ของผู้พิพากษานั้นจำเป็นจะต้องมีความยุติธรรม มีความคิดพิจารณาที่รอบคอบ
และรับผิดชอบอย่างมากต่อความยุติธรรมที่จะมีต่อประเทศชาติ ฉะนั้น ก็เป็นงานที่สำคัญ จึงควรที่จะตั้งใจไว้
ให้ดีขึ้นทุกคน เพื่อที่จะให้บรรลุผลในงานที่จะรอตต่อไป”^{๙๔}

“คำปฏิญาณที่ท่านได้เปล่งมีความสำคัญยิ่ง โดยเฉพาะคำปฏิญาณนั้นเป็นการสรุปหน้าที่ของ
ผู้พิพากษาอย่างสั้นที่สุดและเบ็ดเสร็จ ฉะนั้นท่านทั้งหลายจะต้องสำนึกและจำไว้ จดจำไว้ในใจ ในคำที่เปล่ง ถ้า
ปฏิบัติตามคำปฏิญาณนั้นทุกถ้อยคำ จะทำให้การปฏิบัติงานของท่านประสบความสำเร็จ ความเรียบร้อย
และถูกจุดประสงค์ คือ ความสงบสุข และความยุติธรรมในประเทศ เพื่อให้ประชาชนได้สามารถที่จะพึงผู้
เป็นบุคคลที่สำคัญของประเทศ คำปฏิญาณนั้นอาจสรุปอย่างสั้นที่สุด ก็คือที่ท่านได้เปล่งว่า จะต้องทำงานอะไร
โดยปราศจากอคติ นี่เป็นข้อที่สรุปที่สุดในงานของการของแต่ละคน คือไม่ให้เบ้ไปไหนไหน คืออคติ ก็แปลว่าไป
ในทางที่ไม่ถูกต้อง ไม่ไปในส่วนในที่ไม่ควรไป คือว่า อะ แปลว่า ไม่ คติ แปลว่า ไป คือไม่ไปในที่
ไม่ควรไป ทั้งในกายทั้งในความคิด ถ้าหากว่าไปในสิ่งที่ควรไปในนั้น ก็หมายความว่าทำถูกต้อง ถูกต้องตามหลักวิชา
ในที่นี้ก็หลักวิชาความยุติธรรม และทำถูกต้องตามศีลธรรมจรรยาทุกอย่าง ถ้าทำเช่นนั้นตลอดชีวิต เท่ากับได้สร้าง
สิ่งที่ดีที่งาม จะมีความสำเร็จ ความสำเร็จ หมายถึงสิ่งที่ถูกต้องตาม จุดประสงค์ของการเป็นผู้พิพากษา
และถ้าทำอย่างนี้แล้ว ก็จะนำความยุติธรรมมาสู่ประเทศชาติ ความยุติธรรมนี้ ก็คือสิ่งที่ทำให้คนอยู่ได้
อยู่ร่วมกันโดยสันติ โดยไม่เบียดเบียนกัน”^{๙๕}

๒.๕ คำถวายสัตย์ปฏิญาณของผู้พิพากษามีเป้าหมายเพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ประชาชนและ ความสงบสุขแห่งราชอาณาจักร

คำถวายสัตย์ปฏิญาณนอกจากจะบอกถึงหน้าที่อันสำคัญของผู้พิพากษา และวิธีการทำงาน
ที่ให้ได้ผลแล้ว ยังบอกถึงเป้าหมายของการปฏิบัติงาน คือเพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ประชาชนและ
ความสงบสุขแห่งราชอาณาจักรซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส
ในเรื่องนี้ว่า

“การที่ต้องกล่าวคำปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่ก็เป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพราะว่าคำปฏิญาณนั้นเป็นสรุป
โดยรวบรัดที่สุด ในงานของผู้พิพากษาและวิธีทำงานของผู้พิพากษา ซึ่งจะต้องทำงานด้วยความตั้งใจที่ซื่อสัตย์
สุจริต และมีเป้าหมายคือความยุติธรรม...”^{๙๖}

^{๙๔} พระราชดำรัสพระราชทานในโอกาสที่คณะผู้พิพากษาประจำกระทรวงเผ่าย ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับ
หน้าที่ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันพุธที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๒๖.

^{๙๕} พระราชดำรัสในโอกาสที่รองประธานศาลฎีกานำผู้พิพากษาประจำกระทรวงเข้าเผ่าย ถวายสัตย์ปฏิญาณ
ตนก่อนเข้ารับหน้าที่ครั้งแรก ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันพุธที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๓๗.

^{๙๖} พระราชดำรัสในโอกาสที่ประธานศาลฎีกานำผู้พิพากษาเข้าเผ่าย ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่
ครั้งแรก ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันพฤหัสบดีที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๓๒.

“คำปฏิญาณที่ได้กล่าวนี้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ที่ให้ผู้พิพากษาที่จะออกไปปฏิบัติราชการครั้งแรกได้มีการปฏิญาณตน ... ข้อความหรือจุดหมายของคำปฏิญาณการแสดงตนที่จะปฏิบัติเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนนั้น มีความสำคัญมาก เพราะเท่ากับเป็นความยุติธรรม พึ่งมียู่ของตน และถ้าทำงานด้วยเจตนาดี ก็จะเป็นการช่วยเหลือประชาชนได้แท้จริง และสร้างให้บ้านเมืองมีความเจริญและมีชื่อแป่ได้” ^{๑๗}

๒.๖ ผู้พิพากษาต้องปฏิบัติตามคำถวายสัตย์ปฏิญาณอย่างเคร่งครัด

เมื่อผู้พิพากษาได้ตั้งสัจวาจาอย่างแน่วแน่ว่าจะตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ให้ดี ให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศชาติและประชาชนแล้ว ผู้พิพากษาจะต้องนำคำถวายสัตย์ปฏิญาณไปปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ด้วยความประพฤติดีและปฏิบัติชอบด้วยหน้าที่ในแนวทางของพระองค์ จึงจะถือว่าได้ปฏิบัติหน้าที่ในพระปรมาภิไธยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ดังนั้น สิ่งใดที่มีดี มีชอบ หรือมีควร ต้องละเว้นโดยเด็ดขาด ดังพระราชดำรัสที่ทรงพระกรุณาตรัสเตือนว่า

“ท่านได้เปล่งคำปฏิญาณด้วยความเข้มแข็ง ก็เข้าใจว่าท่านตั้งใจที่จะทำตามคำพูดที่เปล่งออกมาซึ่งมีความสำคัญที่สุดสำหรับข้าพเจ้าคือ ท่านได้บอกว่าจะปฏิบัติในพระปรมาภิไธย หมายความว่า ข้าพเจ้าถ้าได้เห็นท่านทั้งหลายปฏิบัติดีชอบจริง ๆ ก็สบายใจ แต่ว่าถ้าสงสัยว่าท่านจะทำอะไรที่ไม่ถูกต้อง ข้าพเจ้าเดือดร้อนที่เดือดร้อนเพราะว่าเมื่อปฏิบัติอะไรในพระปรมาภิไธย พูดง่าย ๆ ในนามของพระเจ้าอยู่หัว ถ้าทำอะไรที่มีดี มีชอบ พระเจ้าอยู่หัวก็เป็นคนที่ทำดีมีชอบ ฉะนั้น จะต้องขอโทษอย่างหนักแน่นว่าให้ทำตามคำปฏิญาณเพราะจะทำให้ข้าพเจ้าเองในส่วนตัวและในหน้าที่ เดือดร้อน แล้วก็ถ้าข้าพเจ้าเดือดร้อน ก็คงทำให้คนเดือดร้อนมากเหมือนกัน ก็ทำให้ประชาชนไม่ได้รับความยุติธรรม ฉะนั้น ท่านจะต้องพยายามที่จะปฏิบัติตามคำปฏิญาณนี้ อย่างเคร่งครัด มิใช่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเท่านั้นเอง แต่ด้วยความรู้ ที่ท่านได้ขวนขวายมาจนกระทั่งได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้พิพากษา ผู้พิพากษานั้นมีอำนาจที่จะตัดสินอะไร ก็นับว่าเป็นคนที่สำคัญสำหรับประชาชน ทั้งคนที่รับบริการของท่าน

อย่างหนึ่งก็คือ ถ้ามีคดีอะไรก็ต้องมีคนที่ถูก คนที่ผิด ท่านก็ต้องเห็นว่าใครถูก ใครผิดและตัดสินพิพากษาอย่างถูกต้อง การพิพากษาอย่างถูกต้องนั้นจะต้องมีความรู้ มีความรู้ในกฎหมาย ในบทกฎหมายต่าง ๆ และมีความสามารถ มีความยุติธรรมในใจ ฉะนั้น เมื่อท่านจะปฏิบัติหน้าที่ของท่านก็ต้องพิจารณาทุกครั้งว่าทำถูกหรือไม่ถูก ถ้าทำถูกท่านก็จะได้ชื่อว่าได้ทำงานเพื่อให้งานสำเร็จโดยดี และหมายถึงว่าจะมีความยุติธรรมในบ้านเมือง...” ^{๑๘}

^{๑๗} พระบรมราชโองการพระราชทานแก่คณะผู้พิพากษา ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันพุธที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๑๘.

^{๑๘} พระราชดำรัสในโอกาสที่ประธานศาลฎีกานำผู้พิพากษาประจำศาลฝ่าย เพื่อถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่ ณ ห้องพระโรงศาลาแดง วังไกลกังวล วันพุธที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๔๖.

นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงมีพระราชดำรัสตักเตือนให้ผู้พิพากษาสำนึกถึงความสำคัญ
ของหน้าที่ตามที่ได้ถวายสัตย์ปฏิญาณ และตระหนักถึงความยุติธรรมอันเป็นคุณธรรมสำคัญในการปกครอง
บ้านเมืองให้มีความสงบเรียบร้อย โดยทรงกำชับอย่างหนักแน่นว่า “ให้ทำตามคำปฏิญาณ” และ “ปฏิบัติตาม
คำปฏิญาณนี้อย่างเคร่งครัด” ก็ด้วยพระราชประสงค์ให้พสกนิกรของพระองค์ได้รับความยุติธรรมจากผู้พิพากษา
ทำหน้าที่ดีทุกข้อรื้อของอาณาประชาราษฎร์ ดังนั้น ผู้พิพากษาจะต้องประพฤติปฏิบัติตามคำถวายสัตย์ปฏิญาณ
อย่างเคร่งครัดด้วยชีวิต ถ้าผู้ใดผิดสัจวาจา ก็ไม่สมควรได้ชื่อว่าเป็นผู้พิพากษา ดังความในพระราชดำรัส
ที่ทรงพระราชทานตักเตือนตอนหนึ่งว่า

“...ถ้าท่านได้ปฏิบัติดีชอบตามคำปฏิญาณนี้ ก็ถือว่าท่านเป็นคนครบคน...”^{๑๙}

“...ถ้าท่านไม่ทำตามคำปฏิญาณนั้น ก็ไม่สมควรที่จะได้ทำหน้าที่ผู้พิพากษา...”^{๒๐}

๒.๗ ผู้พิพากษาต้องหมั่นทบทวนคำถวายสัตย์ปฏิญาณอยู่เสมอ และรักษาคำถวายสัตย์ปฏิญาณ ไว้ด้วยชีวิต

นอกจากการประพฤติปฏิบัติตามคำถวายสัตย์ปฏิญาณอย่างเคร่งครัดแล้วผู้พิพากษา ต้องหมั่น
ทบทวนคำถวายสัตย์ปฏิญาณอยู่เสมอว่ามีความหมายอย่างไร เพื่อเตือนสติตัวเองให้มีความบริสุทธิ์และมั่นคง
ทั้งทางกายและจิตใจ มิให้หันเหไปจากคำถวายสัตย์ปฏิญาณ ทั้งจะต้องรักษาคำถวายสัตย์ปฏิญาณไว้ด้วยชีวิต
เพื่อเป็นที่พึ่งของประชาชน จึงจะเรียกว่าเป็นผู้พิพากษาที่แท้ ดังความในพระราชดำรัสที่ทรงเตือนสติอยู่เสมอว่า

“การปฏิบัติงานของผู้พิพากษานั้นมีความสำคัญอย่างยิ่ง และคำปฏิญาณนั้นก็สรุปหน้าที่ที่มีอยู่
ถ้าหากว่าแต่ละคนเมื่อได้กล่าวแล้ว ออกจากปากด้วยความเข้มแข็ง เสียงที่หนักแน่นนี้ ก็ย่อมควรที่จะทบทวน
ทุกคำที่ได้กล่าว เพราะว่าเป็นการสรุปหน้าที่ของผู้พิพากษา... ฉะนั้นถ้าท่านทบทวนอยู่เสมอว่าได้พูดอะไร
ได้ปฏิญาณตนอย่างไร ประกอบด้วยความรู้ที่ได้ฝึกอบรม ได้เรียนมา และทำด้วยความซื่อสัตย์สุจริต อันจะเป็น
วิธีที่มีประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับส่วนรวมของชาติบ้านเมืองและกิจของโลก คือหมายความว่าถ้าทำตัวอย่างเป็นคนดี
โลกก็สามารถที่จะดำรงอยู่ได้”^{๒๑}

“...การที่ท่านได้เปล่งคำปฏิญาณนั้น ขอให้ไปทบทวนทุกอย่างว่ามีความหมายว่าอะไร และ
พยายามปฏิบัติให้เต็มที่ให้ถูกต้องถึงแก่นถึงเนื้อแท้ของคำปฏิญาณที่ท่านได้เปล่งไว้”^{๒๒}

^{๑๙} พระราชดำรัสในโอกาสที่ประธานศาลฎีกานำผู้พิพากษาประจำกระทรวงเผ่าย ถวายสัตย์ปฏิญาณ
ก่อนเข้ารับหน้าที่ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันอังคารที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๓๗.

^{๒๐} พระราชดำรัสในโอกาสที่ประธานศาลฎีกานำผู้พิพากษาประจำศาลยุติธรรมเผ่าย เพื่อถวายสัตย์ปฏิญาณ
ก่อนเข้ารับหน้าที่ ณ ท้องพระโรงศาลาเริง วังไกลกังวล วันศุกร์ที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๔๕.

^{๒๑} พระราชดำรัสในโอกาสที่ประธานศาลฎีกานำผู้พิพากษาเข้าเผ่าย ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่
ครั้งแรก ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันอังคารที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๓๑.

^{๒๒} พระราชดำรัสในโอกาสที่ประธานศาลฎีกานำผู้พิพากษาเข้าเผ่ายถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่
ครั้งแรก ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันอังคารที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๓๔

“...ฉะนั้น ก็ขอให้ทุก ๆ ท่านรักษาความสัตย์นี้ไว้อย่างเหนียวแน่นตลอดเวลาและตลอดไป ถ้าท่านทำได้อย่างนี้ ก็ถือว่าท่านจะเป็นผู้ที่ได้ให้แก่ประเทศชาติอย่างแท้จริง และเมื่อได้ให้แก่ประเทศชาติอย่างแท้จริงอย่างนี้ก็เป็นความสุข ความภูมิใจของแต่ละท่าน ในการนี้ จึงขอให้ทุกคนสามารถทำหน้าที่จนตลอดรอดฝั่ง เพื่อที่จะให้รักษาอุดมคติ และรักษาความศักดิ์สิทธิ์ของขบวนการยุติธรรม” ^{๒๓}

“...ฉะนั้นการที่ท่านเข้ามาและปฏิญาณตน ก็อาจเป็นผู้พิพากษาเต็มตัวแล้ว จะต้องรักษา คำปฏิญาณนี้ด้วยชีวิต จึงจะเป็นผู้พิพากษาที่เต็มตัว ก็เชื่อว่าทุกคนก็ตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ ฉะนั้นก็ขอให้ทุก ๆ คน ได้สามารถรักษาคำปฏิญาณนี้ไว้ตลอดชีวิต จะได้เป็นผู้ที่ขึ้นชื่อว่าเป็นบุชชนียบุคคล ซึ่งมีความรับผิดชอบสูง แต่มีความสุขและมีความภูมิใจในตัวได้” ^{๒๔}

๒.๘ คำถวายสัตย์ปฏิญาณเป็นเกราะกำบังคุ้มครองให้ผู้พิพากษารอดพ้นจากอันตราย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสว่า คำถวายสัตย์ปฏิญาณ “เป็นเหมือนคาถา ที่ศักดิ์สิทธิ์ เหมือนคาถาที่สวด และไม่ใช่คาถาของใคร แต่ “เป็นคาถาของตัวเอง” ซึ่งถ้าผู้พิพากษาปฏิบัติ ตามได้ คำถวายสัตย์ปฏิญาณจะเป็นเกราะกำบังคุ้มครองให้ผู้พิพากษารอดพ้นจากอันตรายทั้งทางกายและจิตใจ และมีความเจริญก้าวหน้าประสบความสำเร็จในชีวิต ดังความว่า

“การที่ได้กล่าวคำปฏิญาณนั้นได้กล่าวว่า เป็นสิ่งที่สำคัญแต่ถ้าถ้ามองอีกทางหนึ่งคำปฏิญาณนั้น เป็นเหมือนคาถา คาถาที่ศักดิ์สิทธิ์ เหมือนคาถาที่สวดหรือที่เปล่ง หรือคิด ตอนที่เข้าตาจนว่าตอนนี้เราลำบากแล้ว บางคนก็สวดมนต์ บางคนก็คิดเชิญสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย คำปฏิญาณให้จำเอาไว้เป็นคล้าย ๆ คาถาที่จะป้องกัน อันตรายทั้งทางร่างกายและทางใจ ฉะนั้น การที่ท่านได้กล่าวคำปฏิญาณด้วยความเข้มแข็งมานี้ นับว่าท่านได้ มีอาวุธสำคัญเป็นเกราะกำบังในการประคับประคองอันตรายทั้งหลาย ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ก็ขอให้ท่านได้พิจารณา อยู่เสมอว่าคำปฏิญาณนี้ ความหมายว่าอะไร และขอให้ได้มีกำลังใจเพื่อที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่อันสำคัญของ ผู้พิพากษา” ^{๒๕}

๓. คุณลักษณะสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้ผล

การปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษามีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่ประชาชนต้องได้รับความยุติธรรมจากศาล และบ้านเมืองมีความสงบเรียบร้อย การที่จะบรรลุผลดังกล่าวได้ ผู้พิพากษาจะต้องมีคุณลักษณะสำหรับ การทำงานที่ดี เป็นปัจจัยส่งเสริมให้การปฏิบัติหน้าที่อันสำคัญนั้นบรรลุผลซึ่งมีอย่างน้อย ๙ ประการ คือ

^{๒๓} พระราชดำรัสในโอกาสที่ประธานศาลฎีกานำผู้พิพากษาประจำกระทรวงเข้าเฝ้า ถวายสัตย์ปฏิญาณ ก่อนเข้ารับหน้าที่ ณ ศาลาดุสิดาลัย วันเสาร์ที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๓๙.

^{๒๔} พระราชดำรัสในโอกาสที่รองประธานศาลฎีกานำผู้พิพากษาประจำกระทรวงเข้าเฝ้า ถวายสัตย์ปฏิญาณ ดก่อนเข้ารับหน้าที่ครั้งแรก ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันพุธที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๓๗.

^{๒๕} พระราชดำรัสในโอกาสที่ประธานศาลฎีกานำผู้พิพากษาเข้าเฝ้า ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่ ครั้งแรก ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันพฤหัสบดีที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๓๒

๓.๑ มีความรู้กฎหมายเป็นอย่างดีและศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ

หน้าที่สำคัญของผู้พิพากษา คือ การประสาทความยุติธรรมแก่ผู้มีรรถคดี ซึ่งจะต้องใช้กฎหมายต่าง ๆ มาปรับกับข้อเท็จจริงในคดีเพื่อให้เกิดความยุติธรรม ผู้พิพากษาจึงต้องมีความรู้ทางกฎหมาย และศึกษาค้นคว้าข้อกฎหมายมาเป็นอย่างดีจึงจะให้ความยุติธรรมแก่ประชาชนได้ถูกต้อง ดังพระราชดำรัสที่ทรงพระราชทานตอนหนึ่งว่า

“...หน้าที่ของผู้พิพากษาก็คือ ดูว่าฝ่ายไหนควรจะได้รับความยุติธรรมอย่างไร อันนี้เป็นหน้าที่โดยตรง โดยมากก็ต้องปฏิบัติในโรงศาล ก็ต้องใช้ความรู้ในทางกฎหมายมาพิจารณาดูว่า วิธีการดังนี้ ๆ ถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง คนไหนเป็นฝ่ายถูก คนไหนเป็นฝ่ายผิด คนไหนปฏิบัติตนเป็นคนดีหรือไม่ อันนี้เป็นหลักของอาชีพการงานของท่าน และเพื่อให้บรรลุผลในอาชีพของท่าน จึงต้องมีความรู้”^{๒๖}

การที่ผู้พิพากษาจะมีความรู้ทางกฎหมายเป็นอย่างดีได้ จะต้องฝึกฝนตนเองให้เป็นผู้ใฝ่รู้ โดยศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น หรือศึกษาด้วยตนเองจากตำรา คำพิพากษาฎีกา บทความทางกฎหมาย การสัมมนาทางวิชาการ การเขียนตำราหรือบทความ และความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติงานจริง เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเฉพาะกฎหมายใหม่ ๆ ซึ่งนอกจากจะเป็นประโยชน์แก่การปฏิบัติหน้าที่แล้ว ยังสามารถทำให้เป็นผู้มีความรู้กว้างขวางและทันสมัยตลอดเวลา ถ้าผู้พิพากษามีความรู้กฎหมายไม่ดีพอ และไม่ศึกษาค้นคว้าข้อกฎหมายก่อน แล้วตัดสินคดีไปโดยความไม่รู้ นั้น ก็เท่ากับเป็นอคติอย่างหนึ่งในข้อโมหาคติ คือลำเอียงเพราะเขลา ความไม่รู้ หรือหลงไป ซึ่งนอกจากจะไม่สามารถให้ความยุติธรรมได้แล้ว ข้ำร้ายอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่คู่ความหรือผู้เกี่ยวข้องได้ ดังนั้น ผู้พิพากษาจึงต้องฝึกฝนตนเองให้เป็นผู้ใฝ่รู้ เป็นคนที่รอบรู้กฎหมาย และแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ

๓.๒ มีความรู้รอบตัว

การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมของผู้พิพากษานั้นจะสนใจศึกษาแต่เฉพาะวิชากฎหมายอย่างเดียว ย่อมไม่เพียงพอแก่การปฏิบัติหน้าที่ ผู้พิพากษาจะต้องมีความรู้รอบตัวในศาสตร์ต่าง ๆ หรือความรู้ทั่วไปด้วย โดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน เศรษฐกิจและลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดที่ไปปฏิบัติหน้าที่ จึงจะให้ความยุติธรรมแก่ประชาชนได้ถูกต้อง ดังความในพระราชดำรัสว่า

“...การหาความรู้ก็อย่างหนึ่ง ก็คือความรู้ทั่วไป อย่างไปในท้องที่ที่เรายังไม่รู้จักดี...ไปในที่ที่จะทำงานในท้องที่นั้น จะต้องรู้จักพื้นที่ก่อนก็หมายความว่าไปดูหาความรู้รอบตัว และความเป็นอยู่ของผู้ที่จะเป็นตัวละครในโรงศาล หมายถึงความเป็นอยู่ของราษฎร หมายถึงเศรษฐกิจ หมายถึงความคิดเห็นทั่ว ๆ ไป และในลักษณะภูมิประเทศว่าเป็นที่ราบหรือเป็นที่สูง หรือเป็นที่ภูเขาหรือเป็นที่ใกล้ทะเล ทั้งหมดนี้มีส่วนที่จะทำให้จิตใจของคนเราเปลี่ยนแปลงไปได้ และทำให้เรารู้จักและเข้าใจว่าจะทำอย่างไรสำหรับให้เกิดความยุติธรรมได้ ฉะนั้นการหาความรู้รอบตัวนี้ในท้องที่จึงเป็นส่วนที่สำคัญ...”^{๒๗}

^{๒๖} พระบรมราโชวาทพระราชทานแก่คณะผู้พิพากษาประจำกระทรวงในโอกาสเข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันอังคารที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๒๒.

^{๒๗} พระราชดำรัสในโอกาสที่ประธานศาลฎีกานำผู้พิพากษาเข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับตำแหน่งหน้าที่ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันศุกร์ที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๒๑.

๓.๓ รู้จักประยุกต์ใช้

นอกจากความรู้ทางกฎหมายและความรู้รอบตัวแล้ว ผู้พิพากษาจะต้องรู้จักนำเอาความรู้ทางทฤษฎีที่มีอยู่กับความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำหรับการทำงานที่ได้ผลอย่างหนึ่งของวิชาชีพตุลาการ ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“การเป็นผู้พิพากษานั้น ไม่ใช่เป็นหน้าที่ที่ง่าย เพราะว่าจะต้องมีความรู้และมีความแน่วแน่ว่า ความรู้นั้นท่านได้เรียนมาแล้วในชั้นต่าง ๆ และทุกอย่างที่ท่านได้เรียนจะต้องเก็บเอาไว้มาปฏิบัติ เมื่อมีความรู้แล้ว จะต้องรู้จักปฏิบัติ ซึ่งอาจจะไม่ได้เรียนในตำรา แต่ว่าเป็นสิ่งที่สำคัญจะต้องมาประกอบในงานการ”^{๒๔}

๓.๔ มีสติสัมปชัญญะและความคิดอย่างรอบคอบ

ท่ามกลางกระแสของสังคมโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้พิพากษาจะต้องรู้จักปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยมีสติ คือความระลึกได้ และสัมปชัญญะ คือความรู้ตัว เป็นคุณเครื่องทำให้เกิดปัญญา สามารถรู้เท่าทันในสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งจะต้องมีความคิดอย่างรอบคอบและลึกซึ้ง สามารถเชื่อมโยงในสิ่งต่าง ๆ มองเห็นถึงความเปลี่ยนแปลงและผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละด้าน ซึ่งจะทำให้ได้ความรู้ที่ถูกต้อง ทันสมัย มาประกอบการทำงานและนำไปใช้ให้เป็นผลสำเร็จ ดังความในพระราชดำรัสถึงความสัมพันธ์ระหว่างงานของผู้พิพากษากับสังคมว่า

“ที่กล่าวนี้ก็เคยกล่าวมามากแล้ว แต่ก็ขอเตือนไปอีกครั้ง อีกข้อหนึ่งที่ท่านทั้งหลายจะมีความลำบากในการปฏิบัติงานในหน้าที่มากกว่ารุ่นก่อน ๆ อาจเป็นเพราะโลกนี้เปลี่ยน แล้วเมื่อโลกเปลี่ยน ประเทศไทยเราก็เปลี่ยน เพราะว่าเดี๋ยวนี้ก็เป็นสมัยที่เขาเรียกว่าโลกาภิวัตน์ โลกาภิวัตน์นี้ก็ค่อย ๆ คิดแล้วก็ค่อย ๆ พิจารณา จะหมายความว่าอะไร ก็คงหมายความว่า เราเห็นตัวอย่างมามากแล้วก็ถ้าเราคิดอะไร เราทำอะไร รู้กันทั่วโลก ที่ทำในทั่วโลก ก็รู้กันเร็วเหลือเกิน จนกระทั่งเราติดตามสถานการณ์ไม่ค่อยทัน จะเห็นได้ว่าในโลกนี้สถานการณ์ปั่นป่วนอย่างมาก สถานการณ์ปั่นป่วนโดยการกระทำของคนมีมาก แม้จะธรรมชาติก็มีสิ่งที่แปลก ๆ ประหลาด ๆ เกิดขึ้น เราจะตามทันหรือ เราจึงต้องมีสติสัมปชัญญะ ต้องมีความคิดให้รอบคอบว่าสิ่งที่เกิดขึ้นในโลก ทั้งทางธรรมชาติ ทั้งทางเรื่องของที่คนสร้าง เราจะรับอย่างไร ฉะนั้นคนสมัยใหม่ โดยเฉพาะผู้พิพากษาสมัยใหม่นี้ จะต้องคิดให้ลึกซึ้งยิ่งกว่าก่อน เพราะว่าหน้าที่หนักมากขึ้น โดยความเปลี่ยนแปลงของโลก ทั้งทางรูปธรรม ทั้งทางจิตใจ”^{๒๕}

^{๒๔} พระราชดำรัสในโอกาสที่ประธานศาลฎีกานำผู้พิพากษาประจำศาลยุติธรรมเฝ้าฯ เพื่อถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่ ณ ท้องพระโรงศาลาแดง วังไกลกังวล วันศุกร์ที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๕.

^{๒๕} พระราชดำรัสในโอกาสที่ประธานศาลฎีกานำผู้พิพากษาเข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่ครั้งแรก ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันพฤหัสบดีที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๓๙.

๓.๕ รู้ว่าคู่ความพิพาทกันอย่างไร และรู้สาเหตุของการกระทำความผิด

ในคดีแพ่งที่คู่ความพิพาทกันส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของทรัพย์สินหรือผลประโยชน์ ชัดแย้งกัน ผู้พิพากษาต้องพิจารณาว่า คู่ความเขามีข้อขัดแย้งในผลประโยชน์กันอย่างไร ส่วนคดีอาญาก็ต้องพิจารณาว่า จำเลยกระทำความผิดหรือไม่เพราะเหตุใด หรืออะไรเป็นสาเหตุของการกระทำความผิด ผู้พิพากษาจึงต้องรู้จักชีวิตและเหตุผลของการกระทำ จึงจะใช้ดุลพินิจตามบทบัญญัติของกฎหมายตัดสินและลงโทษตามความหนักเบาของความผิดได้ถูกต้อง ดังพระบรมราชโองการที่ทรงพระราชทานว่า

“นอกจากความรู้เกี่ยวข้องกับตำรา บทบัญญัติและกฎหมาย จะต้องมีความรู้เกี่ยวข้องกับชีวิตทั่ว ๆ ไป อันนี้เป็นสิ่งที่สำคัญ ความจริงคนแต่ละคนก็เชื่อได้ว่าไม่ปรารถนาที่จะหาความทุกข์ แต่บางทีเพราะเหตุว่าต้องการที่จะความสุขนั่นเอง จึงหาทางที่อาจจะผิดไม่ถูกต้องตามเรื่องของศีลธรรม หรืออาจจะเป็นการเบียดเบียนผู้อื่นได้ แต่ที่เขาปฏิบัตินั้นเขานึกว่าเขาหาความสุข แท้จริงหาความทุกข์ใส่ตัว แต่การปฏิบัติเช่นนั้นต้องมีเหตุผล คือเหตุผลในใจของเขา จึงได้กระทำออกมาเช่นนั้น ฉะนั้น ผู้พิพากษาจึงต้องรู้จักชีวิตและเหตุผล ทำให้ผู้ที่ปฏิบัติที่ผิดนั้น เขาจึงต้องทำความผิดด้วยเหตุผลใด จึงจะเข้าใจว่าควรที่จะตัดสินอย่างไร ถ้าเป็นคดีระหว่างสองพวก เป็นเอกชนทั้งสองพวก ที่เรียกว่าเป็นคดีแพ่ง ก็ดูได้ว่าคนนี้มีผลประโยชน์อะไร คนนี้มีผลประโยชน์อะไร ถ้าเป็นคดีอาญาก็จะดูว่าการก่อการนั้น จะทำให้ความผาสุกของ ส่วนรวมเสียหายไป เพราะว่าทำสิ่งที่ผิดศีลธรรมโดยตรง เราก็จะต้องดูว่าทำไมเขาจึงต้องทำอย่างนั้น เพื่อที่จะเข้าใจเต็มที่ในการที่ได้กระทำผิดหรือสามารถที่จะปฏิบัติภาระงานของผู้พิพากษาในการตัดสินความผิดหนักเบาแค่ไหน ฉะนั้นการที่จะต้องรู้ใจของผู้ที่จะเป็น อาจเรียกได้ว่าเป็นวัตถุของการงาน เราต้องรู้ใจเขา เมื่อรู้ใจก็ต้องรู้เกี่ยวข้องกับชีวิตข้อนี้ที่เป็นเรื่องยากสำหรับผู้ที่มีหน้าที่เป็นผู้พิพากษา เพราะว่าต้องรู้จักจิตใจของบุคคลในทางที่เป็นจริง เป็นชีวิต และมาดูว่าเข้ากับเรื่องบทบัญญัติที่มีอยู่ในกฎหมายหรือไม่ และก็ตัดสิน ฉะนั้นในกฎหมายจึงมีบทบัญญัติเกี่ยวข้องกับดุลพินิจของผู้พิพากษากว้างขวางพอใช้ เพราะว่าแล้วแต่คดีจะไปในรูปแบบใด กรณีใด ก็อาจจะตัดสินได้โดยใช้ดุลพินิจนี้ ฉะนั้นก็เป็นสิ่งที่สำคัญที่จะรู้จักความเป็นอยู่ อันนี้เป็นข้อหนึ่งในการปฏิบัติงานโดยตรงในศาล”^{๓๐}

๓.๖ มีความมุ่งมั่นตั้งใจจริง

การมีความรู้กฎหมายดีและความรู้รอบตัวเป็นปัจจัยพื้นฐานของการทำงานที่ได้ผลนั้น ยังไม่พอสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาที่จะต้องรักษาความยุติธรรม อันเป็นงานที่มีความสำคัญยิ่งต่อประเทศชาติและประชาชน ผู้พิพากษาจะต้องมีความมุ่งมั่นตั้งใจจริงที่จะปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดความยุติธรรมและความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองด้วย

^{๓๐} พระบรมราชโองการพระราชทานแก่คณะผู้พิพากษาประจำกระทรวงในโอกาสเข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันอังคารที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๒๒.

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสเกี่ยวกับความมุ่งมั่นตั้งใจของผู้พิพากษาว่า
“...ทุกคนจะเป็นข้าราชการ จะเป็นประชาชนพลเมืองทั่วไปของประเทศไทย ย่อมจะต้องตั้งใจ
ที่จะปฏิบัติงานของตนด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อให้ชาติบ้านเมืองมั่นคงอยู่ได้ โดยเฉพาะสำหรับข้าราชการ
ก็มีหน้าที่ที่จะทำงานของตนที่ได้รับมอบหมาย คืองานที่จะทำสำหรับประโยชน์สุขของประชาชน เพื่อความ
มั่นคงของประเทศชาติ ยิ่งเป็นผู้พิพากษามีหน้าที่เพื่อความสงบเรียบร้อย และยุติธรรมของชาติบ้านเมือง ก็ยิ่ง
มีความสำคัญที่จะตั้งใจให้มั่นในกิจการงานของตนเอง เพราะว่าการนี้มีความสำคัญยิ่งกว่างานอื่น...”^{๓๑}

ความมุ่งมั่นตั้งใจจริง หมายถึงความตั้งใจที่จะใช้วิชาความรู้และความสามารถปฏิบัติงาน
อย่างจริงจังเพื่อให้งานนั้นสำเร็จ ซึ่งจะต้องตั้งใจอธิษฐานอย่างแรงกล้าที่จะปฏิบัติตามด้วยความซื่อสัตย์สุจริต
ถูกต้องยุติธรรม และตรงตามหลักธรรม ดังความตอนหนึ่งของพระราชดำรัสที่ทรงพระราชทานว่า

“จะเป็นใครก็ตามมีอาชีพใดก็ตามก่อนที่จะทำงานจะต้องตั้งใจทำ เรียกว่าจะต้องตั้งใจจะหรือ
จะต้องตั้งอธิษฐานว่าจะทำงานนั้นให้สำเร็จ เพื่อให้นั้นสำเร็จก็จะต้องมีความตั้งใจ มีความมุ่งมั่น มุ่งที่จะใช้
ความรู้หรือความสามารถนั้น ๆ ให้งานที่ตนทำเป็นผลสำเร็จ งานนั้นก็จะมีความเจริญและความก้าวหน้า”^{๓๒}

๓.๗ มีความมั่นคงทางกายและจิตใจ

การมีความมั่นคงทางกายและจิตใจเป็นคุณลักษณะประการหนึ่งของผู้พิพากษา สำหรับ
การทำงานที่ได้ผล เพื่อการนี้ ผู้พิพากษาต้องไม่หวั่นไหวต่ออันตรายใด ๆ ที่จะเกิดขึ้นแก่ตน ที่สำคัญคือ อันตราย
ที่จะเกิดขึ้นทางจิตใจ ผู้พิพากษาจึงต้องมีจิตใจเข้มแข็ง ตั้งมั่นอยู่ในความดี ความซื่อตรง แม้จะมีสิ่งต่าง ๆ
เข้ามาทดสอบจิตใจอย่างไร ก็ต้องไม่หวั่นไหวไปจากแนวทางที่ตั้งไว้ เพราะผู้พิพากษาต้องเป็นที่พึ่งของผู้อื่น
ถ้าผู้พิพากษาดัดสันคติโดยกลัวว่าจะเกิดอันตราย หรือมีจิตใจที่ไม่ซื่อตรงแล้ว ก็เท่ากับว่าใจของผู้พิพากษานั้น
ได้ถูกอคติที่มาจากความกลัวและความโลภเข้าครอบงำ การมีความมั่นคงทางกายและจิตใจจึงเป็นเครื่องช่วยให้
ผู้พิพากษาสามารถรักษาความยุติธรรมไว้ได้ ดังพระราชดำรัสที่ทรงเตือนสติและให้กำลังใจว่า

“งานของผู้พิพากษานั้นจะต้องผจญอันตรายต่าง ๆ มากมาย ทั้งทางด้านร่างกาย ทั้งด้านจิตใจ
ในด้านร่างกายนั้นก็อาจไปประสบเหตุร้ายต่าง ๆ ก็ได้ เพราะว่าผู้ที่ทุจริตก็ไม่อยากให้ความทุจริตของเขา
ถูกเปิดเผยและถูกทำให้โค่น ก็จะต้องไม่หวั่นไหวต่ออันตรายเหล่านี้ เพราะว่าถ้าหากว่าไม่ปฏิบัติตนด้วยความ
ซื่อตรงก็ไม่มีจุดหมาย อันตรายอีกอย่างหนึ่งที่สำคัญที่สุด ก็คือทางจิตใจ งานที่เราทำนั้นจะต้องไม่ทอดถอย
จะต้องไม่ยอมละเว้นจากความยุติธรรม อาจต้องประสบต่อการล้อ การยั่ว ความโลภของแต่ละคน หรือ
ความกลัวของแต่ละคน อันนี้เป็นอันตรายทางจิตใจ ซึ่งเราจะต้องทำด้วยความซื่อตรงเหมือนกัน”^{๓๓}

^{๓๑} พระราชดำรัสในโอกาสที่ประธานศาลฎีกานำคณะผู้พิพากษาเข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับ
ตำแหน่งหน้าที่ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันจันทร์ที่ ๑๓ เมษายน ๒๕๒๔.

^{๓๒} พระราชดำรัสในโอกาสที่ประธานศาลฎีกานำผู้พิพากษาเข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่
ครั้งแรก ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันจันทร์ที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๓๓.

^{๓๓} พระราชดำรัสในโอกาสที่ประธานศาลฎีกานำผู้พิพากษาเข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่
ครั้งแรก ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันพฤหัสบดีที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๓๒

“...หน้าที่ของผู้พิพากษานั้นไม่ใช่ง่ายเพราะว่ามีสิ่งต่าง ๆ ในโลกที่ยั่วยุที่ชักชวนให้เหจากแนวทางที่ได้ตั้งใจไว้ ฉะนั้นก็ขอให้ทุก ๆ ท่านมีกำลังใจกำลังกายที่เข้มแข็ง เพื่อที่จะสามารถปฏิบัติหน้าที่ที่สำคัญของท่านโดยไม่ลืมหูลืมตา และไม่มีลืมนหน้าที่ที่จะมีสำหรับความยุติธรรม” ^{๓๔}

๓.๘ มีความกล้าหาญ

ความกล้าหาญเป็นคุณลักษณะตรงกันข้ามกับความกลัว ถ้าผู้พิพากษาดัดสันคติโดยมีความกลัวอยู่ในใจ เท่ากับไม่มีความกล้าหาญในการที่จะรักษาความยุติธรรม ผู้พิพากษาที่ดีต้องกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น กล้าที่จะให้เหตุผลทางกฎหมาย กล้าที่จะทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม และกล้าที่จะตัดสินคดีตามที่ตนเห็นว่ายุติธรรมโดยไม่เห็นแก่หน้าผู้ใด ความกล้าหาญ จึงเป็นคุณลักษณะสำคัญที่จะป้องกันมิให้ความกลัวเข้ามาอยู่ในใจของผู้พิพากษา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสเกี่ยวกับความกล้าหาญของผู้พิพากษาว่า

“...ถ้าเรากลัวอะไร เช่นกลัวอิทธิพล หรือกลัวสิ่งใดก็ตาม ก็เป็นสิ่งที่จะทำให้เราไม่มีความยุติธรรมได้ เราจึงต้องกล้าหาญ ต้องไม่มีความกลัวต่ออะไรเลย จะต้องสามารถที่จะปฏิบัติโดยไม่คำนึงถึงว่าถ้าเราพูดอย่างนี้ปฏิบัติอย่างนี้จะเป็นภัย...” ^{๓๕}

“...ที่ได้เปล่งวาจาเมื่อสักครู่นี้ ก็เป็นหลักสำคัญของผู้พิพากษาที่จะต้องยึดถือทำตามว่าจะปฏิบัติด้วยความไม่มีอคติ หรือเรียกว่าปราศจากอคติ สำหรับข้อนี้ทุกคนก็ต้อง... มีความกล้าหาญ คือหมายความว่าไม่ยอมที่จะตามอคติ และไม่ยอมที่จะทำอะไรที่ไม่ถูกต้อง” ^{๓๖}

ในเรื่องความกล้าหาญของผู้พิพากษา โสภณ รัตนกร กล่าวว่า “ผู้พิพากษาต้องกล้าที่จะตัดสินคดีลงไปให้ถูกต้องตามตัวบทกฎหมาย ต้องกล้าทั้งในด้านความคิดในด้านวิชาการโดยไม่ต้องกลัวว่าตัดสินไปแล้วประชาชนจะไม่ชอบ คนส่วนใหญ่เขาจะเกลียด ต้องไม่กลัวอิทธิพล ไม่ต้องไปกลัวว่าคนจะไม่นิยม กล้าพอที่จะขัดใจผู้บังคับบัญชา กล้าที่จะปฏิเสธเมื่อเขาขอร้องให้เราช่วย กล้าปฏิเสธแม้แต่พ่อแม่ญาติพี่น้อง หรือคู่สมรสที่จะมาขอให้ตัดสินเป็นอย่างอื่น ผู้พิพากษานี้ถ้าไปแล้วก็เหมือนกับตัวแทนของกฎหมายหรือเป็นตัวแทนของความยุติธรรม ถ้า ผู้พิพากษามีความกล้าหาญก็จะทำให้ประชาชนมีความอุ่นใจ รู้สึกว่ายังมีที่พึ่งสุดท้าย รู้สึกว่าบ้านเมืองยังมีชื่อมีแปะ ยังมีกฎหมายที่ศักดิ์สิทธิ์อยู่ ความยุติธรรมยังมีอยู่ในโลก ถ้าผู้พิพากษาไม่มีความกล้าหาญแล้ว ประชาชนก็จะรู้สึกหมดหวัง หมดที่พึ่ง” ^{๓๗}

^{๓๔} พระราชดำรัสในโอกาสที่ประธานศาลฎีกานำผู้พิพากษาประจำกระทรวงเผ่าย ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่ ณ ศาลาดุสิดาลัย วันพฤหัสบดีที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๔๑.

^{๓๕} พระราชดำรัสในโอกาสที่รองประธานศาลฎีกานำผู้พิพากษาเข้าเผ่าย ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่ครั้งแรก ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันจันทร์ที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๓๐.

^{๓๖} พระราชดำรัสในโอกาสที่ประธานศาลฎีกานำผู้พิพากษาเข้าเผ่าย ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่ครั้งแรก ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันจันทร์ที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๓๓

^{๓๗} โสภณ รัตนกร, “หลักวิชาชีพนักกฎหมาย : ตุลาการ,” ใน รวมคำบรรยายหลักวิชาชีพนักกฎหมาย, แสง บุญเฉลิมวิภาส, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๑), หน้า ๖๕.

๓.๙ มีความบริสุทธิ์ใจ

คุณลักษณะสำคัญที่ผู้พิพากษาจะต้องมีในการปฏิบัติหน้าที่ คือ ความบริสุทธิ์ใจ ซึ่งมีส่วนสำคัญต่อการประสาทความยุติธรรมแก่ผู้มีอรรถคดีเพราะผู้พิพากษามีหน้าที่ไปตัดสินคดีหรือความไม่บริสุทธิ์ใจของผู้อื่นดังพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ว่า

“การที่มีความรู้ดีมีความชำนาญแล้วพอสมควรก็จะต้องมีการตั้งใจให้ดี และที่ได้ปฏิญาณตนมีคำสำคัญขึ้นมาในคำปฏิญาณนี้สองครั้ง คือคำว่า บริสุทธิ์ใจ หมายความว่าทำทุกอย่างเต็มความสามารถโดยที่คำนี้อยู่ในคำปฏิญาณเหมือนกัน โดยไม่มีอคติ ก็หมายความว่าจะต้องทำให้ถูกต้องตามหลักวิชาและถูกต้องตามศีลธรรมตามสิ่งที่ดีที่งาม สิ่งนี้เป็นสิ่งที่ยาก เพราะว่าเรียนรู้เท่าไร ๆ ถ้าไม่มีอยู่ในตัวหรือไม่เพาะอยู่ในตัวก็ไม่สามารถที่จะเรียน ฉะนั้นการเปล่งคำปฏิญาณนี้เป็นการเตือนและเป็นการช่วยให้ท่านได้ตั้งสติในความบริสุทธิ์และความปราศจากอคติ...หน้าที่จะให้ความยุติธรรมเป็นหน้าที่ของผู้พิพากษาหน้าที่นี้ยาก เพราะว่าความเดือดร้อนความยุ่งยากที่เกิดขึ้นมาก็เกิดมาจากความอคติของผู้อื่นนั่นเอง ฉะนั้นผู้พิพากษาจะต้องมีความบริสุทธิ์ใจอย่างแท้จริงและความปราศจากอคตินั้นก็เพราะว่าเราจะต้องมีหน้าที่ไปตัดสินคดีกับความไม่บริสุทธิ์ใจนั่นเอง ถ้าเราไม่ตั้งอยู่ในความบริสุทธิ์ใจ ไม่ตั้งอยู่ในความปราศจากอคตินั้นก็จะดับไม่ได้ ไม่มีทาง...”^{๓๘}

เมื่อความบริสุทธิ์ใจมีอยู่ในจิตใจของผู้พิพากษาแล้ว ความยุติธรรมซึ่งเป็นผลสุดท้ายย่อมบังเกิดตามมาดังคำกล่าวที่ว่า “บริสุทธิ์ ยุติธรรม” ถ้าผู้พิพากษาไม่มีความบริสุทธิ์ใจเสียแล้ว แม้ผลที่เกิดขึ้นจะถูกต้องตามจริง ก็ไม่เรียกว่าเป็นความยุติธรรมที่เกิดขึ้นโดยบริสุทธิ์ใจ ความบริสุทธิ์ใจจึงเป็นคุณธรรมอันเป็นเหตุที่ทำให้เกิดผลคือความยุติธรรม

สัญญา ธรรมศักดิ์ ได้กล่าวแก่คณะผู้ช่วยผู้พิพากษาในโอกาสงานเกษียณอายุราชการ ณ ห้องประชุมศาลฎีกา เมื่อวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๑๐ เกี่ยวกับการมีจิตใจบริสุทธิ์ยุติธรรมของผู้พิพากษาความว่า

“การกล่าวคำกล่าวนี้นี้แก่ท่านผู้พิพากษาผู้ใหญ่ ไม่สำคัญเท่าการที่จะให้ความรู้สึกอันนี้ถ่ายทอดไปยังผู้พิพากษารุ่นใหม่ ๆ

การที่ศาลยุติธรรมจะดี จะให้เขายกย่องนั้น อยู่ที่ตัวคุณแต่ละคน ถ้าคุณสังเกตพระราชบัญญัติตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ก็จะเห็นว่ากฎหมายบ้านเมืองให้อำนาจศาลไว้กว้างขวาง แล้วแต่ศาลจะเห็นสมควรเป็นดุลยพินิจของศาล แต่ศาลนั้นคือใคร เป็นใคร ไม่ใช่ตัวตึก ไม่ใช่บัลลังก์ ไม่ใช่ตาเต็ง แต่ชีวิตของศาล คือพวกเราและคุณนี่แหละ เป็นน้องใหม่เอี่ยมที่เข้ามาในราชการศาลสถิตยุติธรรม ฉะนั้นความสำคัญของพวกคุณจึงมีมากกว่าท่านผู้พิพากษา ที่ท่านได้รับการฉีดยาของศาลมาแล้วจากท่านบรรพบุรุษ พวกคุณจะเป็นพวกสืบสายสกุลของศาลยุติธรรม แต่ผลนั้นจะเป็นผลดีหรือผลชั่วก็อยู่ที่คุณอีก การที่เราจะรักษาสถาบันศาลยุติธรรมให้เป็นที่ยิ่งของประชาชนโดยแท้จริงและโดยเป็นที่ไว้วางพระราชหฤทัย เพราะพวกเราทำงาน

^{๓๘} พระราชดำรัสในโอกาสประธานศาลฎีกานำผู้พิพากษาเข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่ครั้งแรก ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันพุธที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๒๘

ในพระปรมาภิไธย อะไรจะสำคัญยิ่งกว่าหัวใจคุณไม่มีแล้ว หัวใจคือจิตของคุณ จิตบังคับความคิด ความคิด บังคับการกระทำ ความรู้ความสามารถ ความฉลาด ความแคล่วคล่องตามตัวบทกฎหมายสำคัญจริง แต่จิต อันบริสุทธิ์สำคัญยิ่งกว่า... ถ้าจิตของเราไม่บริสุทธิ์ ก็นิสินบน กลัวอำนาจบาตรใหญ่ เกรงใจผู้มีบุญคุณ ช่วยเพื่อน จิตก็ไม่บริสุทธิ์ มีแต่ความหมองมัว เมื่อใช้จิตที่ไม่บริสุทธิ์แล้ว การกระทำนั้นออกมาเป็นคำพิพากษา คุณคิดดูซิว่า อุดมคติสถาบันศาลยุติธรรมจะถูกทำลายย่อยยับไปหรือไม่ สำคัญที่จิตของเราเอง ไม่ใช่ของคนอื่นใดทั้งสิ้น...”^{๓๙}

ในการวินิจฉัยพิพากษาคดีอาญา การลงโทษจำเลยผู้กระทำความผิด ผู้พิพากษาก็ต้องมีความบริสุทธิ์ใจ คือ ทำให้บริสุทธิ์ พิจารณาโทษจำเลยตามความผิดตามตัวบทกฎหมาย โดยถือว่าผู้พิพากษาเป็นเพียงผู้ชี้กรรม กฎหมายหรือธรรมเป็นผู้ลงโทษ ซึ่งพระธรรมปิฎกมีคำสอนในเรื่องนี้ว่า

“ผู้พิพากษาแท้ คือ ผู้สือธรรม กฎเกณฑ์กติกา หรือตัวบทกฎหมายมีอยู่แล้วอย่างนี้ ๆ ใคร ทำความผิด ผู้วินิจฉัยหรือผู้พิพากษาเพียงแต่เป็นสื่อ หรือเป็นช่องทางให้กฎเกณฑ์กติกาออกมาทำหน้าที่ของมัน หรือให้หลักการที่วางไว้ออกมาแสดงผลเป็นปฏิบัติการ ผู้พิพากษาต้องไม่คิดที่จะเป็นผู้ลงโทษ แต่จะต้องทำให้บริสุทธิ์ปราศจากความรู้สึกว่าเป็นตัวเขาตัวเรามีแต่เจตนาที่จะรักษารธรรมและใช้ปัญญาที่รู้ความจริงอย่างถ่องแท้ ที่สุดวินิจฉัย ทำหน้าที่เป็นเหมือนกระบอกเสียงให้แก่ธรรม คือความถูกต้องตามหลักการและตัวบทกฎหมาย เมื่อทำได้อย่างนี้ ถ้ามีการลงโทษก็คือกฎหมายลงโทษเอง กติกาลงโทษเอง หรือธรรมนั่นเองลงโทษบุคคลนั้น”^{๔๐}

๔. หน้าที่สำคัญของผู้พิพากษา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีแนวพระราชดำริว่า ผู้พิพากษามีหน้าที่สองส่วน คือ ในศาลและนอกศาล หน้าที่ในศาลมี ๒ ประการ คือ ๑) การประสาทความยุติธรรมแก่ผู้มีรรถคดี และ ๒) การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ส่วนนอกศาลเป็นเรื่องของการวางตัวเป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นที่พักพิงของประชาชน กับให้ความรู้กฎหมายและเอาใจใส่ต่อประชาชน ทรงมีรับสั่งเมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๔ ว่า หน้าที่สองส่วนนี้แยกกันไม่ได้ ดังความในพระราชดำรัสว่า

“...การพิพากษาเป็นเรื่องของความยุติธรรม เรื่องของการจะทำให้คนในชาติสามารถวางตัวในทางที่ถูก ถ้าทุกคนในชาติวางตัวในทางที่ถูก ไม่มีปัญหา บ้านเมืองจะมีความสงบ มีความเจริญ ไม่เกิดปัญหาใด ๆ แต่คนเราก็มักมีความผิดอยู่เสมอ ถ้ามีความผิดก็ต้องดักเตือน และอาจจะต้องลงโทษ การดักเตือน การให้ลงโทษ สำหรับท่านที่ปฏิบัติอยู่ในศาล นอกโรงศาล ดูท่าทางเหมือนว่าผู้พิพากษานั้นไม่มีหน้าที่ที่จะไปทำงานอะไร แต่สองอย่างแยกกันไม่ได้ งานในโรงศาลก็ต้องประสาทความยุติธรรม นอกโรงศาลโดยที่ท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ คนเขาจะยกย่อง คนเขาจะมองว่าเป็นคนที่มีความสามารถ เขาจะต้องมาปรึกษา จะต้องมาถามว่าจะปฏิบัติตัวอย่างไร อันนี้จะต้องตอบเขา ถ้าบอกว่าเราเป็นผู้พิพากษา นอกโรงศาลเป็นคนธรรมดาจริง

^{๓๙} สัญญา ธรรมศักดิ์, “ก่อนขึ้นบัลลังก์,” ใน มูลนิธิศาสตราจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์, สุขสันต์ จิรจรีาเวช, หน้า ๘๗-๘๘.

^{๔๐} พระธรรมปิฎก, “ผู้พิพากษาแท้ คือ ผู้สือธรรม,” จุลพาฬ ๔๖, ๒ (กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๔๒) : ปกใน.

เป็นคนธรรมดา แต่ท่านเป็นคนธรรมดาที่มีคุณภาพ เมื่อเป็นคนธรรมดาที่มีคุณภาพ จึงเป็นคนพิเศษ เป็นคนที่ไม่ธรรมดา และเป็นที่พึ่งของคนธรรมดา ฉะนั้น ท่านมีหน้าที่สองส่วน ส่วนหนึ่งในโรงเรียน เป็นไปตามกติกาของกระบวนการยุติธรรม และนอกโรงเรียนเป็นเรื่องของผู้ที่มีความรู้ และผู้ที่ให้คำปรึกษาได้ ฉะนั้น การที่ท่านจะไปอยู่ที่ไหนในประเทศ เราก็เชื่อว่าต้องไปในที่ต่าง ๆ อาจจะห่างไกลจากส่วนกลาง ท่านจึงยิ่งความรับผิดชอบมาก แต่ถ้าทำตามความรับผิดชอบที่มีแล้ว ท่านจะเป็นคนที่ช่วยประเทศชาติให้อยู่เย็นเป็นสุขได้จริง ๆ

ในคำปฏิญาณที่ได้เปล่งอยู่นี้ ลึกซึ้งมาก และขอให้ท่านไปคิดดี ๆ ขอให้ท่านทั้งหลายสามารถปฏิบัติหน้าที่ผู้พิพากษาดูตลอดไป จะได้เป็นผู้ที่ถือว่าเป็นคนดีในชาติในประเทศ และเป็นคนที่ได้ช่วยให้ประเทศมีความร่มเย็นได้จริง ๆ ที่บอกว่าให้ทำหน้าที่ในโรงเรียนก็คงเข้าใจกัน นอกโรงเรียนจะต้องพยายามที่จะแนะนำประชาชน แนะนำคนอื่นในความเป็นอยู่ ในการเป็นไป แล้วสอนให้เป็นคนดี โดยเราเองต้องไม่คิดถึงความเหน็ดเหนื่อย จะต้องทำงานตลอดเวลาไม่มีวันพัก จนกระทั่งถึงเวลาเกษียณอายุ...”^{๔๑}

๔.๑ การประสาทความยุติธรรมแก่ผู้มีบรรดาศักดิ์

ความยุติธรรมเป็นคุณธรรมที่สำคัญที่สุดของผู้พิพากษา ผู้ที่สอบเข้ามาเป็นผู้พิพากษาต้องถามใจตัวเองก่อนว่ามาเป็นผู้พิพากษาทำไม และมีอุดมคติในชีวิตอย่างไร ผู้พิพากษาต้องบอกถึงหน้าที่ว่าเป็นผู้ตัดสินชี้ขาดข้อพิพาทแห่งคดี ซึ่งจะต้องวางตนเป็นกลาง ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ปราศจากอคติ มีมือที่สะอาดและมีใจที่บริสุทธิ์ยุติธรรม เพราะเป็นอาชีพที่เลือกมาด้วยความตั้งใจดีเพื่อที่จะมาสร้าง ความยุติธรรมให้เกิดขึ้นแก่ประชาชน ตามประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการก็ได้บัญญัติไว้เป็นข้อแรกว่า “หน้าที่สำคัญของผู้พิพากษา คือ การประสาทความยุติธรรมแก่ผู้มีบรรดาศักดิ์ ซึ่งจักต้องปฏิบัติด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เทียงธรรม ถูกต้องตามกฎหมาย และนิติประเพณี ทั้งจักต้องแสดงให้เห็นที่ประจักษ์แก่สาธารณชนด้วยว่าตนปฏิบัติเช่นนั้นอย่างเคร่งครัดครบถ้วน เพื่อการนี้ผู้พิพากษายกต้องยึดมั่นในความเป็นอิสระของตนและเทิดทูนไว้ซึ่งเกียรติศักดิ์แห่งสถาบันตุลาการ”^{๔๒} ผู้พิพากษาทุกคนจะต้องมีความสำนึกในหน้าที่ (Sense of duty) ว่าการอันยุติธรรมนั้นสำคัญยิ่งและถือเป็นอุดมการณ์ของวิชาชีพตุลาการที่มีโอกาสได้อุทิศตนเพื่อรักษาความยุติธรรมในหน้าที่ให้มีอยู่ในจิตใจของตัวเองตลอดชีวิตราชการ แต่การที่จะประสาทความยุติธรรมให้ได้ผลนั้น ผู้พิพากษาจะต้องมีความรู้ ดังพระบรมราโชวาทที่ทรงพระราชทานว่า

“การที่จะเป็นผู้พิพากษานั้น ไม่ใช่อาชีพโดยทั่ว ๆ ไป เพราะว่าเกี่ยวข้องกับความยุติธรรม และความยุติธรรมนี้ก็ย่อมจะทำให้ประเทศชาติมีชื่อเสียง มีความเรียบร้อย ซึ่งจะนำไปสู่ความเจริญอันเป็นความปรารถนาของส่วนรวม ทุกคนที่จะปฏิบัติงานเพื่อให้มีความเจริญรุ่งเรือง ส่วนมากเมื่อจะทำงานใด ๆ ก็ต้องทำงานเพื่อเป็นการทำมาหากิน แต่คนก็ต้องการอำนาจและความเจริญ ถ้าส่วนรวมไม่มีความเรียบร้อย ไม่มีความยุติธรรมแล้ว แต่ละคนก็ไม่สามารถที่จะปฏิบัติงานเพื่อความเจริญในหน้าที่ของตนได้ ฉะนั้นก็ต้องมี

^{๔๑} พระราชดำรัสในโอกาสที่ประธานศาลฎีกานำผู้พิพากษาประจำสำนักงานศาลยุติธรรม เฝ้าฯ เพื่อถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่ ณ ศาลาเริง วังไกลกังวล วันศุกร์ที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๔.

^{๔๒} ประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการ, (กรุงเทพมหานคร : สหมิตรออฟเซต, ๒๕๒๙), หน้า ๓.

ผู้ที่ช่วยกันรักษาความยุติธรรม และความเรียบร้อยในบ้านเมือง หน้าที่นี้ก็ได้แก่ผู้พิพากษา หน้าที่นี้จึงเป็นหน้าที่พิเศษ

ท่านทั้งหลายได้ทำการศึกษาหาความรู้ดีแล้ว หน้าที่ก็เข้าใจว่าเข้าใจดีในหน้าที่ของตน คือการเป็นผู้พิพากษา จะต้องเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินอรรถคดี เพื่อให้การกระทบกระทั่งระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ราบรื่นไป ความเป็นอยู่ของคนที่อยู่ในหมู่มา ย่อมจะต้องมีการกระทบกระทั่ง จึงต้องมีกฎหมายเพื่อที่จะให้ได้รับความยุติธรรมทุกฝ่าย หน้าที่ของผู้พิพากษาก็คือดูว่าฝ่ายไหนควรจะได้รับ ความยุติธรรมอย่างไร อันนี้เป็นหน้าที่โดยตรง โดยมากก็ต้องปฏิบัติในโรงศาล ก็จะต้องใช้ความรู้ในทางกฎหมายมาพิจารณาว่า วิธีการดังนี้ ๆ ถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง คนไหนเป็นฝ่ายถูก คนไหนเป็นฝ่ายผิด คนไหนปฏิบัติตนเป็นคนดีหรือไม่ อันนี้เป็นหลักของอาชีพการงานของท่าน และเพื่อให้บรรลุผลในอาชีพของท่าน จึงต้องมีความรู้” ^{๔๓}

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเข้าพระทัยอย่างลึกซึ้งว่า “งานของผู้พิพากษาเป็นงานที่ยากลำบาก เพราะความยุติธรรมของคนหนึ่งอาจเป็นความอยุติธรรมของคนอื่น” เป็นเรื่องของความรู้สึก ผลประโยชน์ และความพอใจของแต่ละคน ยากที่จะทำให้เกิดความพอใจของทั้งสองฝ่ายได้ แต่ก็เป็นที่หน้าที่ผู้พิพากษาจะต้องปฏิบัติเพื่อให้เกิดความยุติธรรมจงได้ นอกจากจะต้องอาศัยหลักวิชาความรู้ในทางกฎหมายแล้ว จะต้องใช้ประกอบกับความยุติธรรมที่มีอยู่ในใจ คือ ความยุติธรรมตามธรรมชาติ หรือสามัญสำนึก (common sense) ความซื่อสัตย์สุจริตและต้องปราศจากอคติ จึงจะสามารถทำให้การปฏิบัติงานได้ผลดี เกิดประโยชน์แก่ประเทศชาติ และเป็นที่ยังของประชาชนได้ ดังเนื้อความในพระราชดำรัสว่า

“การที่ในประเทศใด มีประชาชนทั้งหมดอยู่ร่วมกันโดยสันติ ก็เป็นสิ่งที่ปรารถนาของทุกคน ไม่มีใครอยากให้มีความวุ่นวายในหมู่คณะ ในประเทศชาติ เพราะว่าถ้ามีความวุ่นวายนั้น เป็นความทุกข์ ทุกคนต้องการความสุข หากความสุชนนั้นก็จะมาจากความปรองดอง และความที่ทุกสิ่งทุกอย่างเป็นไปโดยยุติธรรม แต่ข้อนี้เป็นสิ่งที่ยากเพราะความยุติธรรมของคนหนึ่ง อาจเป็นความอยุติธรรมของคนอื่น เพราะว่าคนต้องมีผลประโยชน์ ฉะนั้นก็ต้องมีใครที่จะตัดสิน บอกว่าควรจะทำหรือไม่ควรทำ อันนี้เป็นหน้าที่ของผู้พิพากษาโดยตรง โดยเฉพาะผู้พิพากษาที่จะต้องทำงานในศาลพิพากษาคดีต่าง ๆ ทุกชนิด ก็ต้องหาทางที่จะให้เป็นยุติธรรม คือปรองดองให้ดีที่สุด ไม่ให้การเอารัดเอาเปรียบเกิดขึ้น ไม่ให้ความอยุติธรรมเกิดขึ้น เป็นงานที่ยากลำบาก เพราะวามนิสัยของคนก็อยู่ที่ว่า จะต้องเอาเปรียบให้มากที่สุด... ฉะนั้นงานที่ท่านมีในการงานพิพากษา ในการปรองดองฝ่ายโจทก์ฝ่ายจำเลย ก็เป็นกรณีที่ยากจึงต้องอาศัยหลักวิชานั้นที่ท่านเรียนมา และสำคัญจะต้องอาศัยความยุติธรรมที่มีอยู่ในใจ...” ^{๔๔}

^{๔๓} พระบรมราโชวาทพระราชทานแก่คณะผู้พิพากษาประจำกระทรวงในโอกาสเข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันอังคารที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๒๒.

^{๔๔} พระราชดำรัสในโอกาสที่ทรงประธานศาลฎีกานำผู้พิพากษาประจำกระทรวงเข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณตนก่อนเข้ารับหน้าที่ครั้งแรก ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันพุธที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๓๗.

สัญญา ธรรมศักดิ์ กล่าวถึงการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาว่า “...เมื่อท่านได้ผ่านการอบรมจนมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งท่านเป็นผู้พิพากษาแล้ว ก็ขอให้ท่านได้พิจารณาพิพากษาคดีด้วยความเที่ยงธรรม ปราศจากความลำเอียง รักความยุติธรรม รักกฎหมายและถือกฎหมายเป็นศีล เพื่อเป็นหลักประกันแก่ประเทศชาติ และเป็นที่พึ่งแก่ประชาชน อย่าได้เห็นแก่อำิสสินจ้าง หรือเห็นแก่หน้าผู้หนึ่งผู้ใดสิ่งใดที่ท่านเห็นว่าเป็นธรรมและชอบด้วยกฎหมายแล้วให้พิพากษาคดีไปตามนั้น ไม่ลำเอียงด้วยมือคติ อันจะนำความยุติธรรมมาสู่ประชาชนนำความเสื่อมเสียมาสู่วงการตุลาการและนำความมัวหมองมาสู่ชื่อเสียงเกียรติคุณตลอดจนวงศ์สกุลของท่าน แม้ไม่มีผู้ใดล่วงรู้ แต่ความมัวหมองนั้นจะรบกวนจิตใจของท่านมิให้สงบสุขตลอดไปจนชั่วชีวิต ท่านจะต้องปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีจิตใจสูง เสียสละความโอ้อ่าในสังคมและรักสันโดษ พอใจในสิ่งที่มียู่พอสมควรแก่อัตภาพ เพื่อจรรโลงรักษาความยุติธรรม ให้สมกับความไว้วางใจของประชาชน และปณิธานของท่านที่มุ่งหมายไว้แต่เริ่มแรก...”^{๔๔}

๔.๒ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท คือ การระงับข้อพิพาทด้วยความตกลงยินยอมหรือประนีประนอมยอมความกันของคู่ความ โดยมีผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนและองค์คณะเป็นผู้ไกล่เกลี่ย หรือผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยโดยตรง ซึ่งเป็นทางเลือกอีกทางหนึ่งของการยุติหรือระงับข้อพิพาทโดยสมัครใจ การไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ตกลงหรือประนีประนอมยอมความกันเป็นหน้าที่สำคัญอีกประการหนึ่งของผู้พิพากษาดังความในพระราชดำรัสตอนหนึ่งว่า

“การเป็นผู้พิพากษานั้น ก็ต้องตามชื่อ ต้องพิพากษา คือต้องตัดสินในสิ่งที่จะมีปัญหา ในโลกนี้มีปัญหามากมาย เพราะว่าคนเรามีความคิดความเห็นแตกต่างกัน เมื่อมีความคิดแตกต่างกัน ก็มีการขัดแย้งกัน เมื่อมีการขัดแย้งกัน บางทีก็ประสานกันได้ด้วยสติ แต่บางทีก็อาจจะทะเลาะกันได้ เมื่อมีการทะเลาะกัน ก็ต้องมีคนไกล่เกลี่ยไม่ให้เกิด ไม่ให้กลายเป็นคดี ไม่ให้เป็นสถานการณ์ที่อันตราย เพราะถ้าปล่อยให้อันตรายเกิดขึ้นประเทศชาติก็จะล้มได้ ฉะนั้น ต้องถือเป็นหน้าที่สำคัญที่จะทำหน้าที่ในการไกล่เกลี่ย ในการตัดสินด้วยความฉับพลัน และด้วยความรู้”^{๔๕}

ในการไกล่เกลี่ยคู่ความผู้พิพากษาสามารถไกล่เกลี่ยได้ไม่ว่าการพิจารณาคดีจะได้ดำเนินไปแล้วเพียงใด ถ้าผู้พิพากษาเห็นว่ากรณีที่คู่ความมาศาลด้วยตนเองอาจยังให้เกิดความตกลงหรือการประนีประนอมยอมความกัน ผู้พิพากษามีอำนาจสั่งได้ตามที่เห็นสมควรให้คู่ความทุกฝ่าย หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมาศาลด้วยตนเอง และเพื่อประโยชน์ในการไกล่เกลี่ย จะดำเนินการเป็นการลับเฉพาะต่อหน้าตัวความทุกฝ่าย หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งโดยจะให้มีความอยู่ด้วย หรือไม่ก็ได้ ทั้งนี้ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๙ มาตรา ๒๐ และ มาตรา ๒๐ ทวิ

^{๔๔} สัญญา ธรรมศักดิ์, “ก่อนขึ้นบัลลังก์,” ใน มุฉินิสตาสตราจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์, หน้า ๙๐.

^{๔๕} พระราชดำรัสในโอกาสที่ประธานศาลฎีกานำผู้พิพากษาประจำศาลยุติธรรมเข้าเฝ้าถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่ ณ ท้องพระโรงศาลาเรไร วังไกลกังวล วันศุกร์ที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๕.

๕. แนวพระราชดำริว่าด้วยความยุติธรรมและหลักการใช้กฎหมาย

ในหัวข้อนี้แบ่งเป็นสองส่วน ส่วนแรกคือแนวพระราชดำริว่าด้วยความยุติธรรม โดยศึกษาถึงแนวความคิดของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงให้ความหมายของความยุติธรรม ความสำคัญของความยุติธรรม และความสำคัญของศาลยุติธรรม ส่วนที่สอง คือหลักการใช้กฎหมาย ซึ่งเป็นเรื่องของการนำกฎหมายมาปรับใช้แก้ไขข้อเท็จจริงในคดี การใช้ดุลพินิจและตีความกฎหมายเพื่อให้เกิดความยุติธรรม ดังที่จะได้กล่าวต่อไป

๕.๑ แนวพระราชดำริว่าด้วยความยุติธรรม

จากการศึกษาพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีแนวพระราชดำริเกี่ยวกับคำว่า ความยุติธรรม อย่างน้อย ๓ ประการ คือ

๕.๑.๑ ความหมายของความยุติธรรม

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ให้นิยามคำว่า “ยุติธรรม” ไว้ว่า “ความเที่ยงธรรม ความชอบธรรม ความชอบด้วยเหตุผล”^{๔๗} และคำว่า “เที่ยงธรรม” มีคำนิยามว่า “ตั้งตรงด้วยความเป็นธรรม”^{๔๘}

ในทางอรรถคดีนั้น ลอร์ด เดนนิ่ง อดีตอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ของประเทศอังกฤษซึ่งได้รับการยกย่องในระดับสากลและเป็นที่เคารพนับถือของนักกฎหมายอังกฤษ กล่าวไว้ว่า “ความยุติธรรมได้แก่เรื่องที่บุคคลในสังคมซึ่งเป็นบุคคลที่มีเหตุผลและมีความรู้สึกผิดชอบเชื่อมั่นว่าเป็นเรื่องที่ชอบธรรม” (Justice is what the right - minded members of the community - those who have the right spirit within them-believe to be fair)^{๔๙}

ความยุติธรรมจึงเป็นคำที่มีความหมายอย่างยิ่งในทางนิติศาสตร์ โดยเฉพาะในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีของศาลซึ่งต้องใช้กฎหมาย ใช้ดุลพินิจ และตีความกฎหมายเพื่อให้เกิดความยุติธรรม โดยอาศัยกฎหมายและนิติประเพณีเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติอย่างมีเหตุผล ประกอบกับความรู้ ความเป็นกลาง และความบริสุทธิ์ใจของผู้พิพากษาเป็นสำคัญเพื่อให้การใช้กฎหมายนั้นถูกต้องชอบธรรมตามหลักศีลธรรมจรรยา และตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสถึงความยุติธรรมในทางอรรถคดีว่า คือ “ให้พอดีพอเหมาะ” โดยทรงให้ผู้พิพากษาใช้หลักความพอดีพอเหมาะแก่จำเลยตามสภาพของความผิดที่กระทำ ดังความในพระราชดำรัสว่า

^{๔๗} พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ หน้า ๙๑๑.

^{๔๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๔๒.

^{๔๙} Lord Denning, The Road to Justice, London : Stevens and Sons, ๑๙๕๕, at page ๔. อ้างถึงใน ประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการ, หน้า ๓.

“ถ้าจะกล่าวถึงคำแรก ๆ ก็จะต้องมีความยุติธรรม ความยุติธรรมนี้ก็เท่ากับสรุปหน้าที่ของท่านโดยแท้ ถ้าหากรักษาความยุติธรรมได้ในหน้าที่ผู้พิพากษา และในหน้าที่พลเมืองดี ก็เท่ากับท่านได้ช่วยให้บ้านเมืองรอดพ้นจากภัยอันตรายไปมาก เพราะว่าสมัยนี้ความยุติธรรมไม่ค่อยมี ความยุติธรรมโดยมากไปถึงนักอาชญากร ให้ความยุติธรรมแก่อาชญากร อาชญากรนั้นเขาทำไม่ดี แล้วผู้พิพากษาให้ความยุติธรรมกับเขาทำไม ก็เพราะว่าเขาทำไม่ดี แต่บางทีก็ไม่มากนัก แล้วก็ขึ้นศาล มีคนที่จะเอาให้ตาย แต่ว่าผู้พิพากษาจะต้องดูว่าเขาทำผิดแค่ไหน ควรจะลงโทษแค่ไหน การลงโทษนั้นไม่ได้หมายความว่าไม่ให้ความยุติธรรม เป็นการให้ความยุติธรรมกับผู้ที่ไม่ดี เพราะผู้ที่ไม่ดีถ้าไม่ได้รับโทษ ไม่รู้ว่าตัวทำไม่ดียังงี้ก็นับว่าเป็นการลงโทษ เพราะว่าต่อไปเขาก็จะไม่ดีต่อไป และอาจจะถูกลงโทษหนักยิ่งขึ้นทุกที ฉะนั้น คนที่ทำผิดนั้น ถ้ารู้ว่าทำผิด เขาก็จะปลอดภัย อันนี้หลักนี้แต่ละท่านก็อาจจะต้องไปพิจารณา ดู อาจจะดูท่าทางมันคัดค้านกับคำว่า ให้ความยุติธรรม ความยุติธรรมนี้คือให้พอดีพอเหมาะ แล้วก็จะทำให้ผู้ที่มิชอบนิสัยสันดานไม่ดี เข้าใจว่าเขาทำไม่ดี จะได้ไม่ทำต่อไป จะทำให้คนทั่วไปไม่ได้รับอันตรายจากความไม่ดีของบุคคลนั้น” ^{๕๐}

หลัก “ความพอดีพอเหมาะ” ที่ทรงพระราชทานสอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในข้อ “มัตตัญญูตา” ความเป็นผู้รู้จักประมาณ หนึ่งในสัปปุริสธรรม อันเป็นธรรมของสัตว์หรือของบุคคล ๗ ประการ ความเป็นผู้รู้จักประมาณ คือ รู้จักความพอเหมาะ พอดี พอควร ไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไป จะทำการสิ่งใดก็ให้อยู่ในความพอดี พอสมควร ให้ถือหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา “มัชฌิมาปฏิปทา” คือการยึดทางสายกลาง ไม่ตึงเกินไป และไม่หย่อนเกินไป “ความพอเหมาะพอดีหรือการถือสายกลางนี้ ควรจะเป็นคุณสมบัติของผู้พิพากษา ซึ่งจะเป็นคุณสมบัติอันดีรองก็เฉพาะเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตเท่านั้น” ^{๕๑}

ในอีกความหมายหนึ่ง ความยุติธรรมคือ ความถูกต้องตามธรรม อันเป็นคติธรรมทางพระพุทธศาสนา ดังพระราชดำรัสตอนหนึ่งว่า

“...ความยุติธรรมนั้นก็เป็นคำที่กว้าง การทำงานก็ต้องพิจารณาถึงคำนี้อย่างลึกซึ้ง คำว่ายุติธรรมนั้น เป็นคำที่แปลว่าการตกลง พิจารณาในทางที่ถูกต้องตามธรรมะ แล้วธรรมะนี้ก็หมายความว่าสิ่งที่ควรที่จะปฏิบัติให้หน้าความเจริญแก่มวลมนุษย์ ในการปฏิบัตินี้ก็ต้องมีความเที่ยงตรง...” ^{๕๒}

“...ยุติธรรมนี้ก็หมายความว่า ธรรมะ คือสิ่งที่ถูกต้อง และยุติก็ยุติ ก็หมายความว่า ดูได้ว่าอะไรเป็นธรรม อะไรไม่เป็นธรรม ถ้าเห็นได้อะไรเป็นธรรมและปฏิบัติตามนั้น ก็ทำให้ประเทศนั้นมีความสงบ” ^{๕๓}

^{๕๐} พระราชดำรัสในโอกาสที่ประธานศาลฎีกานำผู้พิพากษาประจำสำนักงานศาลยุติธรรมเฝ้าฯ เพื่อถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่ ณ ศาลาเริง วังไกลกังวล วันพุธที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๕๔.

^{๕๑} ธาณินทร์ กรัยวิเชียร, ปาฐกถาพิเศษเรื่อง การใช้ดุลพินิจของศาลยุติธรรม, หน้า ๘.

^{๕๒} พระราชดำรัสในโอกาสที่รองประธานศาลฎีกานำผู้พิพากษาเข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่ครั้งแรก ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันจันทร์ที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๓๐.

^{๕๓} พระราชดำรัสในโอกาสที่ประธานศาลฎีกานำผู้พิพากษาประจำศาลเฝ้าฯ เพื่อถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่ ณ ท้องพระโรงศาลาเริง วังไกลกังวล วันพุธที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๔๖.

ความหมายในเชิงปรัชญา ระหว่างกฎหมายกับความยุติธรรม อะไรสำคัญกว่ากัน
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีรับสั่งว่า

“คำว่า ยุติธรรม นี้ก็เคยได้กล่าวว่าเป็นสิ่งที่มากกว่ากฎหมายด้วยซ้ำ เพราะว่ากฎหมาย
นั้นก็เป็นกรวางกฎระเบียบ เพื่อที่จะให้ปฏิบัติโดยดีโดยชอบ แต่คำว่า ยุติธรรมนี้สูงกว่านั้น เพราะว่าแม้จะ
ไม่ได้บัญญัติในข้อบังคับใด ๆ ก็ต้องมีความหมายว่า ทุกสิ่งทุกอย่างที่เรียกว่าดี ก็ต้องกระทำ ทุกสิ่งทุกอย่าง
ที่เรียกว่าชั่ว จะต้องงดเว้น...”^{๕๔}

พระราชดำรัสองค์นี้แสดงให้เห็นถึงแนวคิดในเชิงปรัชญาอย่างลึกซึ้งว่า ความยุติธรรม
นั้นย่อมอยู่เหนือหรือสูงกว่ากฎหมายเสมอ เพราะกฎหมายที่บัญญัติขึ้นโดยรัฐเป็นเพียงเครื่องมือในการจัดระเบียบ
ของสังคมให้มีความสงบเรียบร้อย กฎหมายจึงเป็นวิธีการ (means) ที่จะนำไปสู่เป้าหมาย (end) คือความยุติธรรม
ดังนั้น กฎหมายที่ดีจึงต้องสอดคล้องกับหลักความยุติธรรมตามธรรมชาติ (natural justice) ซึ่งถือว่าอยู่เหนือ
กว่ากฎหมายใด ๆ หรือสามัญสำนึกของคนส่วนใหญ่ในสังคมที่เห็นว่ามีเหตุผลและเป็นธรรม ฉะนั้น ความยุติธรรม
ที่ว่านี้จะต้องสามารถเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับสภาพของสังคมตลอดเวลา ความยุติธรรมจึงเป็น คุณธรรม
ที่คุ้มครองสังคมแท้จริงยิ่งกว่ากฎหมาย

๕.๑.๒ ความสำคัญของความยุติธรรม

ความยุติธรรมเป็นคุณธรรมประจำวิชาชีพของนักกฎหมาย โดยเฉพาะผู้พิพากษานั้น
จะต้องวางตนเป็นกลางในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และทรงไว้ซึ่งความเที่ยงธรรม
เพื่อรักษาความยุติธรรมและความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง ผู้พิพากษาจึงต้องยึดถือความยุติธรรมและ
ความถูกต้องเป็นคุณธรรมอยู่ประจำใจ ดังนั้น ความยุติธรรมจึงเป็นคุณธรรมข้อแรกของผู้พิพากษา ซึ่งเป็น
หัวใจสำคัญของวิชาชีพตุลาการ ตามประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการก็ได้บัญญัติในเรื่องการประสาธ
ความยุติธรรมแก่ผู้มีอรรถคดีไว้เป็นข้อแรก และถือว่าเป็นอุดมการณ์ของผู้พิพากษา มีใจความว่า “หน้าที่
สำคัญของผู้พิพากษา คือการประสาธความยุติธรรมแก่ผู้มีอรรถคดี ซึ่งจักต้องปฏิบัติด้วยความซื่อสัตย์สุจริต
เที่ยงธรรม ถูกต้องตามกฎหมาย และนิติประเพณี ทั้งจักต้องแสดงให้เห็นเป็นที่ประจักษ์แก่สาธารณชนด้วยว่าตน
ปฏิบัติเช่นนั้นอย่างเคร่งครัดครบถ้วน เพื่อการนี้ผู้พิพากษาก็ต้องยึดมั่นในความเป็นอิสระของตนและเทิดทูนไว้
ซึ่งเกียรติศักดิ์แห่งสถาบันตุลาการ”^{๕๕}

ความยุติธรรมเป็นความปรารถนาของมนุษย์ทุกหมู่เหล่าซึ่งต้องการให้ตน ได้รับความ
การปฏิบัติอย่างยุติธรรม เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข หากโลกนี้ปราศจากเสียซึ่งความยุติธรรม
ยากที่สังคมมนุษย์จะอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชปรารภในหิรัญบัตรที่ค้นพบ
จากการรื้อถอนอาคารศาลแพ่งหลังเดิม ถึงความสำคัญของความยุติธรรมว่า

^{๕๔} พระราชดำรัสในโอกาสที่ประธานศาลฎีกานำผู้พิพากษาประจำกระทรวงเผ่าย ถวายสัตย์ปฏิญาณ
ก่อนเข้ารับหน้าที่ ณ ศาลาดุสิดาลัย วันพฤหัสบดีที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๔๑.

^{๕๕} ประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการ, หน้า ๓.

“...การยุติธรรมอันเดียวเป็นการที่สำคัญยิ่งใหญ่มาก เป็นหลักเป็นประธานการชำระตัดสินความทุกโรงศาล เป็นเครื่องประกอบรักษาให้ความยุติธรรมเป็นไป ถ้าจัดได้ดีขึ้นเพียงใด ประโยชน์ความสุขของราษฎรก็จะเจริญยิ่งขึ้นเท่านั้น...”^{๕๖}

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสหลายองค์ถึงความสำคัญของความยุติธรรม อันเป็นเป้าหมายของการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษา คือ ความสงบร่มเย็นมีสุขของประชาชน และความมั่นคงของชาติบ้านเมือง โดยมีสถาบันศาลยุติธรรมเป็นผู้รักษากฎหมายและความยุติธรรมของสังคม เพื่อให้สังคมมีสิ่งที่เรียกว่า “มีชื่อมีแป” อันเป็นหลักการปกครองโดยกฎหมาย หรือระบบนิติรัฐ (the rule of law) ดังความตอนหนึ่งว่า

“...ถ้าศาลมีความยุติธรรม ประชาชนก็มีความไว้วางใจ และมีความสบายใจว่ามีที่พึ่ง เรียกว่ามีชื่อมีแปในประเทศ...”^{๕๗}

“ประเทศไม่ว่าประเทศหนึ่งประเทศใดก็ต้องมีความยุติธรรมอยู่ เพื่อที่จะให้ประชากรได้อยู่เย็นเป็นสุข อันเป็นเป้าหมายสำคัญในการปกครองและในการบริหารประเทศ”^{๕๘}

ในทางตรงกันข้าม ถ้าผู้พิพากษาซึ่งเป็นผู้รักษากฎหมายและความยุติธรรมของสังคม มีความลำเอียง ขาดความยุติธรรม ประชาชนจะไม่มีที่พึ่ง สังคมจะมีแต่ความเดือดร้อนวุ่นวาย และทำให้บ้านเมืองล่มจมได้ ดังพระราชดำรัสที่ทรงพระราชทานให้ผู้พิพากษาสำนึกถึงความสำคัญของหน้าที่ว่า

“...หน้าที่ของผู้พิพากษานี้เป็นหน้าที่ที่สำคัญสำหรับประเทศชาติ ถ้าหากว่าขาดความยุติธรรมประเทศก็จะอยู่ยาก มีเหมือนกันที่เขามีกฎหมายแต่ไม่มีความยุติธรรม แต่ว่าประเทศไทยก็จะต้องมีความยุติธรรมมาตลอด ถึงมีความเจริญได้ มีความมั่นคงได้อย่างมหัศจรรย์ ฉะนั้น ท่านก็จะได้ปฏิบัติงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการรักษาความมั่นคงของประเทศชาติในด้านความยุติธรรม ซึ่งเป็นส่วนที่มีความสำคัญยิ่งสำหรับความเป็นอยู่ของประเทศ...”^{๕๙}

๕.๑.๓ ความสำคัญของศาลยุติธรรม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีรับสั่งว่า ศาลยุติธรรมเป็นศาลที่สำคัญที่สุด ดังความตอนหนึ่งว่า

“ในปัจจุบันนี้ ศาลในประเทศไทยมีหลายศาล ทั้งที่เรียกว่าศาลยุติธรรมและศาลอื่น ๆ ที่จะต้องตัดสินคดี หรือความขัดแย้งในทางอื่น เช่น มีศาลรัฐธรรมนูญ มีศาลปกครอง เป็นต้น ศาลเหล่านั้น

^{๕๖} ประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการ, หน้า ๕

^{๕๗} พระราชดำรัสในโอกาสที่ประธานศาลฎีกานำผู้พิพากษาประจำกระทรวงเผ่าย ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่ ณ ศาลาดุสิดาลัย วันพฤหัสบดีที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๔๑.

^{๕๘} พระราชดำรัสในโอกาสที่ผู้พิพากษาประจำกระทรวง กระทรวงยุติธรรม เผ่าย ถวายสัตย์ปฏิญาณเพื่อถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่ครั้งแรก ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันพฤหัสบดีที่ ๘ มีนาคม ๒๕๒๗.

^{๕๙} พระราชดำรัสในโอกาสที่ผู้พิพากษาประจำกระทรวงเผ่าย ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันพฤหัสบดีที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๒๕.

ก็เป็นศาลเหมือนกัน แล้วท่านก็อาจจำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับด้วยเหมือนกัน อย่างไรก็ตาม ศาลยุติธรรมนี้เป็นศาลที่สำคัญที่สุด เพราะว่าต้องยุติธรรม ต้องให้มีความเป็นธรรม ถ้าไม่ทำให้เกิดความยุติธรรมในบ้านเมือง บ้านเมืองก็ไม่มีความสุข ไม่มีความสงบ”^{๖๐}

๕.๒ หลักการใช้กฎหมาย

การใช้กฎหมาย (application of law) คือ การนำกฎหมายมาปรับใช้แก่ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในทางอรรถคดี หมายถึง การที่ผู้พิพากษานำกฎหมายมาปรับใช้แก่ข้อเท็จจริงในคดีและวินิจฉัยชี้ขาดเป็นคำพิพากษาหรือคำสั่ง

ผู้พิพากษาเป็นผู้ใช้กฎหมายในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี ซึ่งจะต้องมีความรู้ทางกฎหมาย และใช้กฎหมายให้ถูกต้องตามตัวบทกฎหมาย หรือความมุ่งหมายของบทบัญญัตินั้น ๆ ถ้ากฎหมายมีความชัดเจนไม่เคลือบคลุม การใช้กฎหมายปรับใช้แก่ข้อเท็จจริงในคดีก็สามารถทำได้ตรง ๆ ไม่มีปัญหาให้ต้องตีความกฎหมาย หรือเกิดปัญหาที่เรียกว่า “ช่องว่างของกฎหมาย” (gap of law) แต่ถ้ากฎหมายที่มีอยู่ไม่ครอบคลุมถึงเหตุการณ์หรือข้อเท็จจริงในคดี หรือไม่มีบทกฎหมายที่จะยกมาปรับแก้คดีได้ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔ ได้บัญญัติวิธีอุดช่องว่างของกฎหมายไว้ โดยให้วินิจฉัยคดีนั้นตามคลองจารีตประเพณีแห่งท้องถิ่น กฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่ง หรือหลักกฎหมายทั่วไป ตามลำดับ ผู้พิพากษาจะปฏิเสธไม่ยอมพิพากษา หรือมีคำสั่งชี้ขาดโดยอ้างว่า ไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่จะใช้บังคับแก้คดี หรือว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่จะใช้บังคับนั้น เคลือบคลุมหรือไม่บริบูรณ์ก็ได้ ทั้งนี้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๓๔

การใช้กฎหมายปรับใช้แก่ข้อเท็จจริงในคดี ผู้พิพากษาต้องค้นหาเหตุผล หรือวัตถุประสงค์ของกฎหมาย จึงจะทราบเจตนารมณ์ของกฎหมาย (the spirit of law) หรือของผู้ร่างกฎหมาย ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การใช้กฎหมายเกิดความถูกต้องยุติธรรม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีแนวพระราชดำริเกี่ยวกับหลักการใช้กฎหมายของผู้พิพากษาอย่างน้อย ๓ ประการ คือ

๕.๒.๑ การใช้กฎหมายต้องอุดช่องโหว่ของกฎหมายด้วยความคิดที่สร้างสรรค์และเป็นธรรม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสเกี่ยวกับช่องโหว่ของกฎหมายว่า “ช่องโหว่เป็นช่องที่กฎหมายทิ้งไว้โดยไม่ตั้งใจ” การอุดช่องโหว่หรือช่องว่างของกฎหมาย ผู้พิพากษาต้องใช้กฎหมายด้วยความคิดที่สร้างสรรค์และเป็นธรรม ประกอบกับความซื่อสัตย์สุจริตและปราศจากอคติ แม้ว่ากฎหมายจะมีช่องโหว่อย่างไร ก็สามารถใช้กฎหมายที่มีอยู่ให้เกิดความยุติธรรมแก่ประชาชนได้ ดังความตอนหนึ่งว่า

“...ผู้พิพากษาก็จะต้องทำตามระเบียบบทกฎหมายทุกอย่างให้ตรง โดยกฎหมายนี้ก็ได้ตั้งขึ้นมา อันมีประมวลกฎหมายต่าง ๆ แล้วก็มีตั้งข้อบังคับต่าง ๆ เราจะต้องปฏิบัติตามหรือใช้กฎหมายเป็นฐานของการตัดสินใจหรือตัดสินความ อันนี้ก็เป็นสิ่งที่สำคัญจะต้องเข้มงวดในกฎหมาย แต่กฎหมายนั้น

^{๖๐} พระราชดำรัสในโอกาสที่ประธานศาลฎีกานำผู้พิพากษาประจำศาลยุติธรรมเข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่ ณ ท้องพระโรงศาลาเรณู วังไกลกังวล วันศุกร์ที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๕.

เมื่อมีกฎหมายก็ต้องมีช่องระหว่างกฎหมายที่เรียกว่าช่องโหว่ ช่องโหว่นี้ถ้าหากว่าเราพยายามดูแล้วก็พยายามคิดว่าช่องโหว่นี้มีอยู่ แต่ละคนจะกลบช่องโหว่นี้อย่างไร ถ้าเรากลบช่องโหว่เหล่านี้ด้วยอคติ ก็หมายความว่าเราจะหาทางที่จะใช้ช่องโหว่นี้ลัดช่องไป แต่ถ้าเราปราศจากอคติและมีความซื่อสัตย์สุจริต ช่องโหว่เหล่านี้ก็จะพยายามกลบด้วยความคิดที่ตรง ที่สร้างสรรค์ และเป็นธรรม ฉะนั้นกฎหมายที่มีอยู่แม้จะมีช่องโหว่ก็จะคุ้มครองประชาชนได้ จะทำให้มีความยุติธรรมในแผ่นดิน... ช่องโหว่เป็นช่องที่กฎหมายทิ้งไว้โดยไม่ตั้งใจ ดุลพินิจเป็นช่องโหว่ที่กฎหมายให้ไว้โดยตั้งใจ ทั้งหมดนี้จึงเป็นสิ่งที่ลำบากสำหรับทุกคน แต่ถ้าถือหลักของความซื่อสัตย์สุจริตโดยแท้ ความปราศจากอคติโดยแท้ เข้าใจว่างานที่ทำนั้นไม่ใช่งานที่ยาก...”^{๖๖}

การเรียงคำพิพากษาถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการใช้กฎหมายเพราะในคำพิพากษาก็จะต้องให้เหตุผลในทางกฎหมาย และอ้างอิงกฎหมายที่นำมาปรับแก้ข้อเท็จจริงในคดี คำพิพากษาของศาลมิใช่มีส่วนสำคัญอยู่ว่าจะตัดสินให้ถูกต้องยุติธรรมเท่านั้น หากแต่คำพิพากษาก็ต้องแสดงเหตุผลแห่งคำวินิจฉัยให้ชัดเจน ถูกต้องตามตัวบทกฎหมายหรือเจตนารมณ์ของกฎหมายด้วย ในการเรียงคำพิพากษานั้น มีคำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่ผู้พิพากษาว่า

“การเรียงคำพิพากษาเป็นกิจสำคัญอย่างหนึ่งในหน้าที่ผู้พิพากษา ผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้พิพากษาที่ดีนั้น มิใช่เพียงตัดสินความได้ยุติธรรมและถูกต้องตามกฎหมายเท่านั้น จักต้องตัดสินให้ผู้ได้ยินได้ฟังเห็นด้วยว่าคำตัดสินนั้นเป็นยุติธรรมและชอบด้วยกฎหมาย การที่จะให้ได้ผลอย่างนี้ ก็คือ จักต้องชี้แจงแสดงเหตุผลแห่งการตัดสินให้ชัดแจ้งบทกฎหมายหรือคดีแบบอย่างหรือหลักกฎหมายที่คู่กรณียกขึ้นอ้างจะนำมาปรับแก้คดีได้หรือไม่ประการใด ควรกล่าวอธิบายไว้ เมื่อคู่กรณีได้ฟังคำพิพากษาแล้ว ให้ทราบได้ว่าเขาชนะหรือแพ้ในประเด็นข้อใด และเพราะเหตุใด การเรียงคำพิพากษาโดยไม่แจ้งเหตุผลกล่าวความรวบรัดรวบหางให้ฝ่ายโน้นแพ้ ฝ่ายนี้ชนะ อาจเป็นเหตุให้คู่ความเห็นไปว่าเขาไม่ได้รับความยุติธรรม

ส่วนคำพิพากษาในศาลชั้นสูง ก็มีข้อสำคัญที่ต้องพึงเล็งเช่นเดียวกันคือประเด็นข้อพิพาทใดที่ศาลล่างวินิจฉัยไว้ และคู่กรณีได้เถียงขึ้นมา ย่อมเป็นประเด็นที่ศาลสูงจักต้องวินิจฉัย ในการวินิจฉัยประเด็นข้อพิพาทเหล่านี้ เมื่อจะคงยืน หรือกลับ แก่ประการใด ศาลสูงควรยกเหตุผลแห่งคำวินิจฉัยขึ้นชี้แจงพร้อมหลักฐานให้ชัดแจ้ง โดยพึงเล็งพยายามให้เป็นທີ່ประจักษ์แก่ผู้พิพากษาศาลล่างและคู่กรณีว่าศาลสูงกลับ แก่ คำพิพากษาศาลล่าง หรือคงยืน เพราะเหตุใด

อนึ่ง ในการวินิจฉัยประเด็นข้อพิพาทใด ๆ ไม่ว่าในชั้นศาลล่าง หรือศาลสูง ถ้าเป็นข้อกฎหมายก็ควรยกบทกฎหมายหรือคดีแบบอย่างหรือหลักเกณฑ์แห่งกฎหมายอ้างไว้ด้วย ถ้ามีคำพิพากษาซึ่งประกอบด้วยเหตุผลและหลักฐานเช่นนี้ ย่อมทำให้คู่กรณีมีความเลื่อมใสและเป็นบรรทัดฐานต่อไป”^{๖๗}

^{๖๖} พระราชดำรัสในโอกาสที่ประธานศาลฎีกานำผู้พิพากษาเข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่ครั้งแรก ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันอังคารที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๓๔.

^{๖๗} ข้าราชการ, เล่ม ๒, ฉบับที่ ๒๗ (๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๕) อ้างถึงใน เหตุผลในกฎหมาย, ธานินทร์ ภัยวิเชียร, (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดโรงพิมพ์ชวนพิมพ์, ๒๕๔๗) หน้า ๑๐-๑๑.

๕.๒.๒ การใช้ดุลพินิจและตีความกฎหมายต้องอาศัยหลักกฎหมายและหลักของความยุติธรรม

ในกฎหมายมีบทบัญญัติมากมายที่ให้อำนาจศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยได้ตามที่เห็นสมควร เพราะกฎหมายไม่อาจบัญญัติในทุกกรณีให้เป็นการทั่วไปได้ เช่น การกำหนดค่าสินไหมทดแทนในกรณีละเมิด กฎหมายมิได้บัญญัติไว้โดยชัดแจ้งว่า ความเสียหายต่าง ๆ จะต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนกันเท่าใด ศาลจึงสามารถใช้ดุลพินิจกำหนดค่าสินไหมทดแทนได้อย่างกว้างขวาง โดยคำนึงถึงพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด และในทางอาญาโดยมากกฎหมายก็มิได้บัญญัติอัตราโทษของความผิดไว้เป็นการแน่นอนตายตัว คงให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจกำหนดโทษแก่จำเลยในระหว่างโทษขั้นต่ำกับขั้นสูงได้ให้เหมาะสมกับสภาพความผิด สำหรับการตีความกฎหมาย ในทางนิติศาสตร์มีหลักอยู่ว่า ต้องตีความตามตัวบทกฎหมายให้ตรงกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย ทั้งการใช้ดุลพินิจและการตีความกฎหมายจะต้องอาศัยหลักกฎหมายและหลักของความยุติธรรม ประกอบกัน จึงจะทำให้การใช้ดุลพินิจและการตีความกฎหมายเป็นไปโดยถูกต้อง ดังพระราชดำรัสที่ว่า

“หน้าที่ที่สำคัญนี้จะต้องมีหลายอย่าง จะต้องมีความรู้วิชาการ จะต้องมีความตั้งใจที่เข้มแข็ง แข็งแรง และมีความซื่อสัตย์สุจริต ในการปฏิบัติหน้าที่ผู้พิพากษานี้จะต้องประสบปัญหาหลายอย่าง จะต้องพยายามที่จะขบปัญหาเหล่านั้น ด้วยความตั้งใจและด้วยความรู้ที่ถูกต้อง เพราะชั้นแรกปัญหาที่เกิดขึ้น เราจะต้องขบด้วยความรู้ในวิชาการ ถ้าปัญหานั้นเข้าไปในหลักของกฎหมายใด ก็จะต้องทำตามนั้นโดยเคร่งครัด ที่สำคัญคือตอนไหนที่จะต้องตีความกฎหมาย เพราะว่ากฎหมายอาจเปิดโอกาสให้พิจารณาตามทฤษฎี ข้อนี้เป็นสิ่งสำคัญ เพราะว่าดุลพินิจนี้จะต้องอาศัยหลักกฎหมาย หลักวิชาส่วนหนึ่ง แต่อีกส่วนหนึ่งจะต้องอาศัยหลักของความยุติธรรมซึ่งเรารู้ยาก จะต้องฝึกให้เห็นว่าอันไหนที่สมควร อันไหนไม่สมควร...”^{๖๓}

ในกรณีที่กฎหมายกับความยุติธรรมไม่สอดคล้องกัน ผู้พิพากษาจะวินิจฉัยชี้ขาดคดีโดยยึดถือกฎหมายหรือหลักของความยุติธรรม ดังที่ได้ัญเชิญพระราชดำรัสมาแสดงในเรื่องความหมายของความยุติธรรมว่า “คำว่ายุติธรรมนี้เป็นสิ่งที่มากกว่ากฎหมาย เพราะว่ากฎหมายก็เป็นการวางระเบียบเพื่อที่จะให้ปฏิบัติโดยดีโดยชอบ แต่คำว่ายุติธรรมนี้ สูงกว่านั้น” ดังนั้น ผู้พิพากษาที่ดีย่อมวินิจฉัยชี้ขาดคดีตามหลักความยุติธรรมและความถูกต้อง และถือความยุติธรรมสำคัญกว่ากฎหมาย เพราะกฎหมายเป็นเพียงเครื่องมือสำหรับผู้พิพากษาเพื่อนำไปใช้ให้เกิดความยุติธรรม

๕.๒.๓ ความฉลาด ความรู้ ความดี และการมีจิตใจที่สุจริต ช่วยให้การใช้ดุลพินิจเป็นไปด้วยความยุติธรรม

ดุลพินิจของผู้พิพากษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการประสาทความยุติธรรมแก่ผู้มีอรรถคดี ผู้พิพากษาต้องใช้ดุลพินิจด้วยความเฉลียวฉลาด โดยอาศัยความรู้ ความดี และความสุจริตใจซึ่งจะช่วยให้อรรถคดีนั้นมีความถูกต้องและเกิดความยุติธรรมแก่ประชาชน ดังความในพระราชดำรัสว่า

^{๖๓} พระราชดำรัสในโอกาสที่ประธานศาลฎีกานำผู้พิพากษาเข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่ครั้งแรก ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันจันทร์ที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๓๖.

“ในกฎหมายนั้นมีอีกอย่าง ส่วนมากเวลาผู้พิพากษาจะตัดสินอะไรมีดุลพินิจของผู้พิพากษา ดุลพินิจนี้บางทีก็กว้างมาก ดุลพินิจนี้จะต้องใช้ แต่ว่าที่กฎหมายให้ดุลพินิจก็เพราะว่ากรณีต่าง ๆ ไม่เหมือนกัน แม้จะกรณีที่เข้าในบทกฎหมายนั้น ๆ แต่ละกรณีก็มีความแตกต่าง ฉะนั้นจะต้องมีดุลพินิจ และดุลพินิจนี้ใช้อย่างไร ก็จะต้องใช้ด้วยความเฉลียวฉลาด ด้วยการสืบดูว่าข้อเท็จจริงเป็นอย่างไร บุคคลหรือกรณีที่อยู่ในการพิพากษามีเป็นอย่างไร เราจึงจะใช้ดุลพินิจที่ถูกต้อง...”^{๖๔}

“...มีข้อสำคัญที่ว่าส่วนมากกฎหมายแต่ละมาตราถือว่า ผู้พิพากษาจะต้องใช้ดุลพินิจนี้ ก็เหตุของงาน แต่ว่าต้องใช้ดุลพินิจตรงนี้แหละที่สำคัญ จะต้องใช้สิ่งที่เราได้ยินได้ฟัง ที่เขาเบิกความในศาล เป็นประกัน มาประสมประสานกับความดี ความฉลาดและความรู้ที่มีอยู่ในตัวที่รับมาก่อน และจิตใจที่สุจริต และยุติธรรมเพื่อที่จะให้ดุลพินิจนั้น ซึ่งก็หมายความว่า มาพิจารณา มาดู มาฟังด้วยความยุติธรรม มาซึ่งใจว่าที่เขาเบิกความนั้น ก็นึกความแค่นั้น ฉะนั้น การที่ผู้พิพากษาจะอ้างว่าตัดสินความ หรือได้ตัดสินใจอย่างไร ก็เพราะว่าได้ยินเขาพูดในศาลเขาเบิกความอย่างนี้ ทำอย่างอื่นไม่ได้ อันนี้ ข้อนี้ มีขอบเขตที่กว้างพอใช้ ถ้ามาประสมประเสกกับความคิดความรู้ที่ตัวมี นอกเหนือจากที่ได้ยินในศาล ฉะนั้นก็เป็นงานที่ยาก และรับผิดชอบมาก เพื่อที่จะมีความคิดหรือความรู้ที่ได้จากสิ่งที่ไม่ใช่สิ่งที่ได้ยินในศาล เพื่อที่จะปฏิบัติตามกฎหมายที่ว่าต้องใช้ดุลพินิจนั้น จำต้องทำงานนอกศาลด้วย...”^{๖๕}

๖. สถานะและการดำรงตนของผู้พิพากษา

ในหัวข้อนี้มีส่วนสำคัญที่จะศึกษา ๒ ประการ คือ ๑) สถานะของผู้พิพากษา และ ๒) การดำรงตนของผู้พิพากษา สถานะของผู้พิพากษา คือ ข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรมซึ่งจะต้องปฏิบัติหน้าที่ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ ส่วนการดำรงตนของผู้พิพากษาแบ่งออกเป็นการดำรงในขณะปฏิบัติหน้าที่และการดำรงตนในชีวิตประจำวัน อันเป็นหน้าที่ในศาลและนอกศาลที่ผู้พิพากษาจะต้องประพฤติปฏิบัติ

๖.๑ สถานะของผู้พิพากษา

ผู้พิพากษามีสถานะเป็นข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรมโดยได้รับการโปรดเกล้าฯ จากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและก่อนเข้ารับหน้าที่ผู้พิพากษาต้องเข้าเฝ้าถวายสัตย์ปฏิญาณว่า “...จะปฏิบัติหน้าที่ในพระปรมาภิไธยด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โดยปราศจากอคติทั้งปวง เพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ประชาชนและความสงบสุขแห่งราชอาณาจักร...” เสร็จแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงมีพระบรมราโชวาทหรือพระราชดำรัสให้ผู้พิพากษาประพฤติปฏิบัติหน้าที่ให้ดี ให้สมกับที่ได้ถวายสัตย์ปฏิญาณไว้

^{๖๔} พระราชดำรัสในโอกาสที่ประธานศาลฎีกานำผู้พิพากษาเข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่ครั้งแรก ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันอังคารที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๓๔.

^{๖๕} พระราชดำรัสในโอกาสที่ประธานศาลฎีกานำผู้พิพากษาเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับตำแหน่งหน้าที่ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันศุกร์ที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๒๑.

การที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้ผู้พิพากษาปฏิบัติหน้าที่ “ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์” ดังกล่าว ผู้พิพากษาจะต้องสำนึกและเข้าใจในความหมายนี้ให้ดีว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่ช่วยแบ่งเบาพระราชภารกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในด้านการยุติธรรม ฉะนั้น ผู้พิพากษาจะต้องประพฤติปฏิบัติตามรอยเบื้องพระยุคลบาท ในแนวทางของพระองค์ ต้องตระหนักถึงสถานะและความสำคัญในหน้าที่ของตนให้มาก โดยในศาลผู้พิพากษาต้องปฏิบัติหน้าที่ให้ยุติธรรม ทำงานอย่างทุ่มเทโดยไม่รู้สึกเหน็ดเหนื่อย หรือย่อท้อต่อความยากลำบาก นอกศาลก็ต้องวางตัวให้ดี ให้เป็นที่น่านับถือ สิ่งใดที่มีติมิชอบ หรือมิควร ต้องละเว้นโดยเด็ดขาด ในข้อนี้ทรงมีพระราชดำรัสตักเตือนว่า

“ท่านได้เปล่งคำปฏิญาณด้วยความเข้มแข็ง ก็เข้าใจว่าท่านตั้งใจที่จะทำตามคำพูดที่เปล่งออกมา นี้ที่มีความสำคัญที่สุดสำหรับข้าพเจ้าคือ ท่านได้บอกว่าจะปฏิบัติในพระปรมาภิไธย หมายความว่า ข้าพเจ้าถ้าได้เห็นท่านทั้งหลายปฏิบัติดีชอบจริง ๆ ก็สบายใจ แต่ว่าถ้าสงสัยว่าท่านจะทำอะไรที่ไม่ถูกต้อง ข้าพเจ้าเดือดร้อน ที่เดือดร้อนเพราะว่าเมื่อปฏิบัติอะไรในพระปรมาภิไธย พุดง่าย ๆ ในนามของพระเจ้าอยู่หัว ถ้าทำอะไรที่มีติมิชอบ พระเจ้าอยู่หัวก็เป็นคนที่ทำมีติมิชอบ ฉะนั้น จะต้องขอโทษอย่างหนักแน่นว่าให้ทำตามคำปฏิญาณ เพราะจะทำให้ข้าพเจ้าเองในส่วนตัวและในหน้าที่ เดือดร้อน แล้วก็ถ้าข้าพเจ้าเดือดร้อน ก็คงทำให้คนเดือดร้อนมากเหมือนกัน ก็ทำให้ประชาชนไม่ได้รับความยุติธรรม ฉะนั้น ท่านจะต้องพยายามที่จะปฏิบัติตามคำปฏิญาณนี้อย่างเคร่งครัด มิใช่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเท่านั้นเอง แต่ด้วยความรู้ ที่ท่านได้ชวนขวามา จนกระทั่งได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้พิพากษา ผู้พิพากษานั้นมีอำนาจที่จะตัดสินอะไร ก็นับว่าเป็นคนที่สำคัญสำหรับประชาชน ทุกคนที่จะรับบริการของท่าน

อย่างหนึ่งก็คือ ถ้ามีคดีอะไรก็ต้องมีคนที่ถูก คนที่ผิด ท่านก็ต้องเห็นว่าใครถูกใครผิดและตัดสินพิพากษาอย่างถูกต้อง การพิพากษาอย่างถูกต้องนั้นจะต้องมีความรู้ มีความรู้ในกฎหมาย ในบทกฎหมายต่าง ๆ และมีความสามารถ มีความยุติธรรมในใจ... ฉะนั้น อยู่ที่ท่านที่จะทำให้บ้านเมืองมีความสงบสุขได้ด้วยตนเองด้วย ไม่ใช่ด้วยการปฏิบัติงาน แต่ปฏิบัติวางตัวให้ดี เป็นที่น่านับถือ...”^{๖๖}

๖.๒ การดำรงตนของผู้พิพากษา

ผู้พิพากษามีหน้าที่พิจารณาพิพากษารรรถคดีให้ความยุติธรรมแก่ประชาชน การปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาจึงต้องมีหลักในการดำรงตน ซึ่งแบ่งเป็นสองส่วน คือ การดำรงตนในขณะปฏิบัติหน้าที่ และการดำรงตนในชีวิตประจำวัน

๖.๒.๑ การดำรงตนในขณะปฏิบัติหน้าที่

จากการศึกษาพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงพระราชทานแก่ผู้พิพากษา พบว่าการดำรงตนของผู้พิพากษาในขณะปฏิบัติหน้าที่มีอย่างน้อย ๔ ประการ คือ

^{๖๖} พระราชดำรัสในโอกาสที่ประธานศาลฎีกานำผู้พิพากษาประจำศาลเผ่าย เพื่อถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่ ณ ท้องพระโรงศาลาแดง วังไกลกังวล วันพุธที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๕๖.

๖.๒.๑.๑ ความซื่อสัตย์สุจริต

ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นคุณสมบัติที่สำคัญที่สุดในข้อการดำรงตนของผู้พิพากษา ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๒ ให้คำนิยามคำว่า “ซื่อสัตย์” ไว้ว่า “ประพฤติตรงและจริงใจ ไม่คิดคดทรยศ ไม่คดโกง และไม่หลอกลวง” ^{๖๗} และให้คำนิยามว่า “สุจริต” หมายถึง “ความประพฤติชอบ” ^{๖๘} เมื่อรวมคำว่า “ซื่อสัตย์” กับ “สุจริต” เข้าด้วยกัน จึงหมายถึง ความประพฤติตรงไปตรงมา ซื่อตรงต่อหน้าที่ด้วยความจริงใจ บริสุทธิ์ใจ ไม่คดโกงและไม่หลอกลวง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสถึงความหมายของความซื่อสัตย์สุจริตว่า

“ในคำปฏิญาณนั้นมีส่วนสำคัญอยู่ว่า จะพยายามปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต หมายความว่าไม่ทำอะไรที่ผิดที่ทำให้เสียหายต่อส่วนรวม...” ^{๖๙}

ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาในคำถวายสัตย์ปฏิญาณของผู้พิพากษาก็มีคำว่า “...จะปฏิบัติหน้าที่ในพระปรมาภิไธยด้วยความซื่อสัตย์สุจริต...” อยู่ในตอนต้น ซึ่งเป็นหลักการทำงานที่จะทำให้เกิดความยุติธรรม และตามประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการก็ได้บัญญัติเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตของผู้พิพากษาไว้เป็นข้อแรก และถือว่าเป็นอุดมการณ์ที่ผู้พิพากษาทุกคนจะต้องมี ซึ่งบัญญัติว่า “หน้าที่สำคัญของผู้พิพากษา คือ การประสาทความยุติธรรมแก่ผู้มีรรถคดี ซึ่งจักต้องปฏิบัติด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เทียงธรรม ถูกต้องตามกฎหมาย และนิติประเพณี ทั้งจักต้องแสดงให้เห็นที่ประจักษ์แก่สาธารณชนด้วยว่าตนปฏิบัติเช่นนั้นอย่างเคร่งครัดครบถ้วน...” ^{๗๐} ปัญหาจึงมีว่าความซื่อสัตย์สุจริตเกิดขึ้นได้อย่างไร

“ความซื่อสัตย์สุจริตจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีสัจจะทั้งกายวาจาใจ ใจยึดมั่นจะทำแต่สิ่งที่ชอบ ไม่ประสงค์ในสิ่งซึ่งไม่พึงมีพึงได้ อันจะนำไปสู่การทุจริต จะกระทำการสิ่งใดปากกับใจก็ตรงกันพูดอย่างไร ทำอย่างนั้น ทำอย่างนั้น พูดอย่างนั้น” ^{๗๑}

ลำพังความซื่อสัตย์สุจริตเท่านั้นยังไม่พอ ผู้พิพากษาจะต้องแสดงให้คนอื่นเห็นว่าเรามีความซื่อสัตย์สุจริตจริง ๆ ถ้าผู้พิพากษาคบค้ากับผู้มีอิทธิพล เข้าบ่อนการพนัน หรือไปรับประทานข้าวกับทนายความเป็นประจำ แล้วบอกว่าตัวเองมีความซื่อสัตย์สุจริต เช่นนี้ คนอื่นเขาคงไม่เชื่อถือ เพราะเราได้ดำรงตนให้เป็นที่ประจักษ์แก่คนอื่นว่าเรามีความซื่อสัตย์สุจริต แม้ว่าเราจะซื่อสัตย์สุจริตจริง แต่ถ้าคนอื่นเขาไม่เชื่อถือศรัทธาเสียแล้ว เราจะพูดได้เต็มปากได้อย่างไรว่าเรามีความซื่อสัตย์สุจริต

^{๖๗} พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๒ หน้า ๓๘๒.

^{๖๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๒๐๒.

^{๖๙} พระราชดำรัสในโอกาสที่ประธานศาลฎีกานำผู้พิพากษาประจำกระทรวงเผ่ายถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันอังคารที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๓๗.

^{๗๐} ประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการ, หน้า ๓.

^{๗๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕.

ในการดำรงตนของผู้พิพากษาจะต้องมีความซื่อตรงต่อหน้าที่ มีมือสะอาด และมีจิตใจที่บริสุทธิ์ คือความประพฤติชอบด้วยกายวาจาใจ ไม่คิดคดทรยศต่อวิชาชีพของตน เพราะถ้าผู้พิพากษาไม่มีความซื่อสัตย์สุจริต ขาดคุณธรรมในข้อนี้เสียแล้ว ผู้นั้นย่อมไม่สามารถที่จะไปให้ความยุติธรรมแก่ใครได้เลย

๖.๒.๑.๒ ความเป็นกลาง

ความเป็นกลางเป็นคุณสมบัติที่สำคัญอีกข้อหนึ่งในการดำรงตนของผู้พิพากษา ซึ่งจะต้องวางตนเป็นกลางในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ไม่คล้อยตามใคร และมีความเที่ยงตรงด้วยความเป็นธรรมดุจดาวขึ้น

พระธรรมปิฎก ได้ให้หลักคำสอนในเรื่องนี้ว่า “อุเบกขา ความมีใจเป็นกลาง คือ มองตามเป็นจริงโดยวางจิตเรียบสม่ำเสมอ มั่นคง เที่ยงตรงดุจดาวขึ้น มองเห็นการที่บุคคลจะได้รับผลดี หรือชั่ว สมควรแก่เหตุที่ตนประกอบ พร้อมทั้งจะวินิจฉัย วางตนและปฏิบัติไปตามหลักการ เหตุผล และความเที่ยงธรรม” ^{๗๒}

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสให้ผู้พิพากษามีความเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่ หรือมีอุเบกขา โดยรับฟังข้อเท็จจริงจากทั้งสองฝ่ายด้วยจิตใจที่เป็นกลาง และเก็บไว้ในใจ ไม่ปรุงแต่งให้เข้าข้างในสิ่งที่มีอยู่ในใจ จากนั้นให้นำมาพิจารณาอย่างรอบคอบ แล้วตัดสินใจไปตามที่เป็นกลางนั้น ดังเนื้อความว่า

“...คนเราเวลาปฏิบัติงานใด ๆ ไปประสบเหตุการณ์อะไร บางทีพาให้คิดในทางที่ไม่เป็นกลาง คือจิตใจไม่เป็นกลาง คำว่าเป็นกลางนี่ก็เป็นคำที่ได้อยู่กับผู้พิพากษา ความเป็นกลางนั้นก็อาจจะใช้คำว่าอุเบกขาก็ได้ แต่อุเบกขาโดยมากไปถือว่าเป็นความนิ่งเฉย เป็นความไม่รับรู้ หรือเป็นความเรียกว่าความโง่ด้วยซ้ำ แต่ความจริง คำว่าอุเบกขาหรือความเป็นกลางไม่ได้หมายความว่านิ่งเฉย หรือไม่รับฟังใด ๆ ตรงกันข้ามผู้พิพากษาจะต้องรับฟัง แต่วิธีรับฟังนั้นทั้งฟังทั้งดู ทั้งรู้สึก อะไรจะต้องรู้ต้องฟังต้องดู แต่ว่าการดูนั้นหรือฟังนั้นเอาใจไว้ที่ใจ ไม่ใช่มาปรุงแต่งให้เข้าข้างในสิ่งที่มีอยู่ในใจ จะต้องรับสิ่งที่ฟังนั้นและมาพิจารณาอย่างรอบคอบ อย่างที่เรียกว่าเป็นกลาง คือหมายความว่าเห็นเหตุการณ์เป็นอย่างไอก็ต้องดู เหตุการณ์ว่าเป็นอย่างนั้น ไม่ใช่มาบิดเบือน ก็ต้องขอโทษที่ใช้คำบิดเบือนกับผู้พิพากษา เพราะว่าผู้พิพากษานั้นย่อมเป็นคนที่มีความยุติธรรมไม่บิดเบือน แต่ว่าในคนทุกคนมีสิ่งที่สำคัญว่าไม่เป็นกลาง เพราะว่าโดยมากคนเราก็ต้องเข้าข้างตัวเอง ด้วยความไม่รู้ก็ตาม หรือด้วยความไม่ตั้งใจก็ตาม แต่ก็ต้องระวังข้อนี้ที่จะเข้าข้างตัวเอง แม้แต่ความรู้ของตัวเอง เช่น วิชาความรู้ที่มีอยู่ในตัว บางทีก็ไม่ถูกก็ได้ เพราะว่าไม่ถูกกับสถานการณ์นั้น ๆ ก็ได้ จะต้องทำจิตใจเป็นกลางว่าเหตุการณ์เกิดขึ้นอย่างไร แล้วก็มาดูตามข้อเท็จจริงซึ่งเป็นหลักของผู้พิพากษาที่จะรับฟัง เช่นในโรงศาล เวลาไปเบิกความมา จะเป็นฝ่ายจำเลยหรือฝ่ายโจทก์ บอกอะไร ชื่ออะไร เขาต้องเข้าข้างตัวของเขาเอง ซึ่งก็เป็นหลักเหมือนกันว่าทนายจำเลยก็ต้องพยายามที่จะให้เห็นว่าจำเลยไม่ผิด เข้าข้างจำเลย ทนายโจทก์ก็ต้องให้จำเลยนั้นผิด ผู้พิพากษานั้นฟังแล้ว ฟังทนายจำเลยที่ ก็พลาด ไม่เข้าใจ

^{๗๒} พระธรรมปิฎก, ธรรมานุชิต, หน้า ๕๘.

เป็นกลางก็เฮโลไปทางนั้น จิตใจของตัวเฮโลไปทางนั้น ก็เห็นว่าจำเลยผิดถูก และไม่มีความผิด ครั้นมาฟังทางโจทก์ หรืออัยการ ก็ฟังแล้ว เอ้อ...เขาก็ถูก แล้วก็เฮโลไปทางนั้น ก็ทำให้จำเลยเขามีความผิดตกลงใจไม่ได้ หรือตัดสินไม่ได้ เพราะว่าแวงไปทางอื่น แวงไปอีกทางหนึ่ง วิธีที่จะฟังเช่นในโรงศาลนี้ ก็คือต้องฟังตามข้อเท็จจริง และก็ฟังทั้งสองข้าง ฟังทุกการเบิกความทุกอย่าง แล้วก็นำมาพิจารณาดูว่าอันไหน น่าจะเป็นจริง อันไหนไม่น่าจะเป็นจริง แล้วก็ตัดสินไปตามที่เป็นกลางนั้น..."^{๗๓}

"...งานที่ทำในโรงศาลก็ทำให้ตรงทุกอย่าง ในการดำรงชีวิตก็ทำให้ตรงเป็นตัวอย่าง ในที่สุดถ้าไปเป็นผู้พิพากษาที่ใดก็ตาม เมื่อเข้าโรงศาลก็ต้องพยายามที่จะทำตามกฎเกณฑ์ คือรับฟังด้วยความเป็นกลาง และตัดสินด้วยความเป็นกลางตามบทกฎหมาย..."^{๗๔}

พระราชดำรัสสององค์นี้สะท้อนเห็นถึงแนวพระราชดำริที่ทรงเข้าพระทัยงานของผู้พิพากษาอย่างลึกซึ้ง จึงทรงรับสั่งย่ำว่า "ความเป็นกลาง" เป็นคำที่อยู่คู่กับผู้พิพากษา เพราะผู้พิพากษามีสติเป็นกลาง รับฟังด้วยความเป็นกลาง ซึ่งเป็นคุณธรรมที่ผู้พิพากษาจะต้องมีในขณะปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม และสอดคล้องกับหลักธรรม พุทธมภิหาร ๔ ในข้ออุเบกขา ความมีใจเป็นกลาง หรือความวางตนเป็นกลาง

ตามประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการ ข้อ ๓ ก็ได้บัญญัติให้ผู้พิพากษาจะต้องวางตนเป็นกลางในการนั่งพิจารณาคดี และถือว่าเป็นจริยธรรมของผู้พิพากษาเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ในทางอรรถคดี สอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและพระราชดำรัสดังกล่าว ซึ่งมีใจความว่า "ในการนั่งพิจารณาคดี ผู้พิพากษาจะต้องวางตนเป็นกลางและปราศจากอคติ ทั้งพึงสำรวมตนให้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ แต่งกายเรียบร้อย ใช้อาสาสุภาพ ฟังความจากคู่ความและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายอย่างตั้งใจ ให้ความเสมอภาค และมีเมตตาธรรมและมีคำอธิบายว่า ผู้พิพากษาเองบางครั้งตัดสินใจไวล่วงหน้าแล้วว่าจะให้ฝ่ายใดชนะคดี และระงับความรู้สึกอันแท้จริงของตนไว้ไม่ได้ เข้าเป็นฝักเป็นฝ่ายได้เพียงแทนคู่ความฝ่ายที่ตนจะให้ชนะนั้น เหมือนหนึ่งตนเป็นทนายความของคู่ความฝ่ายนั้นเสียเอง หรือในคดีอาญาผู้พิพากษาบางคนล้นวาจาคาดโทษจำเลยไวล่วงหน้าว่า ถ้าปรากฏว่าทำผิดจริง จะลงโทษจำเลยให้หนัก เช่นนี้ ย่อมทำไม่ได้ เพราะผู้พิพากษามีสติอยู่ในฐานะที่จะพิจารณาโทษอย่างบิดามารดาปกครองบุตร หรือครูปกครองนักเรียน แต่ผู้พิพากษาอยู่ในฐานะคนกลาง ถ้าปฏิบัติตนดังกล่าว คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งจะรู้สึกทันทีว่าตนไม่ได้รับความยุติธรรมเสียแล้ว เพราะผู้พิพากษาลำเอียง ทำให้ตนเสียเปรียบในเชิงคดีตั้งแต่เริ่มคดี"^{๗๕}

^{๗๓} พระราชดำรัสในโอกาสที่ประธานศาลฎีกานำผู้พิพากษาเข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่ ครั้งแรก ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันพฤหัสบดีที่ ๔ กันยายน ๒๕๒๙.

^{๗๔} พระราชดำรัสในโอกาสที่ผู้พิพากษาประจำกระทรวงเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันพฤหัสบดีที่ ๘ มีนาคม ๒๕๒๕.

^{๗๕} ประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการ, หน้า ๘.

๖.๒.๑.๓ ปราศจากอคติ

อคติ คือ ความลำเอียง ๔ ประการ ที่ทำให้การประพฤติผิดพลาดจากธรรม ได้แก่

- ๑) ฉันทาคติ ลำเอียงเพราะรัก เพราะความชอบ
- ๒) โทสาคติ ลำเอียงเพราะโกรธ ความไม่ชอบ ความชัง
- ๓) ภยาคติ ลำเอียงเพราะกลัว กลัวภัยอันตรายต่าง ๆ
- ๔) โมหาคติ ลำเอียงเพราะเขลา ความไม่รู้ หลงไป

อคติทั้งสี่ประการมีบัญญัติอยู่ในกฎหมายตราสามดวง เรียกว่าหลักอินทภาษ ซึ่งมีมาแต่โบราณ เป็นหลักธรรมคำสอนที่ผู้พิพากษาจะต้องมีอยู่ประจำใจ เพื่อดำรงไว้ซึ่งความเป็นกลาง ความเที่ยงธรรม จึงจะทำให้การใช้กฎหมายนั้นมีความบริสุทธิ์ยุติธรรม

พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงพระราชทานแก่ผู้พิพากษาที่เข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณ พระองค์ทรงรับสั่งถึงคำว่า “ปราศจากอคติ” อยู่เสมอ โดยทรงให้ความหมายว่า อคติเป็นที่ที่ไม่ควรไปทั้งทางกายและทางใจ ทรงอธิบายและสอนให้ผู้พิพากษารู้จักวิธีการดำรงตนที่จะไม่ให้เกิดอคติ ซึ่งจะต้องฝึกอบรมจิตใจของตัวเองให้มีความยุติธรรมอยู่ทุกเมื่อ รักษาสติให้มั่นคง มีปัญญาเห็นว่าอะไรควร อะไรไม่ควร มีความกล้าหาญ ทั้งจะต้องมีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะทำงานให้เป็นผลสำเร็จอย่างจริงจัง ดังความที่ทรงพระราชทานว่า

“..อคตินี้ทุกคนก็มีบ้าง เพราะว่าคนเราเวลาเห็นอะไรก็ต้องเห็นในแง่ของตัวเอง แต่ถ้าให้ปราศจากอคติก็หมายถึงว่าพยายามจะดูสถานการณ์ ดูงาน ดูหน้าที่ ในแง่ที่เป็นกลางแท้ ๆ ที่ถูกต้องตามหลักวิชา และถูกต้องตามหลักศีลธรรม จึงจะทำให้หน้าที่ในงานการที่จะมีต่อไปสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เป็นเกียรติ เป็นศรีแก่ตัว และเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่างแท้จริง การที่จะให้ปราศจากอคตินี้เป็นสิ่งที่ยาก เพราะจะต้องบังคับจิตใจของตัวเองอยู่ตลอดเวลา ทั้งในขณะที่ปฏิบัติงาน ทั้งนอกเวลาปฏิบัติงาน เพราะว่าจิตใจที่จะปราศจากอคตินั้นต้องฝึกฝนและมีอยู่ตลอดเวลาเพื่อที่จะให้ปราศจากอคติก็ต้องอบรมจิตใจของตัวเองให้มีความยุติธรรม ทุกเมื่อ การอบรมจิตใจของตัวเองให้มีความยุติธรรมทุกเมื่อนั้น จะต้องรักษาสติให้มั่นคง มีความรู้ทุกอย่างได้ประสพสิ่งใดจะต้องรู้ว่านี่คืออะไรนี่คือสิ่งที่ควรและอาจจะเห็นด้วยว่าสิ่งที่ไม่ควรทำอะไรบ้าง ต้องเลือกสิ่งที่ควรและสิ่งที่ไม่ควร ทั้งนี้ก็เป็นงานที่สำคัญยิ่ง ถ้าหากว่าไม่สามารถที่จะปฏิบัติตามนี้แล้ว เข้าใจได้ว่างานในหน้าที่ก็จะเสียหายไปได้มากที่สุด เพราะว่าการที่เป็นผู้พิพากษา ก็เท่ากับประชาชนได้ฝากความหวังไว้แก่ตนว่าเป็นผู้ที่มีความยุติธรรมโดยบริสุทธิ์ใจ ดังที่กล่าวคำปฏิญาณว่าจะทำโดยความบริสุทธิ์ใจ ฉะนั้นก่อนที่จะรับหน้าที่นั้นจะต้องตั้งใจ และจะต้องปฏิญาณต่อตัวเองว่าจะทำให้สำเร็จในสิ่งแรก ถ้าทำสำเร็จในแง่หนึ่งอย่างเดียว เรื่องเดียว ก็เชื่อว่างานทุกอย่างจะสำเร็จลงได้โดยดี”^๖

^๖ พระราชดำรัสพระราชทานในโอกาสที่คณะผู้พิพากษาประจำกระทรวงเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันพุธที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๒๖.

“...คำปฏิญาณนี้มีความสำคัญมาก เพราะว่าท่านจะต้องปราศจาก “อคติ” ซึ่งเป็นสิ่งที่ยากมาก เพราะว่าคนเรามักอยากจะไปทางที่ไม่ควรไป “คติ” แปลว่าที่ควรจะไป “อคติ” ไม่ควรไป ขอย่าให้ไปในทางที่ไม่ควรไป ไม่ใช่ทางกายเท่านั้น ต้องทางใจ ทางใจนี้สำคัญที่สุด”^{๗๗}

ผู้พิพากษาต้องปราศจากอคติและมีความบริสุทธิ์ใจ เพราะมีหน้าที่ไปดับอคติของผู้อื่น จึงต้องหมั่นทบทวนสำรวจตัวเองให้ดี ถ้าทำได้ดีก็จะเป็นผู้พิพากษาที่มีความเที่ยงตรง ปราศจากอคติ แต่ถ้าไม่ตั้งมั่นอยู่ในคุณธรรมข้อนี้ นอกจากจะไม่สามารถดับอคติของผู้อื่นได้แล้ว ยังทำให้มีความเดือดร้อน รุนแรงมากขึ้น ทางที่จะดับอคติได้ ผู้พิพากษาจะต้องตั้งมั่นอยู่ในคำถวายสัตย์ปฏิญาณทุกประการ คิดพิจารณาอย่างรอบคอบ มีความเสียสละ และมีความเพียรพยายามที่จะต่อสู้กับความเหนื่อยยาก ดังความในพระราชดำรัสที่อัญเชิญมานี้

“การที่มีความรู้ดีมีความชำนาญแล้วพอสมควรก็จะต้องมีการ ตั้งจิตให้ดี และได้ปฏิญาณตนมีคำสำคัญขึ้นมาในคำปฏิญาณนี้สองครั้ง คือคำว่า บริสุทธิ์ใจ หมายความว่าทำทุกอย่างเต็มความสามารถ โดยที่คำนี้อยู่ในคำปฏิญาณเหมือนกัน โดยไม่มีอคติ ก็หมายความว่าจะต้องทำให้ถูกต้องตามหลักวิชาและถูกต้องตามศีลธรรมตามสิ่งที่ดีที่งาม สิ่งนี้เป็นสิ่งที่ยาก เพราะว่าเรียนรู้เท่าไร ๆ ถ้าไม่มีอยู่ในตัวหรือไม่เพาะอยู่ในตัวก็ไม่สามารถที่จะเรียน ฉะนั้นการปลงคำปฏิญาณนี้เป็นการเตือนและเป็นการช่วยให้ท่านได้ตั้งสติในความบริสุทธิ์และความปราศจากอคติ งานของผู้พิพากษานี้เป็นงานที่ยากลำบากและซับซ้อน ไม่ได้เป็นงานที่เฉพาะ ต้องรู้จักจิตใจของคนและรู้จักชีวิตของคน ซึ่งถ้ามาพิจารณาว่าทำไมต้องมีผู้พิพากษาทำไมจึงต้องมีกระบวนการยุติธรรม ก็เพราะว่ามีการเบียดเบียนกัน ซึ่งไม่มีใครชอบเบียดเบียนกัน แต่ก็อดไม่ได้ที่จะเบียดเบียนกัน เพราะมีความต้องการที่จะเอาเปรียบกันบ้าง มีความต้องการที่จะตามใจตนเองบ้าง ซึ่งเป็นธรรมดาซึ่งมีอยู่ทั่วไปทุกหนทุกแห่ง งานของผู้พิพากษานี้ก็เป็นการทำหรือเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนที่มีข้อพิพาทต่าง ๆ มีเบียดเบียนต่าง ๆ ด้วยการให้ปรองดองกันบ้าง ปรามกันบ้าง หน้าที่ปราบปรามเป็นหน้าที่ของตำรวจ แต่หน้าที่จะให้ความยุติธรรมเป็นหน้าที่ของผู้พิพากษา หน้าที่นี้ยากเพราะว่าความเดือดร้อนความยุ่งยากที่เกิดขึ้นมาก็เกิดมาจากความอคติของผู้อื่นนั่นเอง ฉะนั้นที่ผู้พิพากษาจะต้องมีความบริสุทธิ์ใจอย่างแท้จริงและความปราศจากอคตินั้น ก็เพราะว่าเราจะต้องมีหน้าที่ไปดับอคติดับความไม่บริสุทธิ์นั้นเองถ้าเราไม่ตั้งอยู่ในความบริสุทธิ์ใจ ไม่ตั้งอยู่ในความปราศจากอคตินั้นก็จะดับไม่ได้ ไม่มีทางที่ใช้คำว่าดับนั้นเพราะว่านี่ถึงว่าความยุ่งยากเดือดร้อนต่าง ๆ มันก็เหมือนไฟ ก็ใช้คำว่าเดือดร้อน ไฟมันร้อนเวลาร้อนร้อนรน คำนี้รู้สึกไม่ค่อยดี ในที่นี้ถ้าดับไฟมันก็ต้องใช้ความเยือกเย็นแล้วก็ใช้ความนิ่มนวลที่จะสามารถบรรเทาลงไป แต่ไฟนั้นมันมีอยู่เสมอ แล้วถ้าหากว่าใส่ไฟ หมายความว่าเติมเชื้อเพลิงไปเรื่อย ๆ ไฟก็มีต่อไปเรื่อย ๆ ไฟนั้นจะไม่หยุดไม่มีทางหยุด เพราะว่าเชื้อเพลิงมีอยู่ตลอดเวลา เชื้อเพลิงก็อยู่ที่อคติอยู่ที่ความไม่บริสุทธิ์นั่นเอง

^{๗๗} พระราชดำรัสในโอกาสที่ประธานศาลฎีกานำผู้พิพากษาประจำศาลยุติธรรมเข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่ ณ ท้องพระโรงศาลาเรณู วังไกลกังวล วันศุกร์ที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๕.

ฉะนั้น ที่ท่านกล่าวถึงความบริสุทธิ์ใจและความปราศจากอคตินี้ จึงเป็นข้อที่สำคัญมากและเป็นข้อที่ยาก เห็นใจท่านทั้งหลายที่จะต้องไปทำหน้าที่ในการเป็นผู้พิพากษาที่เป็นงานที่หนัก เป็นงานที่เหนื่อย และเป็นงานที่จะต้องเสียสละอย่างมาก แต่ถ้าไม่มีความเสียสละ ไม่มีความเพียรพยายาม พันฝ่าความเหน็ดเหนื่อยนั้น ก็ปวการที่จะเป็นผู้พิพากษาจะเป็นผู้ที่สมบูรณ์แบบ ผู้พิพากษานั้นถ้าได้ชื่อว่าเป็นผู้พิพากษาแล้วก็รักษาสัจยัญญานไว้ก็เป็นสิ่งที่ดีที่สุด เป็นการทำหน้าที่โดยตรง ถ้าผิดพลาดไปก็เท่ากับเป็นการใส่เชื้อเพลิงที่รุนแรงมาก เหมือนฉีดน้ำมันเข้าไปในกองไฟ ทำให้ลุกโชนขึ้นไปแล้วก็ดับยาก ฉะนั้นก็ต้องมั่นอยู่ในคำปฏิญาณ การนี้ก็ต้องใช้การพิจารณาที่รอบคอบ การพิจารณานี้ก็มีเป็นกฎหมายว่าหลายบทแล้วแต่วิจารณ์ของของผู้พิพากษา จะกำหนดโทษหรือพิพากษาอย่างไร มีขอบเขต ฉะนั้นก็ต้องพิจารณาอย่างถ่องแท้” ^{๗๘}

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงดัดเตือนให้ผู้พิพากษาระมัดระวังและละเว้นอคติเสียโดยเด็ดขาด เพราะอคติเป็นสิ่งที่ร้ายแรงมาก เป็นทางเสื่อมของชีวิตผู้พิพากษาเป็นผู้ทรงความยุติธรรม จึงต้องปราศจากอคติ ถ้าผู้พิพากษาดำรงตนโดยปราศจากอคติ ผลของการงานจะมีความถูกต้องตามหลักวิชา และมีความยุติธรรมดังพระราชดำรัสที่ว่า

“ในคำปฏิญาณนั้นมีส่วนสำคัญอยู่ว่า... จะทำด้วยความปราศจากอคติ หมายความว่าไม่ทำอะไรที่ไม่ควรทำ อคติแปลว่าไม่ไป ที่ไม่ควรไป หรือคิดสิ่งที่ไม่ควรทำ อคตินี้เป็นไปได้ด้วยอำนาจของความชอบ คือความพอใจ ด้วยอำนาจของความไม่พอใจ คือความเคือง ด้วยอำนาจของความไม่รู้ คือไม่รู้เรื่อง หรือไม่รู้วิชาการ หรือไม่รู้ว่าจะอะไรถูกต้อง และด้วยอำนาจของความกลัว สืบอย่างนี้เป็นอคติ ซึ่งผู้พิพากษาจะต้องระมัดระวังที่สุด ต้องเว้นอคติเสียโดยเด็ดขาด เพราะว่าผู้พิพากษานั้นเป็นผู้ทรงความยุติธรรม ความยุติธรรมนั้นต้องปราศจากอคติ เพราะว่าถ้าเราไปเบียดความจริง หรือหลบความจริง ด้วยความที่เราชอบ หรือเราเกลียด หรือเรากลัว หรือเราไม่รู้ นั้น จะทำให้การตัดสินใจหรือการตัดสินใจนั้นเสียไป ไม่เป็นสิ่งที่ เป็นยุติธรรมยุติธรรมก็หมายความว่า สิ่งที่ทำในความดี ความชอบธรรม และความถูกต้อง...” ^{๗๙}

“...ถ้าเราไม่มีอคติ เราก็ยุติธรรม...” ^{๘๐}

๖.๒.๑.๔ ความเป็นอิสระ

ความเป็นอิสระของผู้พิพากษาเป็นหลักสากลของศาลทุกระบบ ที่ต้องมี เพื่อให้การพิจารณาพิพากษาคดีเป็นไปด้วยความยุติธรรม รัฐธรรมนูญทุกฉบับและกฎหมายที่เกี่ยวกับการศาล มีบทบัญญัติให้ผู้พิพากษามีอิสระในการพิจารณาพิพากษารอคดี ซึ่งมีได้หมายความว่า ผู้พิพากษามีอิสระ

^{๗๘} พระราชดำรัสในโอกาสประธานศาลฎีกานำผู้พิพากษาเข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่ ครั้งแรก ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันพุธที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๒๘.

^{๗๙} พระราชดำรัสในโอกาสที่ประธานศาลฎีกานำผู้พิพากษาประจำกระทรวงเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณ ก่อนเข้ารับหน้าที่ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันอังคารที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๓๗.

^{๘๐} พระราชดำรัสในโอกาสที่ประธานศาลฎีกานำผู้พิพากษาประจำสำนักงานศาลยุติธรรมเฝ้าฯ เพื่อถวายสัตย์ ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่ ณ ศาลาเริง วังไกลกังวล วันพุธที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๔๔.

ที่จะตัดสินคดีอย่างไรก็ได้ มิฉะนั้นจะกลายเป็นความเป็นอิสระตามอำเภอใจ ผู้พิพากษามีอิสระที่จะพิจารณาพิพากษารรรถคดีให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย เพื่อเป็นหลักประกันในสิทธิเสรีภาพและเป็นที่พึ่งของประชาชน หากผู้พิพากษาต้องตัดสินคดีโดยอยู่ภายใต้ของอำนาจอื่น หรือขาดความเป็นอิสระในการทำหน้าที่ความยุติธรรมย่อมจะเกิดขึ้นไม่ได้ ความเป็นอิสระที่ว่านี้ หมายถึง ความเป็นอิสระทั้งจากภายนอกและภายใน อิสระจากภายนอก คือ อิสระจากอำนาจของสถาบันอื่น ไม่ว่าจะเป็นสถาบันนิติบัญญัติ บริหาร องครักษ์หรือบุคคลอื่น และรวมถึงอิสระจากการบังคับบัญชาตามลำดับชั้น ส่วนอิสระจากภายใน คือ อิสระจากอคติ หรือความลำเอียง ทั้งสี่ประการ ได้แก่ ฉันทาคติ ลำเอียงเพราะรัก เพราะความชอบ ความโลภ โทสะคติ ลำเอียงเพราะความโกรธ ความไม่ชอบ ความชัง ภัยาคติ ลำเอียงเพราะความกลัว และโมหาคติ ลำเอียงเพราะความหลง ความไม่รู้ ผู้พิพากษาจึงต้องดำรงตนให้มีความเป็นอิสระดังที่กล่าว เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของตนเกิดความยุติธรรมและเป็นที่ยอมรับของประชาชนได้อย่างแท้จริง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสให้ผู้พิพากษามีความเป็นอิสระจากสถาบันอื่น ซึ่งเป็นความอิสระจากภายนอก และปราศจากอคติ อันเป็นความอิสระจากภายใน ตัวผู้พิพากษาเอง ดังความว่า

“ผู้พิพากษานี้เป็นส่วนประกอบสำคัญของสถาบัน ในประเทศการปกครองแบ่งเป็นสถาบัน มีสถาบันบริหารหรือรัฐบาล มีสถาบันนิติบัญญัติคือรัฐสภา และมีสถาบันตุลาการคือท่านสถาบันตุลาการนี้เป็นหนึ่งในสามของสถาบันที่ปกครองประเทศ ซึ่งสถาบันทั้งสามนี้ถ้าทำงานด้วยดี ด้วยความอิสระ และไม่ก้าวร้าวกัน คือไม่ไปเกี่ยวในทางที่จะบังคับฝ่ายใด ประเทศก็จะปกครองไปได้ดี แต่ไม่ใช่หมายความว่าไม่ต้องรับบริการทำงานของอีกสองสถาบัน ที่สำคัญจะต้องมีความเป็นอิสระ เพื่อความมีอิสระนั้นก็จะต้องปราศจากอคติอย่างที่ว่านี้ เพราะถ้ามีอคติ เห็นก็เท่ากับเห็นกับตัวหรือเห็นกับหมู่คณะ จะทำให้สถาบันทลายลงมา และเมื่อทลายลงมา หนึ่งในสามสถาบันทลายลงมาประเทศชาติจะไปไหน เราก็เห็นได้ว่าในประเทศมีความไม่ถูกต้องเกิดขึ้นมากเหมือนกัน แต่ถ้าเราบอกว่ามีความไม่ถูกต้องเกิดขึ้น เราก็ไม่ถูกต้องบ้าง อันนั้นไม่ถูก ถ้าทุกคนคิดอย่างนี้ คนอื่นเขาก็คิดบ้าง แล้วก็จะมีความถูกต้องได้อย่างไร”^{๔๔}

ทำอย่างไรผู้พิพากษาจึงจะมีความเป็นอิสระทั้งจากภายนอกและภายใน สิ่งสำคัญอยู่ที่ตัวของผู้พิพากษาเองจะต้องมีความเข้มแข็ง มั่นคง และมีความกล้าหาญในการทำหน้าที่ รวมทั้งจะต้องมีคุณลักษณะสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้ผลและหลักการดำรงตนประการอื่นดังที่กล่าวมาแล้วประกอบด้วย โดยการฝึกฝนตนเองให้มีความเป็นอิสระมีอยู่ในใจตลอดเวลา ไม่หวั่นไหวกับอคติและโลกธรรมใด ๆ ถ้าปฏิบัติได้ดังนี้ ก็ยากที่จะมีอะไรมาแทรกแซงได้ เว้นแต่ผู้พิพากษาค้นนั้นจะแพ้ใจตัวเองยอมให้อคติเข้ามาทำลายความเป็นอิสระของตน

วิธีที่จะช่วยให้ผู้พิพากษามีความเป็นอิสระได้ ทุกคนในวงการจะต้องช่วยกันทำหน้าที่ของตนให้ดี ให้ผู้พิพากษามีความเป็นอิสระจริง ๆ ระบบองค์คณะที่เข้มแข็ง ก็จะเป็นกำแพงกัน

^{๔๔} พระราชดำรัสในโอกาสที่ประธานศาลฎีกานำผู้พิพากษาประจำกระทรวงเข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่ครั้งแรก ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันอังคารที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๓๕.

มิให้คนอื่นเข้ามาแทรกแซงการทำหน้าที่ของตนได้ นอกจากนี้ผู้ใหญ่ในวงการจะต้องช่วยกันปลูกฝังอุดมการณ์นี้แก่ผู้พิพากษาใหม่ และประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ชนรุ่นหลัง อย่าได้ไปสร้างความลำบากใจให้แก่ผู้พิพากษาในคดีซึ่งตนมิได้เป็นองค์คณะไม่ว่าในทางใด ๆ ทั้งสิ้น เพราะทุกคนทราบตระหนักดีว่าความเป็นอิสระของผู้พิพากษานั้นเป็นอย่างไร และมีความสำคัญต่อการปฏิบัติหน้าที่ในทางอรรถคดีเพียงใด แต่ความเป็นอิสระนี้เหมือนดาบสองคม เพราะถ้าใช้ตามใจตัวเอง หรือขาดความรอบคอบแล้ว ก็จะใช้อำนาจไปในทางที่ผิดและเกิดความเสียหายได้ ฉะนั้น ผู้พิพากษาศวรับฟังความคิดเห็นขององค์คณะ โดยไม่ยึดติดกับระบบอาวุโส และเคารพในเหตุผลของกันและกัน และในกรณีที่พบปัญหาสำคัญหรือไม่แน่ใจ ก็ควรปรึกษาขอคำแนะนำจากผู้บริหารงานศาล ผู้พิพากษาอาวุโส หรือผู้ที่อาวุโสกว่าตนที่ให้คำปรึกษาได้ ซึ่งจะได้รับคำแนะนำที่เป็นประโยชน์เพื่อให้คู่ความได้รับความยุติธรรมอย่างดีที่สุด ทั้งมีคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมเป็นหลักประกันในความเป็นอิสระของพิพากษา

การดำรงตนของผู้พิพากษาในขณะปฏิบัติหน้าที่ต้องประกอบด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ความเป็นกลาง ปราศจากอคติ และความเป็นอิสระ ทั้งสี่ประการนี้เป็นหัวใจสำคัญของการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษา และถือเป็นอุดมการณ์ที่ผู้พิพากษาทุกคนต้องมีจะขาดข้อใดข้อหนึ่งมิได้ มิฉะนั้นความยุติธรรมย่อมไม่มีทางที่เกิดขึ้นได้เลย

๖.๒.๒ การดำรงตนในชีวิตประจำวัน

ผู้พิพากษานอกจากมีหน้าที่ในศาลด้วยการให้ความยุติธรรมแก่ประชาชนแล้ว ผู้พิพากษายังมีหน้าที่นอกศาลที่จะต้องปฏิบัติต่อประชาชนและสังคมด้วย จากการศึกษาพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ที่ทรงพระราชทานแก่ผู้พิพากษา พบว่าผู้พิพากษามีหน้าที่นอกศาลที่จะต้องดำรงตนในชีวิตประจำวันอย่างน้อยสองประการคือ

๖.๒.๒.๑ การวางตัวเป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นที่ยิ่งของประชาชน

ผู้พิพากษามีหน้าที่ให้ความยุติธรรมแก่ประชาชน การที่ผู้พิพากษาจะได้รับความเชื่อถือศรัทธาจากประชาชนได้นั้น มิใช่อยู่ที่การทำหน้าที่ในศาลให้ดีอย่างเดียว แม้อยู่ในศาลผู้พิพากษาจะทำหน้าที่ได้ดีสักเพียงใด แต่หากอยู่นอกศาลผู้พิพากษาวางตัวไม่ดี เป็นที่เสื่อมเสีย ย่อมส่งผลกระทบต่อการทำหน้าที่ในศาล และขาดความเชื่อถือจากประชาชนลงได้ หน้าที่ในการวางตัวให้ดีจึงมิได้มีเฉพาะในขณะปฏิบัติหน้าที่เท่านั้น ผู้พิพากษาจะต้องวางตัวให้ดีเมื่ออยู่นอกศาลด้วย เพราะความเป็นผู้พิพากษามีติดตัวอยู่ตลอดเวลา เมื่ออยู่นอกศาลประชาชนยังนับถือยกย่องว่าเป็นผู้พิพากษา ผู้พิพากษาจะต้องเป็นแบบอย่างของคนที่ดี ซื่อสัตย์สุจริต บริสุทธ์ มีคุณธรรมความดี และสามารถเป็นที่พึ่งของประชาชนนอกศาลได้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงรับสั่งให้ผู้พิพากษาประพฤติตนวางตัวให้ดี ให้สมกับตำแหน่งหน้าที่ และได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้พิพากษาเป็นที่พึ่งของประชาชนได้ ดังความในพระราชดำรัสว่า

“ด้านที่สองที่มีความสำคัญไม่น้อยกว่าด้านที่หนึ่ง ซึ่งเรียกว่าในงานของตนในโรงศาล ข้อที่สองนอกโรงศาล ทั้งในและนอกโรงศาลก็ต้องรักษาที่จะเรียกภาษาสมัยใหม่ว่าภาพพจน์ของความยุติธรรมของผู้พิพากษา ข้อนี้เป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพราะว่าถ้าหากว่าภาพพจน์ของผู้พิพากษาของขบวนการยุติธรรมที่ดี ก็ทำให้บ้านเมืองมีความสงบเรียบร้อยได้ขึ้นมา และทำให้ผู้ที่เป็นผู้พิพากษามีโอกาสที่

จะทำหน้าที่เพื่อบ้านเมืองเรียกว่าโดยตรง แต่ก็ไม่ใช่มีกฎเกณฑ์ที่ตายตัว หน้าที่หรือด้านที่สองของหน้าที่ของผู้พิพากษานี้จึงเป็นหน้าที่สำคัญ และปฏิบัติต้องระมัดระวัง ต้องไม่มีการเผลอสติเผลอเรอ และตามที่ได้ปฏิญาณตะโกนว่าจะปราศจากอคติ ต้องปราศจากอคติตลอด ๒๔ ชั่วโมง ถ้าอยากจะเป็นผู้พิพากษาที่ดี และถ้าอยากจะทำประโยชน์ต่อส่วนรวมเต็มที่ รวมทั้งทำประโยชน์แก่ตัวเอง เพราะจะทำให้ชื่อเสียงเป็นที่นิยมและเป็นผู้ที่ไว้วางใจของคนทั่วไป ทั้งผู้ใหญ่ทั้งผู้น้อย ทั้งทุก ๆ ฝ่ายทุกคนทั้งไทยทั้งเทศจะนับถือตัวผู้พิพากษาที่มีความยุติธรรม มีความฉลาดและวางตัวที่ดีในการวางตัวของผู้พิพากษาเพื่อภาพพจน์นี้เป็นสิ่งที่ท้าทาย เพราะว่า จะต้องวางตัวให้เป็นผู้ใหญ่ที่แท้ เป็นที่พึ่งของผู้อื่นได้ทุกเมื่อ และการที่จะให้เขานับถือนั้นก็ต้องแบ่งเป็นส่วนที่เป็นวิชาการ คือคนที่มีความรู้ในด้านกฎหมาย แต่ว่าก็ต้องมีความรู้ในด้านความรู้รอบตัว ช่วยเหลือคนอื่นได้เป็นที่ปรึกษาใหญ่ของประชาชนได้ แล้วก็ในด้านอีกอย่างหนึ่งก็คือการประพฤติปฏิบัติตนวางตัวให้ดีไม่ทำให้เสื่อมเสีย ในการวางตัวในชีวิตประจำวัน”^{๔๒}

“...ตามที่เราคิดว่าผู้พิพากษานั้นจะต้องทำหน้าที่อยู่ในศาล ฟังแต่คำให้การ และตัดสินโดยอาศัยคำให้การในศาลเท่านั้น ก็หาใช่ไม่ ผู้พิพากษานั้นเป็นบุคคลที่ประชาชนจะมองเป็นที่พึ่ง ทั้งในศาลทั้งนอกศาล เพราะว่าคำว่าผู้พิพากษานั้นเท่ากับเป็นคนที่เป็นที่ประเสริฐ คนที่เป็นปูชนียบุคคล ถ้าหากว่าท่านได้ทำตัวและทำงานอย่างเป็นที่น่านับถือ ทั้งบำเพ็ญตนตลอดทั้งอยู่ในศาลทั้งอยู่นอกศาลให้เป็นที่นับถือได้ เป็นที่พึ่งได้ ท่านก็จะได้ปฏิบัติหน้าที่ที่สมบูรณ์...”^{๔๓}

ในการวางตัวของผู้พิพากษาเจ้าพระยาศรีธรรมวิเศษ เมื่อครั้งมีบรรดาศักดิ์เป็นพระยาจินดาภิรมย์ราชสภาพดี ดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงยุติธรรม ได้กล่าวตักเตือนผู้พิพากษาใหม่ที่จะออกไปรับราชการ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๒ ความว่า “...ควรรักษาตำแหน่งนั้นให้สมแก่ฐานะ กล่าวคือ ต้องรักษาเกียรติยศของผู้พิพากษาให้เป็นที่เคารพนับถือของประชาชนผู้มาเป็นความตลอดถึงชนผู้อื่นทั่วไปด้วย ท่านต้องอยู่ในคลองมรรยาทของผู้พิพากษาซึ่งมีหน้าที่ต้องตั้งตัวเป็นกลางตัดสินความตามกฎหมายเพื่อความยุติธรรมแก่คู่ความ ดังมีในคัมภีร์พระธรรมศาสตร์กล่าวไว้ว่า ผู้พิพากษาศาลการต้องปราศจากอคติทั้ง ๔ คือ ฉันทา โทสา ภายา โมหาคติ

ถัดจากนั้นความประพฤติเป็นข้อสำคัญ ท่านต้องระวังกริยาและวาจาให้เป็นไปโดยสุภาพจะกล่าวบ้างับคู่ความก็ดี จะซักถามพยานก็ดี หรือจะตัดสินความก็ดี ควรใช้สำนวนโวหารที่สุภาพ ตามธรรมดาผู้ที่มีตำแหน่งเป็นผู้พิพากษา ประชาชนย่อมเคารพยำเกรงอยู่แล้ว เมื่อประพฤติดีก็ยิ่งมีความนับถือมากขึ้น ตรงกันข้าม เมื่อประพฤติไม่ดีย่อมได้รับความติฉินนินทาและขาดความเคารพยำเกรงอย่าถือเสียว่าเวลาทำราชการประพฤติอย่างหนึ่ง เวลานอกราชการประพฤติอีกอย่างหนึ่งได้ แม้ในเวลาราชการ

^{๔๒} พระราชดำรัสในโอกาสที่ประธานศาลฎีกานำคณะผู้พิพากษาประจำกระทรวงเผ่าย ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่ครั้งแรก ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันพุธที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๙.

^{๔๓} พระราชดำรัสในโอกาสที่ประธานศาลฎีกานำผู้พิพากษาประจำกระทรวงเผ่าย ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่ ณ ศาลาตุลาการ วันอังคารที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๔๐.

จะประพาศดีดีสักปานใด ถ้านอกเวลาราชการกลับประพาศชั่วแล้ว ก็ยอมเป็นที่ติเตียนทำให้ขาดความนับถือ
ลบล้างคุณความดีลงได้ จึงต้องระวังข้อนี้ให้จงหนัก” ^{๔๔}

๖.๒.๒.๒ ให้ความรู้กฎหมายและเอาใจใส่ต่อประชาชน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเสด็จไปเยี่ยมเยียนราษฎรในถิ่นทุรกันดาร
ทั่วทุกแห่งในประเทศไทย จึงทราบด้วยพระประสบการณ์ว่า คดีความต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้น ส่วนหนึ่งเกิดจากประชาชน
ไม่รู้กฎหมาย และมีความเดือดร้อนในทางคดี ด้วยพระราชหฤทัยที่ทรงห่วงใยในความทุกข์ร้อนของอาณา
ประชาราษฎร์ จึงทรงรับสั่งให้ผู้พิพากษาออกไปให้ความรู้กฎหมายแก่ประชาชน และเอาใจใส่ในชีวิตประจำวัน
ของประชาชน ซึ่งเป็นการป้องกันมิให้มีคดีมากขึ้น และลดจำนวนคดีในศาลลงได้ ดังพระราชดำรัสว่า

“...ออกไปดูความเป็นอยู่ของเขา และถ้าช่วยเขาได้ก็ช่วยเขา แนะนำเขาได้
ก็แนะนำเขา ทั้งในข้อที่เกี่ยวกับงานกฎหมาย ทั้งในข้อที่เกี่ยวกับความเป็นอยู่ ทั้งในข้อที่เป็นจิตใจและ
ร่างกาย ถ้าไปช่วยอย่างนั้นได้เท่ากับเป็นการทำงานเพื่อให้ลดงานที่จะต้องทำในศาลด้วยซ้ำ เพราะเหตุว่า
คดีหลายคดีที่เกิดขึ้นทั่วทุกแห่ง ทั้งในพระนคร ทั้งในต่างจังหวัด ทั้งในหมู่บ้าน ทั้งในที่ที่ไม่ใช่หมู่บ้าน เกิดขึ้น
เพราะเหตุว่าไม่มีความรู้พอ ทั้งในกฎหมายอย่างหนึ่ง ถ้าท่านทั้งหลายจะกระทำตามคำปฏิญาณที่ได้เปล่ง
เมื่อสักครู่นี้อย่างเข้มแข็งให้ครบถ้วนจริง ๆ จะต้องมีความรู้สึกที่ไม่อยากให้มีคดีเกิดขึ้นที่จะต้องทำงาน
เพราะว่าถ้ามีคดีเกิดขึ้นที่จะต้องทำงานก็หมายความว่ามีความเดือดร้อนถ้าสามารถที่จะออกไป ถึงไม่เรียกว่า
ไปพัฒนา แต่ไปช่วยเหลือ แม่เมตตาให้แก่ผู้ที่เดือดร้อน จะเป็นการลดคดีต่าง ๆ ได้อย่างดี งานของผู้พิพากษา
นั้นเป็นงานที่ยาก แต่ว่าถ้าทำทั้งสองอย่าง ทั้งในศาลตามหน้าที่นั่งบัลลังก์ ทั้งในหน้าที่ที่จะพยายามลดคดี
ก็จะเป็นการทำงานที่ครบถ้วน...” ^{๔๕}

“...ถ้าไปดูความเป็นอยู่ของประชาชนที่ใดที่เดือดร้อนก็นำมาคิดเพื่อที่จะ
ทำอย่างไรสำหรับให้ชีวิตของประชาชนที่มีจำนวนมากที่เร้นแค้น ให้มีความเป็นอยู่สบายขึ้น ถ้าประชาชนมี
ความเป็นอยู่สบายขึ้นสามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่ได้นั้น จะเป็นสิ่งหนึ่งที่จะป้องกันสิ่งที่เข้ามาในศาลคือ
คดีต่าง ๆ ซึ่งต้องนับว่าคดีที่เกิดขึ้นและเข้ามาตัดสินในศาลส่วนมากก็เป็นเรื่องของอับมงคลเราก็ป้องกันอับมงคล
ด้วยการไปศึกษาและเข้าไปพยายามช่วยเหลือสังคมในภายนอกศาล

การที่จะเอาใจใส่สังคมนอกศาลนี้มี ๒ ทาง ทางตรงก็มีการให้คำแนะนำ
ในเรื่องกฎหมายแก่ประชาชน ซึ่งโดยมากเวลาขอร้องให้ผู้พิพากษาหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายมาช่วยประชาชน
ช่วยสังคม ก็กล่าวว่าไปช่วยให้คำแนะนำแก่ประชาชนในด้านกฎหมายนั้นทางหนึ่ง อีกทางหนึ่งก็คือพยายาม
ไปช่วยในชีวิตประจำวันของประชาชน เอาใจใส่สนใจทั้งในใจและการกระทำ ดังนั้นก็จะได้กระทำหน้าที่ครบถ้วน
ทั้งในฐานะผู้พิพากษา ทั้งในฐานะผู้ที่มีความรู้ ผู้ที่มีคุณธรรม...” ^{๔๖}

^{๔๔} เจ้าพระยาศรัทธาธรรมาธิเบศ, “คำตักเตือนผู้พิพากษา,” บทบันทึกถ้อย, ๒๕, (มกราคม ๒๕๑๑) : ๒

^{๔๕} พระราชดำรัสในโอกาสที่ประธานศาลฎีกานำผู้พิพากษาเผ่ายกยาศักดิ์ปริญญาณก่อนเข้ารับตำแหน่งหน้าที่
ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันศุกร์ที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๒๑.

^{๔๖} พระราชดำรัสในโอกาสที่ผู้พิพากษาประจำกระทรวงเผ่าย ยกยาศักดิ์ปริญญาณก่อนเข้ารับหน้าที่
ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันพฤหัสบดีที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๒๕.

บทสรุป

แนวพระราชดำริในพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสที่อัญเชิญมาศึกษาดังกล่าวมีเนื้อหาสาระสำคัญครอบคลุมถึงการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาอย่างครบถ้วน แสดงถึงพระปรีชาสามารถและพระอัจฉริยภาพอันสูงส่งทางด้านนิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ และรัฐประศาสนศาสตร์ ที่ทรงวางรากฐานให้ผู้พิพากษามีความมั่นคงดำรงอยู่ในความยุติธรรม ใช้กฎหมายด้วยปัญญาที่สร้างสรรค์และมีจิตใจที่บริสุทธิ์ยุติธรรมเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางสังคม ปฏิบัติตนให้พร้อมถึงคุณลักษณะสำหรับการทำงานที่ได้ผล มีหลักการดำรงตนในขณะปฏิบัติหน้าที่เป็นคุณธรรม จริยธรรม และอุดมคติประจำวิชาชีพตุลาการ ซึ่งจะช่วยให้หลักการของกฎหมายนำไปสู่การปฏิบัติ เพื่อคุ้มครองประชาชนอย่างเป็นธรรม ตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย และสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของสังคม ประพฤติตนวางตัวให้ดีทั้งในศาลและนอกศาล และทรงแนะนำให้ผู้พิพากษาออกไปเผยแพร่ให้ความรู้กฎหมายแก่ประชาชน เพราะคดีความส่วนหนึ่งเกิดจากความไม่รู้กฎหมายของประชาชน อันเป็นสาเหตุของการกระทำความผิดหรือการถูกเอารัดเอาเปรียบในสังคม ซึ่งจะเป็นโยบายต่อการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุอันเป็นที่มาแห่งการพิพาทฟ้องร้องเป็นคดี

นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณอันล้นพ้นแก่วงการศาลยุติธรรม ที่ทรงพระราชทานคำสั่งสอนชี้แนะแนวทางการใช้กฎหมายที่เป็นธรรม รวมทั้งหลักประพฤติปฏิบัติตนของการเป็นผู้พิพากษาที่ดี เพื่อให้ผู้พิพากษาพิจารณาพิพากษาคดีด้วยความถูกต้อง บริสุทธิ์ และยุติธรรม กับทรงทำนุบำรุงกิจการของศาลยุติธรรมให้มีความวัฒนาสถาพร มั่นคงเป็นปึกแผ่น รับใช้ได้เบื้องพระยุคลบาทต่อเนื่องมาเป็นเวลายาวนาน จนได้รับความเชื่อถือศรัทธาจากประชาชนตลอดมา ก็ด้วยพระบารมีแห่งองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโดยแท้พระราชกรณียกิจที่ทรงปฏิบัติตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ และในพระราชสถานะผู้ทรงเป็นประมุขของประเทศ ทรงปฏิบัติด้วยพระราชวิริยะอุตสาหะ ตั้งมั่นในพระราชหฤทัยที่จะขจัดปัดเป่าความอยุติธรรม บำรุงสุขแก่อาณาประชาราษฎร์ ทรงปกครองแผ่นดินอย่างธรรมราชา ทรงทศพิธราชธรรม จักรวรรดิวัตร ๕ ราชสังคหวัตถุ ๔ อิทธิบาท ๔ พรหมวิหาร ๔ ละเว้นอคติ ๔ และทรงหลักธรรมอีกหลายบทหลายสถานในพระพุทธศาสนา ทรงบำเพ็ญเพียรปฏิบัติพระราชกรณียกิจน้อยใหญ่นานัปสดคณนา ปรากฏว่าพระวรกายเพื่อประโยชน์สุขของพสกนิกรอันเป็นที่รักของพระองค์อย่างแท้จริง สมดังพระราชปณิธานอันมั่นคงที่ทรงให้ไว้แก่ปวงชนชาวไทยในวันพระราชพิธีบรมราชาภิเษกเมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๓๓ ว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”

บุรีรัมย์

เมืองปราสาทหิน บันภูเขไฟ พำโหมสวอย รวยวัฒนธรรม อุทยานประวัติศาสตร์เขพนมรุ่ง อลังการปราสาทหินบนภูเขาไฟ

ปราสาทหินเขพนมรุ่งได้รับการยกย่องว่าเป็นปราสาทหินที่งดงามมากแห่งหนึ่งของไทย ตั้งอยู่บนยอดเขพนมรุ่งซึ่งเคยเป็นภูเขาไฟมาก่อน ตัวปราสาทสร้างด้วยหินทรายสีชมพู และศิลาแลงอย่างยิ่งใหญ่อลังการ มีการออกแบบผังปราสาทตามแนวความเชื่อที่สอดคล้องกับภูมิประเทศศาสนสถาน แต่ละส่วนประกอบไปด้วยลวดลายจำหลักวิจิตรงามตาโดยเฉพาะหน้าบัน ศิวนาฏราชและทับหลังนารายณ์บรรทมสินธุ์ที่มีความงดงามละเอียดอ่อนช้อย นับเป็นโบราณสถานอันทรงคุณค่าที่ไม่ควรพลาดชมในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๕ (ประมาณเดือน เม.ย.-พ.ค.) ของทุกปีจะมีประเพณีเดินขึ้นเขพนมรุ่งเพื่อชมปรากฏการณ์ทางธรรมชาติอันน่ามหัศจรรย์คือ พระอาทิตย์จะเสาดแสงตรงเป็นลำทะลุช่องประตูปราสาททั้ง ๑๕ บาน ราวปรากฏหาริย์และเกิดขึ้นเพียงครั้งเดียวในรอบปีเท่านั้น

ที่ตั้ง อยู่ริมทางหลวงหมายเลข ๒๒๒๑ บ้านตาเป็ก ต.ตาเป็ก
อ.เฉลิมพระเกียรติ ติดต่อกับอุทยานประวัติศาสตร์เขาพนมรุ้ง ตู้ ปณ. ๓
ปท. นางรอง จ.นางรอง ๓๑๑๑๐ โทร.๐-๔๔๖๓-๑๗๔๖

ปราสาทเมืองต่ำ

เมืองโบราณร่วมสมัยกับปราสาทเขาพนมรุ้ง

ปราสาทเมืองต่ำเป็นปราสาทหินขอมโบราณที่มีขนาดใหญ่มาก สร้างขึ้นตามคติความเชื่อของศาสนาฮินดู เพื่อใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ตัวปราสาทออกแบบได้อย่างงดงาม มีโครงสร้างที่ได้สัดส่วนบริเวณโดยรอบปราสาท เป็นชุมชนโบราณสมัยขอม ที่มีประวัติเกี่ยวข้องกับปราสาท เขาพนมรุ้ง ปราสาทเมืองต่ำจึงมีความสำคัญ

ทางโบราณคดี นอกเหนือเป็นมรดกทางศิลปกรรมที่งดงาม ปราสาทแห่งนี้ได้รับการบูรณะในปี พ.ศ. ๒๕๕๐

ที่ตั้ง บ้านโคกเมือง ต.จระเข้มาก อ.ประโคนชัย ห่างจากเขาพนมรุ้ง
๘ กม. สามารถเที่ยวต่อกันได้สะดวก

ปราสาทส่วนต่าง

ชมเทวาลัยของฮินดู

ปราสาทส่วนต่างเป็นเทวาลัยในศาสนาฮินดูสร้างขึ้นในราวพุทธศตวรรษ
ที่ ๑๖-๑๗ โดยได้รับอิทธิพลจากศิลปกรรมในสมัยนครวัดเป็นโบราณสถาน
อีกแห่งหนึ่งที่ถูกวางระเบิดจนองค์ปราสาทพังทลายลงมาเพื่อโครงการขึ้นสวน
ปราสาทไปขาย ภายหลังกรมศิลปากรได้บูรณะใหม่จนสมบูรณ์ และประกาศ
ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานเมื่อวันที่ ๘ มี.ค. ๒๕๔๗

ที่ตั้ง อยู่ด้านหลัง โรงเรียนกุสวณแตงพิทยาคม ต.ดอนหวาย
อ.บ้านใหม่ไชยพจน์

เขตห้ามล่าสัตว์อ่างเก็บน้ำห้วยตลาด

พักแรมริมทะเลสาบ ดูนกริมน้ำ มีเจ้าหน้าที่นำดูนก

อ่างเก็บน้ำห้วยตลาดเป็นอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่อยู่ในพื้นที่ ตำบลเสม็ด และตำบลสะแกชำ อำเภอเมือง มีพื้นที่ ๔,๔๓๔ ไร่ บรรยากาศเงียบสงบลมพัดเย็นสบายมีต้นไม้ใหญ่ให้ร่มเงาและมีรากอากาศห้อยย้อยลงมาอย่างสวยงาม ริมอ่างเก็บน้ำมีศาลาให้พักผ่อน สามารถกางเต็นท์พักแรมได้ เนื่องจากในอ่างเก็บน้ำมีสัตว์น้ำชุกชุม เป็นแหล่งอาหารอันอุดมของนกหลายชนิด จึงมีนกน้ำมาอาศัยหากินจำนวนมากสามารถดูนกได้ตลอดทั้งปี

ที่ตั้ง สำนักงานเขตฯ ตั้งอยู่ใน ต.สะแกชำ อ.เมือง ติดต่อล่องหน้
ที่ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าอ่างเก็บน้ำห้วยจะแ่มมาก ต.บ้านบัว จ.บุรีรัมย์
โทร. ๐-๑๗๓๐-๔๓๔๓

เขตห้ามล่าสัตว์ป่าอ่างเก็บน้ำห้วยจระเข้มาก

ดูนกคู่ท้นพันตัวในฤดูหนาว

อ่างเก็บน้ำห้วยจระเข้มากเป็นอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่สร้างขึ้นเพื่อ
การชลประทานและประปา มีพื้นที่ ๓,๘๗๖ ไร่ อยู่ใน ต.บ้านบัว ต.เสม็ด และ
ต.สะแกโพรง อ.เมือง มีทั้งนกประจักษ์และนกอพยพตามฤดูกาลมาอาศัย
จำนวนมาก จึงเป็นอีกที่หนึ่งที่เหมาะสำหรับดูนกและพักผ่อน

ที่ตั้ง สำนักงานเขตฯ ตั้งอยู่ ต.บ้านบัว อ.เมือง จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐

เขื่อนลำนางรอง

เที่ยวชายหาดอีสานใต้ กินปลาสดจากทะเลสาบ โทร.
๐-๔๕๖๐-๖๓๓๖ เขื่อนลำนางรองเป็นที่เที่ยวมีชื่อเสียงใน อ.โนนดินแดง
ด้วยทะเลสาบเหนือเขื่อนอันกว้างใหญ่หาดทรายสวยงามบรรยากาศดี
ชาวบุรีรัมย์จึงนิยมพาครอบครัวไปพักผ่อนเล่นน้ำและรับประทานปลาสด
จากเขื่อน

ที่ตั้ง ต.โนนดินแดง อ.โนนดินแดง

เขตห้ามล่าสัตว์ป่าอ่างเก็บน้ำสกลนคร

ดูนกอย่างใกล้ชิดได้ตลอดทั้งปี

ด้านใต้ของตัวเมืองบุรีรัมย์มีบึงและทะเลสาบหลายแห่งอยู่ใกล้กับป่าเขากระโดงพื้นที่ส่วนหนึ่งอยู่ในเขตอนุรักษ์ เป็นแหล่งอาศัยของสัตว์ป่าขนาดเล็ก และนกที่สำรวจพบกว่า ๑๕๐ ชนิด นับเป็นแหล่งดูนกที่น่าสนใจเนื่องจากบรรดานกที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้ค่อนข้างคุ้นเคยกับคน สามารถเห็นตัวได้ง่ายและไปเที่ยวได้ตลอดทั้งปี

ที่ตั้ง ตั้งอยู่ริมทางหลวงหมายเลข ๒๑๙ ต.ประโคนชัย อ.ประโคนชัย

ช่องโอบก

ชมทิวทัศน์ฝั่งเขมรและสมุทรปราการในอดีต

ช่องโอบกเป็นช่องเขาที่ทิวทัศน์งดงามซึ่งเป็นที่พำนักของพระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์ เป็นช่องเขาที่มีความลาดชันไม่มากนักในอดีตคนไทยและเขมรใช้ช่องเขานี้เดินทางไปมาหาสู่และค้าขายกัน บริเวณช่องโอบกเป็นจุดที่ชมทิวทัศน์ด้านกัมพูชาได้กว้างไกล

ที่ตั้ง อยู่ในเขต อุทยานแห่งชาติตาพระยา บริเวณทิวเขาพนมดงรัก ตัดชายแดนประเทศกัมพูชา

อนุสาวรีย์ราสุ

อนุสรณ์ของผู้กล้า

อนุสาวรีย์ราสุตั้งอยู่ริมทางหลวงมีสวนสาธารณะสนามเด็กเล่น และศาลาให้นั่งพักผ่อน นักท่องเที่ยวอาจใช้เป็นจุดแวะพักระหว่างทางได้

ที่ตั้ง อยู่ริมบริเวณปากทางเข้าเขื่อนลำนางรอง

วนอุทยานเขากระโดง

นมัสการพระพุทธรูปใหญ่ ชมวิวนกป่าปล่องภูเขาไฟ

เขากระโดงเป็นภูเขาไฟที่ดับสนิทแล้ว ปากปล่องปะทุเห็นได้ชัดเจน รอบบริเวณแวดล้อมด้วยป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งอาศัยของสัตว์ป่าขนาดเล็ก เฉพาะนกนานาพันธุ์บนเขากระโดงยังมีโบราณสถานสมัยขอม รอยพระพุทธบาทจำลอง และพระพุทธบาทขนาดใหญ่เป็นที่เคารพสักการะของคน

ในท้องถิ่น นักท่องเที่ยวนิยมไปชมวิวของตัวเมืองบุรีรัมย์ และไหว้พระ เพื่อเป็นสิริมงคล

ที่ตั้ง บ้านน้ำซับ ต.เสม็ด อ.เมือง ห่างจากตัวเมืองประมาณ ๖ กม.

วัดเขาพระอังคาร

ชมใบเสมาแกะสลักสมัยทวารวดี

วัดเขาอังคารเป็นวัดที่สร้างขึ้นใหม่ ตั้งอยู่บนยอดเขาพระอังคาร ซึ่งสูงประมาณ ๓๒๐ ม. จากระดับน้ำทะเลมีใบเสมาที่ประยุคจากสถาปัตยกรรมหลายสมัย ดูสวยงามแปลกตา บริเวณวัดเป็นปากบ่องภูเขาไฟคาดว่า เป็นที่ตั้งของโบราณสถานสมัยทวารวดีเพราะหินเสมาแกะสลักสมัยดังกล่าวหลงเหลืออยู่จำนวนมาก

ที่ตั้ง บ้านเจริญสุข ต.เจริญสุข อ.เฉลิมพระเกียรติ

วัดโพธิ์น้อย (วัดบ้านปรก)

ชมชิ้นส่วนของปราสาทหิน

วัดโพธิ์น้อยสร้างทับซากโบราณสถานสมัยขอม บริเวณวัดเป็นที่เก็บโบราณวัตถุที่ทรงคุณค่า ส่วนใหญ่มาจากปราสาทต่างๆ ในบริเวณใกล้เคียง ได้แก่ ปราสาทบ้านใหม่ไทยเจริญ ปราสาทหนองบัวและกลุ่มศาสนสถานในเขตอ.ประคำ

ที่ตั้ง บ้านประคำ ต.ประคำ อ.ประคำ

วัดศิระแตร (วัดท่ง)

สักการะพระเจ้าใหญ่

วัดศิระแตรเป็นที่ประดิษฐานพระเจ้าใหญ่ซึ่งเป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์เป็นที่เลื่อมใสของคนในท้องถิ่น นักท่องเที่ยวอาจจะขอพรเป็นสิริมงคล

ที่ตั้ง บ้านศิระแตร ต.มะเพื่อง อ.พุทไธสง

วัดขุนก่อ

ชมโบสถ์และกุฏิเก่าแก่

เป็นวัดในพระพุทธศาสนาิกายมหายาน สร้างในสมัยอยุธยาารวปี พ.ศ.๒๑๕๐
จึงเป็นวัดเก่าแก่ที่มีอายุเกือบ ๔๐๐ ปี มีโบสถ์และกุฏิที่มีสถาปัตยกรรมสวยงามน่าชม

ที่ตั้ง ต.นางรอง อ.นางรอง

ศูนย์วัฒนธรรมอีสานใต้ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ศูนย์รวมประวัติศาสตร์ โบราณคดีและวัฒนธรรมของอีสานใต้

เป็นแหล่งรวบรวมและเครื่องใช้โบราณวัตถุที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตของผู้คนใน
แถบอีสานใต้หรือภาคอีสานตอนล่าง เพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าทางด้านศิลปะ
วัฒนธรรม อาคารศูนย์วัฒนธรรมสร้างเลียนแบบเขาพนมรุ้ง มีการจัดนิทรรศการ
ทั้งภายนอกและภายในอาคารโดยรอบ บริเวณตกแต่งด้วยไม้ประดับที่สวยงาม

ที่ตั้ง อยู่ในมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ถ.เจริญ อ.เมือง ผังตรงข้ามศาลากลาง
จังหวัดบุรีรัมย์ โทร. ๐๔๔๖๑-๑๒๒๑ ต่อ ๑๕๙

ศูนย์หัตถกรรมทอผ้าไหมนาโพธิ์

ชมการทอผ้าและเลือกซื้อผ้าไหม

ที่ตั้ง อยู่ในบริเวณตลาด อ.นาโพธิ์ ในซอยหลังศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ราษฎรบ้านนาโพธิ์

ประเพณีจังหวัดบุรีรัมย์

๑. งานดอกฝ้ายคำบาน

ดอกฝ้ายคำบานเป็นดอกไม้ที่มีถิ่นกำเนิด
จากทวีปอเมริกาในประเทศไทยพบที่เขาคันสมรุ้ง
เพียงแห่งเดียว ตรงกับช่วง ม.ค.-ก.พ. ของทุกปี

๒. สักการะพระเจ้าใหญ่วัดศีร์ษะแรด (วัดหงษ์)

เป็นงานที่นมัสการปิดทองพระเจ้าใหญ่แห่งวัดศีร์ษะแรดหรือวัดหงษ์
ซึ่งเป็นพระพุทธรูปที่ชาวบุรีรัมย์ เลื่อมใสศรัทธาตรงกับช่วงวันมาฆบูชาของทุกปี

๓. นมัสการรอยพระพุทธรบาทจำลอง

ในวันมาฆบูชาของทุกปี ชาวบ้านใน อ.เมือง และอำเภอใกล้เคียงจะไป
ทำบุญกันพร้อมหน้าวัดพระพุทธรบาทเขากระโดง แล้วเดินขึ้นเขากระโดงเพื่อนมัสการ
พระพุทธรบาท และพระสุภัทรบพิตร ตรงกับช่วงวันมาฆบูชา (ช่วงเดือน ก.พ.-มี.ค.)

๔. ประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง

เดิมปราสาทเขาพนมรุ้งเป็นศาสนสถานของศาสนาฮินดูต่อมาดัดแปลงเป็นพุทธสถาน มีการประดิษฐานของพระพุทธรูปจำลองไว้ในปรางค์องค์น้อย ในช่วงวันสงกรานต์ของทุกปี ชาวบ้านจะเดินขึ้นไปนมัสการและปิดทองรอยพระพุทธรูปหาดังกล่าวบนเขาพนมรุ้ง ตรงกับวันอาทิตย์แรกของเดือนเมษายน

๕. งานเครื่องเคลือบพันปี

เป็นงานที่ช่วยประชาสัมพันธ์เครื่องเคลือบดินเผาของบุรีรัมย์ให้เป็นที่รู้จักกันมากขึ้น ตรงกับช่วงเดือนเมษายนของทุกปี

๖. ประเพณีแข่งเรือยาว

เดิมชาวสตึกจะแข่งเรือพายกันในหมู่เรือญาติ ถือเป็นการสักการะเจ้าพ่อวังกรุดที่สถิตอยู่ในวังน้ำวนชื่อวังกรุด ชาวบ้านเชื่อว่าเจ้าพ่อวังกรุดเป็นผู้ปกป้องรักษาแม่น้ำมูลซึ่งเป็นแม่น้ำสำคัญของภาคอีสาน ตรงกับช่วงวันเสาร์-อาทิตย์แรกของเดือนพฤศจิกายน

๗. มหกรรมว่าวอีสาน

เมื่อเริ่มเข้าสู่ฤดูหนาว ลมว่าว หรือลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือก็จะพัดผ่านเข้ามา ชาวบุรีรัมย์จะพากันทำว่าว ที่มีรูปแบบเป็นเอกลักษณ์เรียกว่า ว่าวแอก เล่นกันในหมู่ชาวบ้าน ต่อมาทางจังหวัดได้จัดเป็นงานมหกรรมว่าวอีสานในปี พ.ศ. ๒๕๒๙ สืบเนื่องมาจากการจัดงานได้ที่ว่าการ อ.ห้วยราช โทร. ๐-๔๔๖๕-๘๐๑๙ ประมาณวันเสาร์-อาทิตย์แรกของเดือนธันวาคม

เส้นทางสู่จังหวัดบุรีรัมย์

โดยรถยนต์ จากกรุงเทพฯเดินทางโดยทางหลวงหมายเลข ๑ (พหลโยธิน) ถึงสระบุรีเลี้ยวขวาเข้าทางหลวงหมายเลข ๒ (มิตรภาพ) จากนั้นแยกขวาเข้าทางหลวงหมายเลข ๒๔ (โชคชัย-เดชอุดม) ผ่านอำเภอหนองกี่ อำเภอนางรอง แล้วเลี้ยวซ้ายเข้าสู่ตัวจังหวัดบุรีรัมย์ตามหมายเลขทางหลวง ๒๑๘ รวมระยะทาง ๔๑๐ กิโลเมตร หรือห่างจากนครราชสีมาตามทางหลวงหมายเลข ๒๒๖ ผ่านอำเภอจักราช-ห้วยแถลง-ลำปลายมาศ รวมระยะทาง ๓๘๔ กิโลเมตร

โดยรถไฟ มีรถไฟสายกรุงเทพฯ-อุบลราชธานี ทั้งรถด่วน รถเร็ว รถธรรมดา และรถรางดีเซล ผ่านสถานีรถไฟทุกขบวน รายละเอียดติดต่อสอบถามได้ที่ ๐ ๒๒๒๓ ๗๐๑๐, ๐ ๒๒๒๓ ๗๐๒๐ หรือ www.railway.co.th

โดยเครื่องบิน บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) มีเที่ยวบินตรงลงสนามบินบุรีรัมย์ ห่างจากตัวเมืองเป็นระยะทางอีก ๔๐ กิโลเมตร ติดต่อสอบถามรายละเอียดได้ที่ บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) โทร. ๑๕๖๖, ๐ ๒๒๘๐ ๐๐๖๐, ๐ ๒๖๒๘ ๒๐๐๐ หรือ www.thaiairways.com

โดยรถประจำทาง บริษัท ขนส่ง จำกัด เดินทางระหว่างกรุงเทพฯ-บุรีรัมย์ ทุกวัน มีทั้งรถธรรมดาและรถปรับอากาศ ออกจากสถานีขนส่งหมอชิต ๒ (จตุจักร) ติดต่อสอบถามได้ที่ โทร. ๐ ๒๙๓๖ ๒๘๕๒ สถานีขนส่งบุรีรัมย์ โทร. ๐ ๔๔๖๑ ๒๕๓๕ หรือ www.transport.co.th

ภาพปก

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์
(www.library.coi.go.th)

พระราชบัญญัติ

จัดตั้งศาลจังหวัดที่อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์

พ.ศ. ๒๕๓๗

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๗

เป็นปีที่ ๔๙ ในรัชกาลปัจจุบัน

ประกาศว่า

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้

โดยที่เป็นการสมควรจัดตั้งศาลจังหวัดขึ้นที่อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์

ดังต่อไปนี้

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลจังหวัดที่อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. ๒๕๓๗”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้จัดตั้งศาลจังหวัดขึ้นที่อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ เรียกว่า “ศาลจังหวัดนางรอง” และจะเปิดทำการเมื่อใด ให้ประกาศโดยพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๔ ให้ศาลจังหวัดนางรองมีเขตตลอดท้องที่อำเภอนางรอง อำเภอบ้านกรวด อำเภอปะคำ อำเภอละหานทราย อำเภอหนองกี่ อำเภอหนองหงส์ กิ่งอำเภอชำนิ กิ่งอำเภอโนนสุวรรณ และกิ่งอำเภอโนนดินแดง ในจังหวัดบุรีรัมย์

ในระหว่างที่ยังไม่ได้เปิดทำการศาลจังหวัดนางรองตามพระราชกฤษฎีกาที่ออกตามมาตรา ๓ ให้ศาลจังหวัดบุรีรัมย์มีเขตตลอดถึงเขตศาลจังหวัดนางรองด้วย
บรรดาคดีของเขตท้องที่อำเภอและกิ่งอำเภอที่ระบุในวรรคหนึ่ง ซึ่งค้างพิจารณาอยู่ในศาลจังหวัดบุรีรัมย์ในวันเปิดทำการศาลจังหวัดนางรองตามมาตรา ๓ ให้คงพิจารณาพิพากษาในศาลจังหวัดบุรีรัมย์
มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ชวน หลีกภัย

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้คือ โดยที่เป็นการสมควรจัดตั้งศาลจังหวัดขึ้นที่อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ให้มีเขตตลอดท้องที่อำเภอนางรอง อำเภอบ้านกรวด อำเภอปะคำ อำเภอละหานทราย อำเภอหนองกี่ อำเภอหนองหงส์ กิ่งอำเภอชำนิ กิ่งอำเภอโนนสุวรรณ และกิ่งอำเภอโนนดินแดง ในจังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อประโยชน์แก่ประชาชนในท้องที่อำเภอดังกล่าว และโดยที่มาตรา ๑๙๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติว่า บรรดา ศาลทั้งหลายจะตั้งขึ้นได้ก็แต่โดยพระราชบัญญัติ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

พระราชกฤษฎีกา
กำหนดวันเปิดทำการศาลจังหวัดนางรอง
พ.ศ. ๒๕๕๕

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๕
เป็นปีที่ ๕๗ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้
ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรกำหนดวันเปิดทำการศาลจังหวัดนางรอง เพื่อทำการพิจารณาพิพากษาคดี
ต่อไป

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๒๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และมาตรา ๓
แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลจังหวัดที่อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. ๒๕๓๗ จึงทรงพระกรุณา
โปรดเกล้า ฯ ให้ตราพระราชกฤษฎีกาขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชกฤษฎีกานี้เรียกว่า “พระราชกฤษฎีกากำหนดวันเปิดทำการศาลจังหวัด
นางรอง พ.ศ. ๒๕๕๕”

มาตรา ๒ พระราชกฤษฎีกานี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา
เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้เปิดทำการศาลจังหวัดนางรอง ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕ เป็นต้นไป

มาตรา ๔ ให้ประธานศาลฎีการักษาการตามพระราชกฤษฎีกานี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ

รองนายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ คือ เนื่องจากมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้ง
ศาลจังหวัดที่อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. ๒๕๓๗ บัญญัติว่า ให้จัดตั้งศาลจังหวัดนางรองขึ้นที่อำเภอนางรอง
จังหวัดบุรีรัมย์ เรียกว่า “ศาลจังหวัดนางรอง” และจะเปิดทำการเมื่อใด ให้ประกาศโดยพระราชกฤษฎีกา บัดนี้
พร้อมที่จะเปิดทำการศาลจังหวัดนางรองได้แล้ว จึงจำเป็นต้องตราพระราชกฤษฎีกานี้

คำสั่งสำนักงานศาลยุติธรรม

ที่ ๒๕๓/๒๕๕๐

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการเตรียมพิธีวางศิลาฤกษ์และเปิดอาคารที่ทำการ ศาลจังหวัดนางรอง

ด้วยสำนักงานศาลยุติธรรมได้ทำการก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลจังหวัดนางรองหลังใหม่
เสร็จเรียบร้อยแล้ว และเห็นสมควรเตรียมการประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์และเปิดอาคารที่ทำการ จึงแต่งตั้ง
คณะกรรมการเตรียมพิธีวางศิลาฤกษ์และเปิดอาคารที่ทำการศาลจังหวัดนางรอง ประกอบด้วย

๑. เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม	ประธานกรรมการ
๒. อธิบดีผู้พิพากษามาตร ๓	กรรมการ
๓. ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดนางรอง	กรรมการ
๔. เลขาธิการศาลยุติธรรมประจำภาค ๓	กรรมการ
๕. นายสรวิทย์ เบญจกุล	กรรมการ
รองเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม	
๖. นายบรรหาร จงเจริญประเสริฐ	กรรมการ
ผู้ตรวจราชการ ๙ สำนักงานศาลยุติธรรม	
๗. ผู้อำนวยการสำนักศาลยุติธรรมประจำภาค ๓	กรรมการ
๘. ผู้อำนวยการสำนักงานประจำศาลจังหวัดนางรอง	กรรมการ
๙. ผู้อำนวยการสำนักประธานศาลฎีกา หรือผู้แทน	กรรมการ
๑๐. ผู้อำนวยการสำนักคณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรม
หรือผู้แทน	กรรมการ
๑๑. ผู้อำนวยการสำนักการคลัง หรือผู้แทน	กรรมการ
๑๒. ผู้อำนวยการสำนักแผนงานและงบประมาณ หรือผู้แทน	กรรมการ
๑๓. ผู้อำนวยการสำนักเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือผู้แทน	กรรมการ
๑๔. ผู้อำนวยการกองสารนิเทศและประชาสัมพันธ์ หรือผู้แทน	กรรมการ
๑๕. ผู้อำนวยการกองออกแบบและก่อสร้าง หรือผู้แทน	กรรมการ

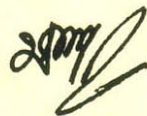
/๑๖. หัวหน้า...

๑๖. หัวหน้าส่วนการพัสดุ อาคารสถานที่และยานพาหนะ
สำนักการคลัง	กรรมการ
๑๗. หัวหน้าส่วนรักษาความปลอดภัยและระบบสื่อสาร
สำนักการคลัง	กรรมการ
๑๘. ผู้อำนวยการกองกลาง	กรรมการและเลขานุการ
๑๙. หัวหน้าฝ่ายสารบรรณ กองกลาง	กรรมการและ
ผู้ช่วยเลขานุการ
๒๐. หัวหน้าฝ่ายประสานราชการและบริหารงานทั่วไป
กองกลาง	กรรมการและ
ผู้ช่วยเลขานุการ
๒๑. นายสงกรานต์ บุญแกร
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ๕ กองกลาง	กรรมการและ
ผู้ช่วยเลขานุการ
๒๒. นางสาวจันทนาวดี อินทะกนก
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ๔ กองกลาง	กรรมการและ
ผู้ช่วยเลขานุการ
๒๓. นางสาวขวัญลดา บุรณานวัตร
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ๓ กองกลาง	กรรมการและ
ผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการในด้านต่าง ๆ รวมทั้งประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อให้การเตรียมพิธีวางศิลาฤกษ์และเปิดอาคารที่ทำการศาลจังหวัดนางรอง ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยทุกประการ

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๐

(นายปัญญา ถนอมรอด)

ประธานศาลฎีกา

ศาลจังหวัดนางรอง

รายนามผู้เข้ารับพระราชทานเข็มที่ระลึก

๑. ประธานศาลฎีกา	๒๖. นายสัมพันธ์ ใฝ่นวล
๒. อธิบดีผู้พิพากษามาตร ๓	๒๗. นายปกรณ์ จิตตริยพงศ์
๓. ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดนางรอง	๒๘. นางมารยาท โอสายไทย
๔. ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดฉะเชิงเทรา
แผนกคดีเยาวชนและครอบครัว	๒๙. นางสาววิไลดา เอกอนันต์วงศ์
๕. ผู้ว่าราชการจังหวัดบุรีรัมย์	๓๐. นางเฉลียว อภัยจิตร
๖. รองผู้ว่าราชการจังหวัดบุรีรัมย์
(นายเกษม วัฒนธรรม)	๓๑. นางพุทธชาติ ศรีสุริยันโยธิน
๗. นายสุรศักดิ์ ลิ้มวิไลกุล	๓๒. นายสมหมาย ศรีญญา มาศ
๘. นางสุนันทา ภักทรานนท์อุทัย	๓๓. นางอยู่ ทศนาวิวัฒน์
๙. น.พ.วิชัย ชัดติยวิทยากุล	๓๔. นางสาวรัตติยา ทศนาวิวัฒน์
๑๐. นายธัมมาร์ตน์ นาคทอง	๓๕. นางสาวผาสุข จรัสวรพันธ์
๑๑. นายมาโนช ดันเจริญ	๓๖. นายพงศ์วิวัฒน์ ไกรรณภูมิ
๑๒. นางจันทร์รา ธีระวงษ์	๓๗. นายประสิทธิ์ ถือดำ
๑๓. นายประกิจ ตั้งคโนภาส	๓๘. นางสาวชยาพร ลีประเสริฐ
๑๔. นางพิมล ตั้งคโนภาส	๓๙. นางเอมอร ลีประเสริฐ
๑๕. นายเชื้อม เพียวพงศ์	๔๐. นางคมสันต์ วิทย์นลากรณ์
๑๖. น.พ.บรรเจิด จงเจริญกุล	๔๑. นายวุฒินันท์ ประสงค์ทรัพย์
๑๗. นายสุตที เกาพาน	๔๒. นายอดิศา จันทรมณี
๑๘. นายศิริศักดิ์ วงษ์ทองเจริญ	๔๓. นายวรเดช จริยะวรกุล
๑๙. นางจุฑามาศ เลี้ยงผ่องพันธ์	๔๔. นายคมเดช แสงสุริยะจันทร์
๒๐. นายคำพูน เป้นนางรอง	๔๕. นายเพชร กิรติมาศ
๒๑. นายวินัย เอื้อสมานจิต	๔๖. นางภัทราวดี นพสุวรรณวงศ์
๒๒. นางพรรณี ชีพยั้งยืน	๔๗. นายณัฐพล ฉันทไกรวัฒน์
๒๓. นายอดิศักดิ์ ตั้งตรงเวชกิจ	๔๘. นางกรองแก้ว ไชกิจภิญโญ
๒๔. นายสุทิน แก้วมาก	๔๙. นางสุกัญญา กอชัยศิริกุล
๒๕. นายสุรศักดิ์ เกียรติอาภาเดช	๕๐. นางทองมี พันธุรักษ์
	๕๑. นายประสงค์ ลอวีระอมรพันธุ์
	๕๒. นางวัฒนา ทองข้า

ศาลจังหวัดนางรอง รายนามผู้เข้ารับพระราชทานเข็มที่ระลึก

๕๓. นายเอก	อัคราภิบาล	๖๖. นางปราณี	เต็งมณี
๓๕. นายคิมยงค์	รัตนบรรณกิจ	๖๗. นายทวี	เต็งมณี
๕๕. นางสาวเมธาวีร์	มณีราชกิจ	๖๘. นางนลินี	दानชัยวิจิตร
๕๖. นายธนสิทธิ์	ธรรมวิทย์เมธี	๖๙. นางอรพิน	ไกรรณภูมิ
๕๗. นายเสรี	พงศ์พนิช	๗๐. นายโกวิทย์	กล้าณรงค์
๕๘. นายรัชวุฒิ	กฤตสิน	๗๑. นางสาวเดือนเต็ม	หนูโต
๕๙. นายกิตติเทพ	เจียรพันธ์	๗๒. นางอุดมพร	พลังเดชฤทธิ์ไกร
๖๐. นางสมพร	วิไทยพัฒน์	๗๓. นายปรีชา	ชัยสุวรรณ
๖๑. นางพรพรรณ	ตามภักดีพานิชย์	๗๔. นางวราภรณ์	ชัยสุวรรณ
๖๒. นายสุรศักดิ์	เดชเอกสิทธิ์	๗๕. นายเอกราช	ชัยสุวรรณ
๖๓. นางศิริรัตน์	ศรีกุลวงศ์นิมิตร	๗๖. นางชาลีภรณ์	นิชิโอโนะ
๖๔. นางณัฏฐา	กุลตั้งวัฒนา	๗๗. นายวรเทพ	ไชยพาน
๖๕. นายธีระวิทย์	โลहितหาญ	๗๘. นางจิราพร	งามกมล

